

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти МОН України
Національна металургійна академія України (НМетАУ)
Українська асоціація управління проектами «УКРНЕТ»
Національна академія правових наук України (НАПрН України)
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (НДІВ)
Національної академії правових наук України (НАПрН України)
Честоховський політехнічний університет, Польща
Вища школа управління охороною праці в місті Катовіце, Польща
за підтримки:

Інститут чорної металургії ім. З.І.Некрасова НАН України
Університет в Мішкольце, Угорщина
Підприємство з виробництва металургійного обладнання «СТИЛ ВОРК», м. Кривий Ріг
Науково-виробнича фірма «КОШ», м. Дніпро
Юридична компанія «ЮРСЕРВІС», м. Дніпро

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

(21-22 березня 2019 року)

ТОМ 1

**ДНІПРО
2019**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти МОН України
Національна металургійна академія України (НМетАУ)
Українська асоціація управління проектами «УКРНЕТ»
Національна академія правових наук України (НАПрН України)
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (НДІВ)
Національної академії правових наук України (НАПрН України)
Честоховський політехнічний університет, Польща
Вища школа управління охороною праці в місті Катовіце, Польща

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

(21-22 березня 2019 року)

**ДНІПРО
2019**

ОРГАНІЗАТОРИ:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти МОН України
Національна металургійна академія України (НМетАУ)
Українська асоціація управління проектами «УКРНЕТ»
Національна академія правових наук України (НАПрН України)
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (НДІВ)
Національної академії правових наук України (НАПрН України)

Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.

Відповідальні за випуск
Молоканова Валентина Михайлівна
Петренко Віталій Олександрович

Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових **У66** досліджень та об'єктів інтелектуальної власності: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (21-22 березня 2019 р.). – НМетАУ, УКРНЕТ, НДІВ НАПрН України, Дніпро:Юрсервіс, Київ: Інтерсервіс, 2019. – Том 1. 243 с.; Том 2.194 с.

У збірнику наведені матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності». Збірник становить інтерес для наукових працівників, викладачів, фахівців з інтелектуальної власності та управління проектами, а також студентів.

УДК 005.8:338.28:347(77+78)

- © Національна металургійна академія України, 2019
- © Українська асоціація управління проектами, 2019
- © Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України, 2019
- © Колектив авторів збірника, 2019

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

- ВЕЛИЧКО О.Г.** – голова, доктор технічних наук, член-кор. НАН України, професор, ректор Національної металургійної академії України (НМетАУ);
- БУШУЄВ С.Д.** – заступник голови, президент Української асоціації управління проектами «УКРНЕТ», доктор технічних наук, професор, завідувач кафедрою управління проектами Київського Національного університету будівництва та архітектури;
- ОРЛЮК О.П.** – заступник голови, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, директор науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України;
- ПРОЙДАК Ю.С.** – заступник голови, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи НМетАУ;
- БУТНІК-СІВЕРСЬКИЙ О.Б.** – доктор екон. наук, професор, академік АТН України, академік УАН України, головний науковий співробітник НДПВ НАПрН України;
- ДОКТОР ЕЛЬЖБЕТА КРАВЧИК-НЕЙФАР** – ректор Університету – Вища школа управління охороною праці в Катовіце (Польща);
- МАРЧІН КНАПІНСКІ** – доктор, професор, декан факультету Честоховського політехнічного університету (Польща);
- ДОКТОР МАРІАН ШАМОШИ ВЕРЕШ** – декан економічного факультету, директор інституту менеджменту університету в Мішкольце (Угорщина);
- ПЕРЕРВА П.Г.** – доктор. екон. наук, професор, декан економічного факультету НТУ «Харківський політехнічний інститут», професор університету в Мішкольце (Угорщина);
- ГОГУНСЬКИЙ В.Д.** – доктор техн. наук, професор, зав. кафедри управління системами безпеки життєдіяльності Одеського національного політехнічного університету;
- ЧУМАЧЕНКО І.В.** – доктор техн. наук, професор, зав. кафедрою управління проектами у міському господарстві і будівництві Харківського національного університету міського господарств ім. О.М.Бекетова;
- ЧЕРНОВ С.К.** – доктор техн. наук, професор, зав. кафедрою управління проектами Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова;
- БАБАЧЕНКО О.І.** – доктор техн. наук, директор Інституту чорної металургії ім. З.І.Некра сова НАН України;
- КОРОГОД Н.П.** – канд. пед. наук, професор, зав. кафедрою інтелектуальної власності та управління проектами НМетАУ;
- САВЧУК Л.М.** – канд. економ. наук, професор, декан факультету комп'ютерних систем, енергетики і автоматизації НМетАУ;
- ПРУТЧИКОВА В.В.** – канд. філол. наук, доцент, зав. кафедрою перекладу та іноземних мов НМетАУ;
- МИХАЙЛЮК О.В.** – доктор істор. наук, професор, зав. кафедрою документознавства та інформаційної діяльності НМетАУ;
- ДОРОЖКО Г.К.** – канд. техн. наук, доцент, радник дирекції НДПВ НАПрН України;
- МОЛОКАНОВА В.М.** – модератор конференції, доктор техн. наук, професор кафедри менеджменту та управління проектами Дніпровського регіонального інституту управління Національної академії державного управління при Президентові України;
- ПЕТРЕНКО В.О.** – модератор конференції, доктор техн. наук, професор кафедри інтелектуальної власності та управління проектами НМетАУ;

ТОМ 1

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- БУШУЄВ С.Д.** – заступник голови, президент Української асоціації управління проектами «УКРНЕТ», доктор технічних наук, професор, завідувач кафедрою управління проектами Київського Національного університету будівництва та архітектури;
- ОРЛЮК О.П.** – заступник голови, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, директор науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України;
- ПРОЙДАК Ю.С.** – заступник голови, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи НМетАУ;
- БУТНІК-СІВЕРСЬКИЙ О.Б.** – доктор екон. наук, професор, академік АТН України, академік УАН України, головний науковий співробітник НДІВ НАПрН України;
- ПЕРЕРВА П.Г.** – доктор. екон. наук, професор, декан економічного факультету НТУ «Харківський політехнічний інститут», професор університету в Мішкольце (Угорщина);
- ЧЕРНОВ С.К.** – доктор техн. наук, професор, зав. кафедрою управління проектами Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова;
- КОРОГОД Н.П.** – канд. пед. наук, професор, зав. кафедрою інтелектуальної власності та управління проектами НМетАУ;
- ДОРОЖКО Г.К.** – канд. техн. наук, доцент, радник дирекції НДІВ НАПрН України;
- МОЛОКАНОВА В.М.** – доктор техн. наук, професор кафедри менеджменту та управління проектами Дніпровського регіонального інституту управління Національної академії державного управління при Президентові України;
- ПЕТРЕНКО В.О.** – доктор техн. наук, професор кафедри інтелектуальної власності та управління проектами НМетАУ;

ТОМ 1

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

БУШУЄВ С.Д., БУШУЄВ Д.А., КОЗИР Б.Ю.	14
КОМПЕТЕНТІСНЕ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМИ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
БУШУЄВА Н.С., БУШУЄВА В.Б., АЧКАСОВ І.А.	18
ПРИНЦИПИ ТА ТРЕНДИ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
БЕСТУЖЕВА С.В.	21
НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ В.В., ТКАЧЕНКО Н.І.,ЗОЛОТАРЬОВА О.В.,	24
ТКАЧЕНКО І.Д., БУРКОВСЬКИЙ М.Д.	
НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ, ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЗАПОБІГАННЯ КРИЗОВИМ ЯВИЩАМ В ЕКОНОМІЦІ	
БУШУЄВ К.М., ПЕТРЕНКО В.О., ФОНАРЬОВА Т.А.	27
ЗАСТОСУВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ НА ОСНОВІ БЕНЧМАРКЕТИНГОВОГО ПІДХОДУ	
ВЛАСЮК В.Є.	31
ІНВЕСТИЦІЙНА ІПОТЕКА В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ	
ГРИГОРЕНКО В.У., РУЛИКОВА Н.С., ЛИХОВОЙ А.К.	34
СРЕДСТВА УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ДЛЯ РОЗВИТТЯ МЕТАЛЛОТРЕЙДИНГОВИХ ПРІДПРИЯТТІЙ	
КОРХІНА І.А.	37
АДЕКВАТНІСТЬ МЕТОДІВ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ДЛЯ РІЗНИХ ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ	
КУЛИК В.О., ПЕТРЕНКО В.О.	40
ЗНАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	

ЛЕБІДЬ В.В., ПЕТРЕНКО В.О.	43
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ І МОТИВАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УСТАНОВІ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ	
МОЛОКАНОВА В.М.	47
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
ОВСЮЧЕНКО Ю.В., ПЕРЕСАДА О.В.	50
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ЗВО	
ОЛЬХОВІКОВА Ю.М.	53
ПАРАДИГМА ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ ТА РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
ПАХОМОВ Р.І., РЕДКІН О.В., ЗИМА О.Є.	56
ПАРАДИГМА ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ ТА РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
ПЕТРЕНКО В.О., МАЙМУР Є.Ф.	61
БІЗНЕС-АНАЛІТИКА В ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	
ПІТЕРСЬКА В.М.	64
МЕХАНІЗМ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПРОЕКТІВ В РАМКАХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ	
РЕДКІН О.В., ЗИМА О.Є., ЩЕРБІНІН Л.Г.	67
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ МУЛЬТИПРОЕКТНОГО ТА ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	
ТКАЧЕНКО І.Д.	72
СУБ'ЄКТНИЙ ПРОСТІР РЕНТОВИЛУЧЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
ТУЛУПОВ М.О.	75
КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ, ТЕХНОЛОГІЙ І МЕТОДІВ ІНТЕГРАЦІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З МЕТОЮ ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ	
ЧЕРНОВА Л.С.	78
ІНТЕГРАЦІЯ - ПУТЬ ОЖИВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУДОСТРОЕННЯ	

SHICHULINA KSENIA	82
PROJECT MANAGEMENT OF ENERGY SAVING: UKRAINE AND THE EU	

ШВЕЦЬ Є.С., МИГУЛЯ Л.Т.	87
НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	

СЕКЦІЯ 2
ОХОРОНА, ЗАХИСТ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ

ANDROSHCHUK G.O.	92
ULGOWY SYSTEM PODATKÓWY OBIEKTÓW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ (IP-BOX) W POLSCE	

АНДРОЩУК Г.О.	96
ПІЛЬГОВИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (IP-BOX) В ПОЛЬЩІ	

АЛСУФ'ЄВА О.О., КОТОВА Б.А., ЄФИМЕНКО А.О.	102
ПРО СТРУКТУРИЗАЦІЮ ВИГІД СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ У ЗВ'ЯЗКУ З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ ПРАВАМИ ВЛАСНОСТІ	

БУХКАЛО С.І., АГЕЙЧЕВА А.О.	105
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ СТУДЕНТІВ	

ВИПРИЦЬКИЙ А.О.	110
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОГЛЯДУ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РОЗВИТКУ «НОУ-ХАУ»	

ГЛУЩЕНКО Н.В.	114
ДО ПИТАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ОХОРОНУ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ Й БІОТЕХНОЛОГІЙ	

ЛИТВІН О.В., ГАВРУШКЕВИЧ А.Ю., АЛЕКСИК Д.І.	119
АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ	

ЛИТВИНОВА Л.А.	123
TEMA - МІЖНАРОДНИЙ ДОКУМЕНТ ЩОДО ОБМЕЖЕНЬ ТА ВИНЯТКІВ З АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ОСВІТНІХ ТА НАУКОВИХ ЦІЛЯХ	

ПЕТРЕНКО В.О., РОГОЗІН В.В.	132
ІНЖИНІРИНГОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
ПОГОРЕЛОВ Н.И., ПЕРЕРВА П.Г.	135
ИННОВАЦИОННО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ РАЗРАБОТКИ В СФЕРЕ ЦИКЛИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА	
САВИЦЬКА І.В. (наук. кер. ГЛУЩЕНКО Н.В.).....	140
ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ФОТОГРАФІЧНИЙ ТВІР У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	
ШВЕЦЬ Є.С., ВІЛЬХОВА С.Є.	143
ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	

СЕКЦІЯ 3

ІНФОРМАЦІЙНЕ, ДОКУМЕНТАЛЬНЕ, ПАТЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ, НАУКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

АБРАМОВА О.В.	148
ОСОБЛИВОСТІ ЯВИЩА ОМОНІМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
ДРАЧ І.С., ШЕВЧЕНКО Г.В.	151
ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
КУЗНЕЦОВ Ю.Н.	155
ИННОВАЦИОННЫЙ ИНЖЕНЕРИНГ – ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ ПОДГОТОВКИ ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ЭЛИТЫ УКРАИНЫ	
МАТВИЄНКО-БЛЯЄВА Г.Л.	158
МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
ПРУТЧИКОВА В.В.	161
КОРПОРАТИВНА МОВА ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
РОМАШКО А.С., КРАВЕЦЬ О.М., КАМІНСЬКИЙ В.В.	165
ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ ТЕХНІЧНИХ РЕГЛАМЕНТІВ ТА РИЗИКИ МАШИНИ НА СТАДІЇ ПРОЕКТУВАННЯ	

САВЧЕНКО С.В., ТКАЧ Л.М., ГАЙНУДІНОВА В.О. 168
ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА КОРИСТУВАЧІВ ТА ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА: З ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ

СТОРОЖУК Т.М. 173
ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

CHERNOVA LB. S. 176
The Realization Of The Ukrainian Existing ‘Artel’ Production Project Transformation Into The Modern Competitive Shipbuilding

СЕКЦІЯ 4

УПРАВЛІННЯ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ’ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

БЛОЦЕРКІВЕЦЬ О.В., ЗАВГОРОДНЯ О.О., ПИМОНЕНКО Л.І. 180
СТАНОВЛЕННЯ ВІДКРИТОЇ МОДЕЛІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ОБМІНУ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

БАРКАЛОВА А.В. 183
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В УКРАИНЕ

БЕССОНОВА А.В. 189
СИСТЕМА ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ В УКРАИНЕ

КОЛЄДІНА К.О. 192
ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЙОГО РОЛЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

КОРОГОД Н.П. 195
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАМИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЛАЗАРЄВ М.І., ТІМАНЮК В.М., ТІМАНЮК І.В. 199
УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ

ЛУЧАНІНОВА О.П. 204
ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ЧЕРЕЗ АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

NOVORODOVSKA T.	206
INTEGRATED APPROACH TO MAKING INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT DECISIONS IN MODERN ENTERPRISES	
ПЕРЕРВА П.Г., ПОГОРСЛОВ М.І.	210
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
СВИЩЕВА Н.С., ПЕРЕРВА П.Г.	216
АДАПТАЦІЯ ПОДХОДІВ В ЕКОНОМІЧЕСКОЇ ОЦЕНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СОБСТВЕННОСТІ С ПЕРЕХОДОМ К ІНДУСТРИИ 4.0	
ТИМЧУК В.М., ЄГОРОВА Н.Ю., БОНДАРЕНКО Є.С.	221
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТРАНСФЕРУ ЦІЛІСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	

СЕКЦІЯ 5

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ГРОМОВА О.П., ПІДДУБНА Л.М.	227
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДЕЯКИМ АСПЕКТАМ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА	
КРИВУЛЯ В.О.	230
ЛІНГВО – СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕСТІВ	
КРИВУЛЯ В.О.	235
МЕТОДИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА	
ПАСЬКО Г.М.	241
ВИЯВ ТАКТИКИ ПРОПОЗИЦІОНАЛІЗАЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ ЗАГАДКАХ	

TOM 1

СЕКЦІЯ 1

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 005.7: 658.5.011: 658.562.3

Бушуєв Сергій Дмитрович

доктор технічних наук, завідувач кафедри управління проектами,

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-7815-8129>

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

Бушуєв Денис Антонович

к.т.н., доцент кафедри інформаційних технологій ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-5340-5165>

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

Козир Борис Юрієвич

к.т.н., доцент кафедри управління проектами

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3400-4571>

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

**КОМПЕТЕНТІСНЕ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМИ ПРОЕКТАМИ
В УМОВАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Сьогодні стає зрозумілим, що перехід до «поведінкової економіки» суттєво залежить від компетентності проектних менеджерів, команд та організацій. Перед сучасними організаціями стоїть актуальне завдання: розвинути компетентнісний потенціал фахівців в повному обсязі, що є вкрай важливим для прийняття правильних управлінських рішень і проведення достовірної експертизи в ході реалізації проекту [1,2]. Однак необхідно пам'ятати, що для кожного співробітника, що розвиває свою кар'єру в організації, такий розвиток є, з одного боку, мотивуючим фактором, з іншого – загрозою для організації яка не сформувала механізми затримки таких співробітників. При цьому від кожного співробітника очікується, що він навчиться керувати своїми власними компетенціями і розвивати їх.

Якщо раніше управління компетентністю розглядалося як бажаний компонент системи управління організацією, то в даний час воно стало конче необхідним. Розвиток компетентнісного підходу пов'язано з застосуванням ідеї дослідження «поля компетенцій» проектного менеджера та організації [3,4]. Під полем компетенцій будемо розуміти простір компетенцій в областях управління проектами та створення продукту. Для його втілення ідеї поля компетенцій

необхідно розробити відповідну систему управління на основі наступних принципів:

- компетенції повинні бути чітко розмежовані (принцип незалежності компонентів ефективної моделі);
- в систему управління повинні бути включені всі компетенції поля, що відносяться до діяльності організації (принцип повноти);
- повноваження співробітників повинні чітко визначатися, періодично переглядатися і враховувати актуальні виклики організації (принцип реалістичності);
- все компетенції поля необхідно деталізувати до потрібного рівня (принцип диференціації);
- для всіх компетенцій поля повинні бути розроблені індикатори, що дозволяють оцінювати компетентність співробітників (принцип вимірності).

Дослідження формування поля компетенцій з управління проектами та створення продукту показали незначні коливання компетентності співробітників які управляли проектом та створювали ІТ продукт за методологією Agile.

У «поведінковій економіці» досліджені дві групи аномалій у процесах підготовки та прийняття рішень.

Аномалії в економічній поведінці

- ефект переваг;
- ефект володіння;
- неприйняття несправедливості;
- взаємна вигода;
- міжчасового споживання;
- перевага поточного споживання;
- імпульсне інвестування;
- жадібність і страх;
- стадна поведінка;
- пастка утоплених витрат.

Аномалії в ринкових цінах і доходах

- загадка прибутковості акцій;
- гіпотеза ефективного рівня оплати праці;
- жорсткість цін;
- ліміт на арбітражні операції;
- пастка дивідендів;
- схильність до крайнощів;
- календарний ефект.

Діагностика проектно-орієнтованих організацій та бізнесів з точки зору виявлення організаційних аномалій раціонального застосування принципів «поведінкової економіки» є першою стадією робіт зі створення ефективної корпоративної системи управління проектами та програмами. Мета організаційної діагностики - виявити основні проблеми, їх взаємозв'язку, а також запропонувати відповідні їм методи вироблення необхідних рішень щодо успішного розвитку у новій управлінській парадигмі. Методи діагностики організаційних аномалій спрямовані на визначення неповноти/надлишковості організаційних структур і методології організації бізнесу їх невідповідність вимогам бізнес-процесів підприємства, неузгодженості зі стратегічним цілепокладанням і ціледосягненням, виявлення організаційно-методологічних розривів і колізій. У практиці реалізації проектів організаційного розвитку для проведення діагностики, як правило, використовуються наступні методи:

- аналіз життєвих циклів продуктів, технологій виробництва, процесів управління операційною діяльністю, розвитком і здійсненням бізнесу;
- аналіз організаційної структури та управлінських помилок;
- робота з організаційними синдромами на рівнях застосовуваних методологій та їх впровадження в моделях проектів, програм та портфелів;
- самооцінки представників організації за методом 360°;
- діагностичні інтерв'ю;
- побудова графів проблем, викликів та рішень.

В процесі діагностики організація визначає симптоми потенційних аномалій, системі індикаторів їх визначення и таке інше. В ході підготовки цих заходів формуються взаємопов'язані ланцюжки проектів за визначеними горизонтів бачення. При цьому на кожному кроці відбувається уточнення бачення проектів, і їх синхронізація в часі і організаційних методів.

Література

- 1. Р. Талер. Новая поведенческая экономика. Почему люди нарушают правила традиционной экономики и как на этом заработать. – М.: Эксмо, 2017. – 368 с.*
- 2. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения. // Анеман Д., Словик П., Тверски А. — Харьков: Гуманитарный центр, 2005. — 632 с*
- 3. Креативные технологии управления проектами и программами: [монография] / [Бушуйев С.Д., Бушуйева Н.С., Бабаев И.А., Яковенко В.Б. и др.]. – К.: «Саммит-Книга», 2010. – 768 с.*
- 4. Bushuyev Sergey D., Wagner Reinhard F. IPMA Delta and IPMA Organisational Competence Baseline (OCB): New approaches in the field of project management maturity, International Journal of Managing Projects in Business, Vol. 7, 2014 Iss: 2, pp.302 – 310*

Бушуєва Наталья Сергіївна

доктор технічних наук, професор

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

Бушуєва Вікторія Борисівна

к.т.н., доцент кафедри управління проектами

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

Ачкасов Ігор Анатолієвич

к.т.н., доцент кафедри управління проектами

Київський національний університет будівництва та архітектури, Київ

Принципи та тренди поведінкової економіки

Сьогодні модель «раціональної економіки», яка застосовую методи оптимізації функцій корисності (цінності), перестає потрохи працювати. Це пов'язано з переходом багатьох організацій до «поведінкової економіки». Все частіше застосовуються евристичні, часто емоційно забарвлені, методи судження та прийняття рішень менеджерів які далекі від ідеалу і часто призводять до помилок. Менеджери часто роблять неправильні висновки з-за неправильних уявлень про шанси, ігноруючи наявність чи відсутність необхідної інформації, апріорну ймовірність або переоцінюючи малоімовірні події. По суті, поведінкова економіка - це міждисциплінарна галузь, що знаходиться на стику психології і економіки. Талер Р. [1] став одним з перших, хто помітив прогалини в стандартній економічній моделі і став спиратися на напрацювання психологів для того, щоб їх якось пояснити.

Розглянемо деякі з аномалій поведінкової економіки:

1. Ефект володіння;
2. Уявний рахунок;
3. Вибір за замовчуванням;
4. Неприйняття втрат.

Розглянемо кілька прикладів того, як поведінкова економіка працює в сучасних організаціях.

1. *Ефект володіння*

Ви володієте пакетом акцій фінансової організації ХХХ. Ви давній шанувальник цього фінансової організації. В період рефінансування вам запропонували 1000 дол. за частку акцій. Хоча докризова вартість пакету складала 500 дол.

Будучи затятим прибічником Фінансової організації, продасте ви цю частку чи ні?

Якщо ви такий же, як більшість акціонерів, то не продасте. Цей приклад ефекту володіння, який поставить в безвихідь прихильника стандартної економічної теорії.

2. Уявний рахунок

Вам треба купити 200 дол. Касир фінансової організації каже, що в іншому фінансової організації можна купити валюту з курсом на 5% вищим ніж в цьому фінансової організації або треба подолати відстань в 10 хвилин. Згідно з опитуваннями, поведінки на схожих ситуаціях, більшість респондентів було не готові йти або їхати в інший банк заради нижчого курсу обміну, і відмовлялося заради такої ж знижки за більший обсяг обміну.

3. "Помилки підприємців"

В Україні ймовірність виживання дрібних підприємств протягом наступних п'яти років становить 10%. Однак багато, відкриваючи власну справу, думають, що ця статистика їх не стосується. Аналіз показав, що українські підприємці вірять в розвиток бізнесу: середні оцінки шансів на успіх будь-якого підприємства, подібного вашому складають 20%, що майже вдвічі перевищує існуюче співвідношення щодо успіху дрібних бізнесів.

4. Вибір за замовчуванням

Пояснюючи, як поведінкової економікою користуються в політиці, пропонується «Програма осучаснення пенсій» не викликає опору з приводу негайних витрат держави, оскільки в даний момент нічого не змінюється; підвищення внесків прив'язане до підвищення зарплати, це перетворює витрати в майбутні доданкові надходження до бюджету, що набагато приємніше. Важливим тут є і те, що підвищення пенсій повинно здійснюватися автоматично,

якщо тільки пенсіонер не подасть заяву про відмову. Автоматичний варіант подібної оплати сприймається людиною як нормальний, а написання заяви про відмову вимагає зусиль, зробити готовий далеко не кожен.

5. Неприйняття втрат

Розглянемо змішаний вибір і ситуації, коли є ризик втрати і можливість виграшу:

Вам пропонують розмістити депозит у розмірі 1000 дол. США з процентною ставкою 35% річних. При цьому у більшості банків відсоткова ставка за депозитами 23% річних.

Щоб прийняти рішення, ви повинні зважити психологічно прибуток від отримання 350 доларів і психологічно вартість втрати 1000 доларів. Що ви відчуваєте? Хоча очікувана цінність позитивна, оскільки ви можете виграти більше, ніж програти, ви, швидше за все, відмовитеся - як і більшість людей. Для більшості з нас страх втрати 1000 доларів сильніше надії отримати 350 доларів. З безлічі подібних спостережень був зроблений висновок, що "втрати здаються більше виграшу" і що у людей існує неприйняття втрат.

Література

- 1. Р. Талер. Новая поведенческая экономика. Почему люди нарушают правила традиционной экономики и как на этом заработать. – М.: Эксмо, 2017. – 368 с.*
- 2. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения. // Анеман Д., Словик П., Тверски А. — Харьков: Гуманитарный центр, 2005. — 632 с*
- 1. Креативные технологии управления проектами и программами: [монография] / [Бушуев С.Д., Бушуева Н.С., Бабаев И.А., Яковенко В.Б. и др.]. – К.: «Саммит-Книга», 2010. – 768 с.*

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

С. В. Бестужева,

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту

зовнішньоекономічної діяльності

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця, м. Харків

Сучасний розвиток світової економіки характеризується посиленням впливом науково-технічного прогресу на міжнародну економічну взаємодію господарюючих суб'єктів. Конкуренція на світових ринках протягом останніх десятиліть має чітко виражений інноваційний характер, а обсяги інвестицій у нові науково-технічні розробки неухильно зростає.

Інноваційний розвиток країни оцінюється за такими показниками як рейтинг інноваційного розвитку та глобальний індекс інновацій. Україна у глобальному рейтингу інноваційності Global Innovation Index у 2017 році [посіла](#) 50 місце (37,6, у той час як у лідерів Швейцарії – 67,7, Швеції – 63,8, Нідерландів – 63,4), причому за такими компонентами індексу як “інноваційні зв'язки”, “засвоєння технологій”, “креативні товари і послуги”, “вплив знань” український бізнес перебуває на дуже низьких позиціях.

У 2017 році Кабінетом Міністрів України була прийнята Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, яка і спрямована на формування нової моделі економічного розвитку – інноваційної економіки, підвищення технологічності, зростання конкурентноздатності та підвищення ефективності існуючого виробництва [2]. В рамках п'яти програм (Офіс Високих Технологій (High Tech Office), як інструмент підтримки інноваційних проектів; розвиток експортно-орієнтованої інноваційної екосистеми; цифровий порядок денний для України (Digital Agenda); “залучення” інноваційних ТНК (Welcome MNC);

“високотехнологічна” нація (High Tech Nation)) формуються передумови для інноваційного розвитку України у найближчій перспективі.

У розвинених країнах світу разом з ефективною державною підтримкою інноваційного розвитку активно здійснюється також приватне фінансування нових проектів – стартапів. Так, у США найбільшими центрами реалізації стартапів є: Бостон, Массачусетс; Боулдер, Колорадо, де знаходиться найбільший навчальний заклад штату – Колорадський університет в Боулдері, а також стартап-акселератор TechStars; Північна Кароліна, інкубатори – LaunchBox Digital та Research Triangle Park; Техас, де знаходиться штаб-квартира інвестиційного фонду Austin Ventures з капіталом в 4 млрд. дол. США; Нью-Йорк, де знаходиться багато бізнес-акселераторів та інкубаторів при університетах (один з найвідоміших – Політехнічний інститут Нью-Йоркського університету). Крім того, в США також налагоджена система краудфандінгу, що передбачає авансування інвестицій у проект для отримання певних привілеїв або створеного інноваційного продукту у майбутньому. Основними краудфандінговими платформами є Kickstarter, Product Hunt и Indiegogo.

Також кошти залучаються бізнес-акселераторами (компаніями з пошуку та реалізації нових перспективних проектів на ринок) та бізнес-ангелами (приватними інвесторами, які вкладають власні кошти у перспективні проекти на етапі створення підприємства в обмін на частку в її капіталі). Кількість бізнес-ангелів у країнах світу складає понад 500, кожного року фінансову підтримку від венчурних інвесторів отримують 1500 нових проектів, а від бізнес-ангелів – понад 50 000 проектів. Венчурні інвестори фінансують 1 проект з 400, бізнес-ангели – 1 з 40 проектів. Європейські бізнес-інкубатори беруть участь у організації великих корпорацій, мають високий рівень спеціалізації та орієнтацію на наукомісткий бізнес.

На відміну від американських та європейських, українські бізнес-інкубатори створюються переважно у складі технопарків і є першою фазою їх розвитку. Бізнес-інкубатори надають такі послуги, як оренда приміщень за нижчими цінами, ніж ринкові; надання в оренду офісного обладнання;

бухгалтерські, консалтингові, інформаційні, секретарські, комунікаційні послуги тощо.

На сьогодні з 69 наявних в Україні бізнес-інкубаторів, з яких 24 значаться інноваційні, 30 бізнес-ангелів, які готові вкладати від 50 до 100 тис. доларів в ІТ-стартапи. У 2012 році в Україні з'явився перший бізнес-інкубатор повного циклу, який надає послуги з розвитку стартап-проектів, а також забезпечує подальший супровід та залучення інвестицій в стартап-компанії. Загалом в Україні активно працюють зі стартапами 7 інкубаторів і один венчурний фонд.

Серед ІТ бізнес-інкубаторів, що сьогодні працюють в Україні, слід вказати EastLabs (створений у 2012 році), iHUB (2013), Happy Farm (2012), GrowthUp (2010), WannaBiz (2012), Voomy ІТ-парк (2013), і Polyteco (2013).

Перевагами взаємодії компаній з бізнес-інкубаторами, насамперед, є створення останніми всіх умов для започаткування та розвитку бізнесу. Так, статистично підтверджено, що при саморозвитку виживають у середньому близько 30 % створених фірм, а при підтримці бізнес-інкубаторів – 85 %.

Для подальшого успішного розвитку науково-технічної сфери в Україні необхідно, на думку автора, узгодження інтересів держави та інтересів приватних компаній через формування ефективних механізмів державного регулювання інноваційної діяльності підприємств, створення умов для залучення іноземних інвестицій у нові проекти, розвиток венчурного бізнесу.

Література

1. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посіб. / С. В. Бестужева. – Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 266 с.

2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року [Електронний ресурс] / Державне агентство України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/>.

УДК 65.063

**НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ, ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ
ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА
ЗАПОБІГАННЯ КРИЗОВИМ ЯВИЩАМ В ЕКОНОМІЦІ**

В.В.Білоцерківець

д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління Національної металургійної академії України,
м. Дніпро,

Н.І.Ткаченко

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління Національної металургійної академії України, м. Дніпро,

О.В.Золотарьова

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління Національної металургійної академії України, м. Дніпро,

І.Д.Ткаченко

асистент кафедри фінансів Національної металургійної академії України,
м. Дніпро,

М.Д.Бурковський

студент групи ФК01-17 Національної металургійної академії України,
м. Дніпро

Саме завдяки заходам щодо управління проектами та програмами в умовах кризової економіки можливими та доцільними стають методи роботи з мотивації персоналу організації, спрямовані на підвищення кваліфікації, розширення компетенцій задля досягнення: 1) оптимального функціонування ринку праці; 2) розвитку особистих здібностей працівників; 3) системності заходів підвищення кваліфікації персоналу підприємства; 4) досягнення прибутку підприємством; 5) узгодження економічних та неекономічних інтересів суб'єктів.

Ринок праці - це соціально-економічна категорія, яка розглядається на мікрорівні та макрорівні економічної системи й охоплює історично сформований суспільний механізм регулювання, який формує певну

специфіку прояву комплексу соціально-трудових відносин, що сприяє встановленню й дотриманню балансу економічних інтересів між працівниками, підприємствами та державою з приводу розширення бюджетного обмеження. Відмінність ринку праці від інших (ринку товарів, капіталів, нерухомості, сировини тощо) - полягає в тому, що внаслідок купівлі-продажу товару "робоча сила" не відокремлюється від власника та носія, а компетентні здібності та ринкова кон'юнктура мають безпосередній вплив на формування ринкової ціни цього специфічного фактора виробництва. Ринок праці забезпечує функціонування ринкової економіки на засадах дії закону попиту та пропозиції на трудові ресурси певної компетенційної наповненості. Залежно від сфери, в якій здійснюється рух робочої сили, ринки праці поділяються на зовнішні та внутрішні (внутрішньофірмові). На пропозицію робочої сили впливають рівень заробітної плати, податкова система, авторитет профспілок, релігійні погляди населення, культура тощо. Головними факторами формування ринку праці є матеріальні фактори мікрорівня, а саме: розширення бюджетного обмеження мікрорівня, а також неринкові, неекономічні та суб'єктивні фактори (любов до країни, відданість, патріотизм, клановість, передбачуваність вибору тощо).

Головними суб'єктами ринку праці виступають наймані працівники, які поставляють на ринок праці свої трудові здібності, формують обсяг та структуру пропозиції. Саме на цій підставі формується пропозиція «праці», як фактора виробництва. Співвідношення попиту й пропозиції робочої сили – формують ринок праці. На рівень й структуру пропозиції праці впливають розміри допомоги по безробіттю та ряд інших інституційних факторів. До того ж, пропозиція робочої сили має деструктивний характер. Останнє зумовлено тим, що носієм здатності до праці є окремий індивід зі своїми власними суб'єктивними потребами. Це певною мірою позначається й на функціонуванні та розвитку ринку праці. Наприклад, молоді фахівці з вищою освітою, але без досвіду роботи та практичних компетенцій на ринку праці позиціонують себе в 2-3х-кратному розмірі мінімальної заробітної платні, спираючись на показники «середнього» показника по галузі в якій спроможні себе реалізувати.

Мінімальна заробітна плата, як державна гарантія в оплаті праці, забезпечується лише тарифною системою. У неї не включаються доплати, надбавки й інші заохочувальні й компенсаційні виплати в залежності від фаху, досвіду роботи, наявних наукових звань й ступенів. Мінімальна заробітна плата не може бути однаковою для всього населення України. Вона повинна бути диверсифікована по регіонах та галузях народного господарства країни. При цьому, мінімальна заробітна плата повинна відповідати прожитковому мінімуму людини, що працює. У різних регіонах він різний. При законодавчому встановленні мінімальної заробітної плати необхідно враховувати ці особливості та спиратися на реальні показники прожиткового мінімуму й споживчої корзини працездатного економічно активного суб'єкта. Підвищення розміру заробітної плати в цілому по підприємству повинне бути пов'язане як із законодавчим підвищенням розміру мінімальної заробітної плати, так і з поліпшенням господарсько-фінансової діяльності окремого підприємства.

В умовах України вивільнення з виробничих галузей та сфери послуг відбувається у зв'язку з роздержавленням і приватизацією об'єктів власності, ліквідацією збиткових робочих місць, закриттям підприємств у зв'язку з розукрупненням, реконструкцією та перепрофілюванням, розривом договірних зв'язків, банкрутством, нестачею сировини тощо. Дія цих негативних факторів потрібно враховувати маржинальні показники часу та враховувати просторову специфіку залучення робочої сили до процесу виробництва. Загалом, існуюча ситуація на ринку праці в Україні не відповідає національним інтересам.

УДК 004.89.005.4

ЗАСТОСУВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ НА ОСНОВІ БЕНЧМАРКЕТИНГОВОГО ПІДХОДУ

К.М. Бушуєв

магістр, Національна металургійна академія України, м. Дніпро

В.О. Петренко

д.т.н., професор Національна металургійна академія України, м. Дніпро

Т.А. Фонарьова

старший викладач, Національна металургійна академія України, м. Дніпро

Основною метою досягнення конкурентних переваг підприємством є максимальне задоволення потреб ринку та поєднання інтересів підприємства і споживачів. Досягнення цієї мети не можливе без застосування бенчмаркетингового підходу в менеджменті підприємства. Такий підхід обумовлює постійне вдосконалення діяльності на основі втілення найкращого досвіду. Сучасний стан розвитку економіки вимагає від керівництва українських підприємств прийняття управлінських рішень, які б максимально відповідали ситуації яка складається на ринку. Прийняття ефективних управлінських рішень ґрунтується на інформаційних, інтелектуальних ресурсах та знаннях, якими володіє підприємство. Для менеджерів повинен постійно надходити продукт інформаційної системи – матеріалізований результат обробки даних, призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів. Інформаційна система повинна, по мірі можливості, дати цілісну картину господарських процесів [1]. В рамках бенчмаркетингового підходу до управління доцільно використовувати креативну інформацію, яка є продуктом інформаційної системи, та включає в себе інформацію про взаємопов'язані організаційні, правові, політичні, соціально-економічні, науково-технічні, виробничі процеси, необхідні і обов'язкові для того, щоб оцінити ситуацію, спланувати та спрогнозувати її подальший стан та розвиток, задовольнити інформаційні потреби менеджерів та суспільства на основі створення, розвитку і використання

інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.[2] Отже, отримання такої інформації потребує відповідного вдосконалення інформаційної системи підприємства. Авторами пропонується впровадження в її структуру системи підтримки та прийняття рішень (СППР) на основі нейронних мереж. Для того щоб здійснити таке впровадження, необхідно виконати наступні завдання: проаналізувати діючу інформаційну систему та виявити її недоліки; показати переваги запропонованої для впровадження інтелектуальної СППР; розглянути можливості та перспективи застосування нейронних мереж в таких системах. Слід зазначити, що для навчання нейронної мережі використовуються різні алгоритми навчання та їх модифікації. Дуже важко визначити, який навчальний алгоритм буде найшвидшим при вирішенні того чи іншого завдання. Також велику роль для ефективності навчання мережі грає її архітектура[3]. Тобто необхідно враховувати специфіку саме цього підприємства, але розроблені програмні продукти є інтелектуальною власністю підприємства, і можуть бути реалізовані на ринку для використання іншими підприємствами зі схожою специфікою бізнесу. Як, показує проведене дослідження, для підприємства це корисно, з одного боку, як отримання креативної інформації, що забезпечує стратегію постійного вдосконалення в рамках бенчмаркетингового підходу до управління діяльністю, а, з іншого боку, як отримання інноваційного продукту, який, при реалізації на ринку інтелектуальної власності або ІТ-технологій принесе додатковий прибуток. Місце СППР з використанням штучного інтелекту в здійсненні процедур впровадження бенчмаркетингового підходу в управлінні представлено на рисунку 1.

Підводячи підсумки, можливо визначити, що інформаційна система підприємства повинна бути гнучкою, сучасною системою, яка не тільки надає вичерпну інформацію менеджерам підприємства, а має властивості креативності, що обумовлювало б прийняття не тільки ефективних а й інноваційних рішень.

Впровадження в МІС сучасних СППР на основі нейронних мереж дозволяють системі самонавчатися, тобто вони володіють

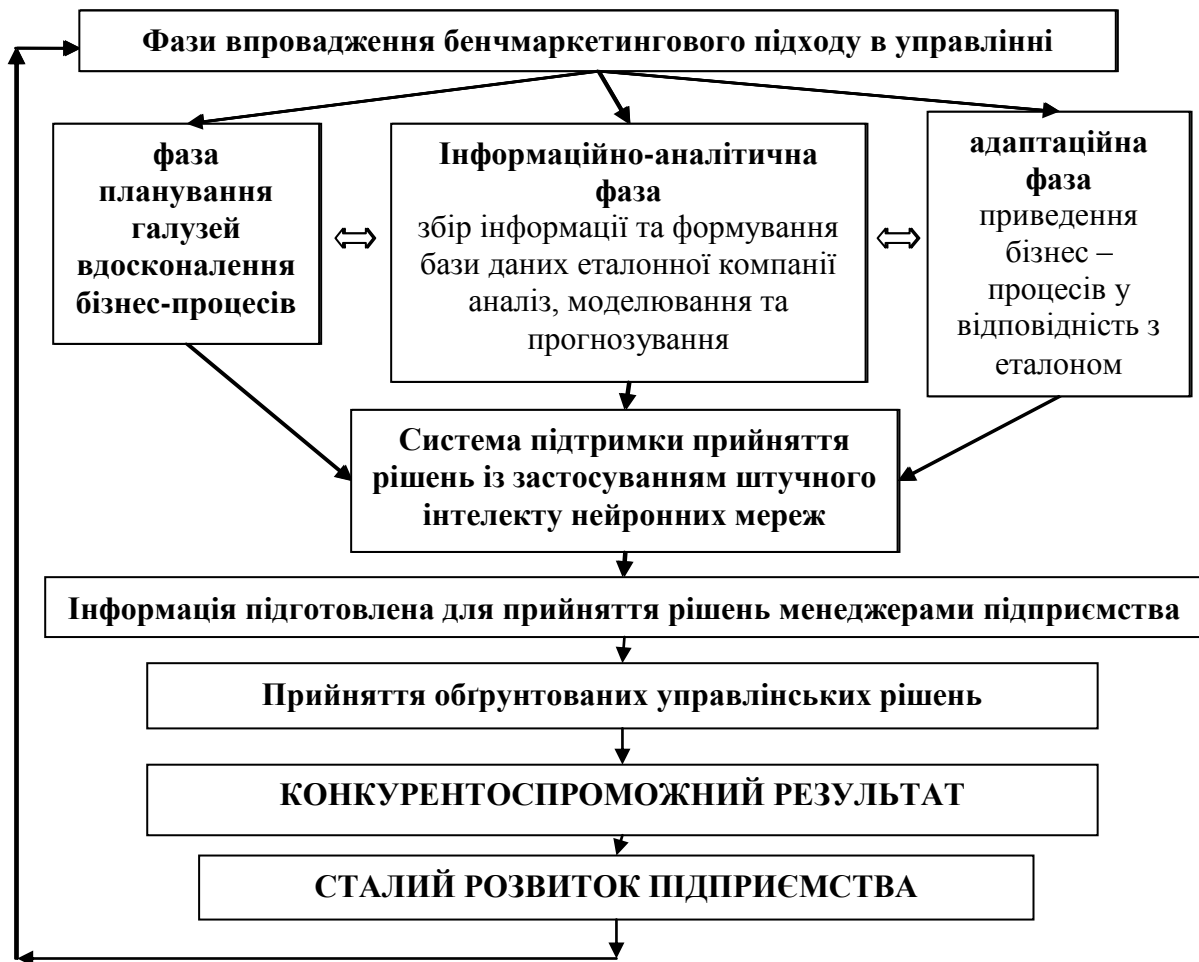

Рисунок 1 – Місце СППР з використанням штучного інтелекту в здійсненні процедур бенчмаркетингового підходу в управлінні

штучним інтелектом й здатні допомагати у вирішенні великої кількості трудомістких задач, забезпечуючи вивільнення часу керівників та менеджерів. Подальше застосування нейронних мереж можливо у вирішенні цілого кола проблем, кожна з яких має свої особливості, а отже потребує вивчення та розробки практичних аспектів застосування в реаліях українських підприємств.

Література

1. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів): Монографія. – Тернопіль: Картбланш, 2006. – 334 с.
2. Петренко В.О. Передумови виникнення, сутність та місце креативної інформації в системі менеджмента промислових підприємств / В.О.Петренко, Т.А.Фонарьова, К.М.Бушуєв// В кн. Математичні моделі та новітні технології управління економічними та технічними системами [Текст]: монографія/ за заг.ред. В.О.Тимофєєва - Харків: ФОП Мезіна В.В., 2017. – 317 с.
3. Бушуєв К.М. Застосування нейронних мереж в системах підтримки та прийняття рішень маркетингової інформаційної системи підприємства / В.О. Петренко, К.М. Бушуєв, Л.М. Савчук, Т.А. Фонарьова // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук.пр. – Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2018. – №3(67). – С. 43-52.

УДК: 336.474.24:624

ІНВЕСТИЦІЙНА ШОТЕКА В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

В. Є. Власюк

д.е.н., професор, професор кафедри економіки та соціально-трудових відносин
Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро

Одним із найважливіших напрямів інвестування є житлове будівництво. Як свідчить світова практика, інвестиції в житло взагалі є найбільш надійними серед інвестицій у різні види об'єктів інвестування.

В той же час, як зазначається у повідомленні всесвітньовідомої агенції Bloomberg від 16.02.2018 р. Україна займає п'яту позицію в так званому рейтингу «Індекс нещастя» за 2017 р. «Індекс нещастя» країн ґрунтується, як зазначає ця агенція, на споконвічному уявленні про те, що низька інфляція і безробіття є показником того, наскільки добре живеться резидентам економіки. У цьому ж повідомленні було відмічено, що постійно низькі ціни можуть стати ознакою поганого попиту, а занадто низьке безробіття шкодить працівникам, які хочуть краще працевлаштуватися [1].

В Україні ще восени 2018 р. вступила в дію будівельна амністія щодо легалізації дачних, житлових домів, господарських будівель, які зведені без дозвільних документів. Під таку амністію потрапили цілий ряд об'єктів, з різним терміном побудови, площею, вартістю, призначенням землі й іншими особливостями. Повідомляється, що за декілька місяців минулого 2018 р., було узаконено 9 тис. домів [2]. Також існують різного роду адміністративні розпорядження щодо заходів будівельної реформи на різних ланках та в цілому по Україні.

Тому слід нагадати про існуючу світову практику створення надійних моделей іпотечного будівництва та кредитування, які зазвичай надають імпульсу в економічних перетвореннях, спонуканнях до розвитку господарських відносин, стимулюванні процесів відтворення в різні часи, для різних країн, що особливо актуальним є і для української економіки.

Особливої уваги потребує, зокрема, ліцензування іпотечної діяльності спеціалізованих фінансових установ, таких, наприклад, як іпотечні банки. Так, законодавство Німеччини, Польщі та Угорщини передбачає значне обмеження інших фінансових операцій, крім іпотечних, які можуть здійснюватись іпотечними банками. В цих країнах вони можуть виконувати лише найменш ризиковані фінансові операції. У Чехії та Словаччині іпотечною діяльністю можуть займатися універсальні комерційні банки за умови застосування відповідних захисних механізмів. Але й у цих країнах ліцензії на іпотечну діяльність видаються переважно спеціалізованим банкам. Іпотека являє собою тісний взаємозв'язок застави нерухомості і кредиту під цю заставу [3].

На початку 90-х років XX ст. у США склалася сучасна модель житлового іпотечного кредитування, яка являє собою цілісну систему іпотечних банків, ощадних та кредитних асоціацій, страхових компаній, пенсійних фондів тощо. Центральну ланку іпотечної системи становлять такі урядові організації і програми, як: Федеральна рада банків з питань позик для купівлі житла; Федеральна корпорація зі страхування рахунків; гарантії за програмою позик для організації ветеранів; Федеральна адміністрація з питань житла; кредитування відповідно до урядових програм № 235 і 236 [4]. Адже кредитор - іпотечний фінансовий інститут (в особі позиково-ощадної асоціації, комерційних банків і т. ін.) купує фінансові кошти у первинних інвесторів. Використовуючи ці кошти, банк видає іпотечні кредити індивідуальним позичальникам під придбану нерухомість, а потім продає заставні чи інші цінні папери на вторинному ринку. Сьогодні найважливішу роль у сучасній системі позабюджетного житлового інвестування відіграє вторинний ринок заставних, що дає змогу забезпечувати ліквідність банківських коштів. В результаті продажу позик на вторинному ринку банк може відразу відновити свої кошти і знову позичити їх новим позичальникам. Таким чином, банк, який займається позиками під заставу нерухомого майна, не обмежений у своїх діях загальною сумою вкладів, як це може мати місце з іншими кредиторами, пом'якшувати циклічний потік позикового капіталу. Під час загального браку фінансових коштів не вистачає

грошей на позики під заставу нерухомого майна і відбувається спад в операціях з цим майном. Ринок іпотечних цінних паперів, зокрема іпотечних облігацій, випущених у США, є одним з найдинамічніших і наймасштабніших за розмірами капіталу. На початок 90-х рр. його обсяг становив близько 3,5 трлн дол., а у 2002 р., за оцінками експертів, загальний обсяг ринку іпотечних облігацій у США досяг 4,3 трлн. дол., що становило 22% загального обсягу випущених у США облігацій [4].

З американської моделі впливає, яку важливу роль у системі іпотечного фінансування будівництва відіграє уряд в особі урядових організацій. Це гарантії і страхування ризиків. Але спрямованість на спекулятивний зиск, зменшення контрольних функцій з боку федеральних органів управління, розпорошення іпотеки в різноманітних фінансових і кредитних установах спричинили у 2006-2007 рр. масштабну кризу, що зачепила всю світову фінансову систему.

Для України, яка обрала американську систему іпотечного фінансування замість німецької, це дуже гарний урок [4].

Література

1. 2018 – й в світовій відкритій економіці високі темпи інфляції та динаміки безробіття створюють складні ситуації для цих країн. Bloomberg. 16.02.2018.
2. Строительная амнистия: что это такое и кто может воспользоваться. [Facebook](#). 04 .03. 2019 р.
3. Пересада, А. А. Проектне фінансування [Текст]: підручник / А. А. Пересада, Т. В. Майорова, О. О. Ляхова. – К. : КНЕУ, 2005. – 736 с.
4. Проектне фінансування: навч. посіб. / С. Г. Шклярчук; за наук. ред. проф., д-ра екон. наук. Г. К. Ялового. - К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009. - 472 с.

СРЕДСТВА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МЕТАЛЛОТРЕЙДИНГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Григоренко В.У. доктор техн. наук, профессор кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами НМетАУ,

Руликова Н.С. канд. техн. наук, доцент кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами НМетАУ,

Лиховой А.К. магистрант кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами НМетАУ

Постановка задачи. Металлотрейдерами можно назвать предприятия, которые занимаются покупкой, хранением и последующей продажей, отгрузкой, а в ряде случаев, и доставкой металлургической продукции покупателю. Это сортовой и листовой прокат, трубы и метизы.

Монополизация рынка непосредственными производителями металлургической продукции приводит к уменьшению доли рынка металлотрейдинговых предприятий.

Важным вопросом для металлотрейдинговых предприятий является поиск вариантов развития (стратегий развития) с целью сохранения позиций на рынках.

Анализ публикаций. Постоянно обсуждаются в прессе вопросы об устойчивости на рынках производителей металла [1].

Металлоторговля, как отрасль экономики, сформировалась в Украине в последние 25 лет, а количество металлотрейдеров превышает 100 [2]. Для защиты интересов металлотрейдеров создана «Украинская ассоциация металлоторговцев»[3].

Снижается покупательная способность покупателей металла. Происходит поглощение мелких компаний крупными.

Рекомендации. Металлотрейдеры вынуждены искать способы поступления дополнительного дохода для обеспечения устойчивой работы своих организаций. Одним из способов обеспечения поступления дополнительной

прибыли является создание участков по выпуску продукции из сортового, листового проката и труб. Ярким примером является производство гнутых профилей из листа.

Для развития имеются также следующие направления: - раскрой металла по заказам покупателей, - изготовление гнутых профилей: - покраска, - доставка металлопродукции покупателям транспортом металлотрейдера.

При этом возникают вопросы, связанные с проектированием и с управлением проектами создания таких производств.

На сегодня наиболее комплексным и всесторонним стандартом по управлению проектами является ISO 21500: 2012. Это международный стандарт, который создает общую платформу для облегчения обмена знаниями и гармонизации принципов, сроков и процессов управления проектами, а также представляет собой руководство по управлению проектами [4].

Согласно ISO 21500, «Проект - это уникальный набор процессов, состоящих из скоординированных и управляемых задач с датами начала и окончания, поставленных для достижения цели» [4]. Согласно ANSI/PMI 99-01-2004 процедуры управления проектами подразделяются на 9 областей знаний [5]: менеджмент интеграции проекта, менеджмент содержания проекта, менеджмент сроков проекта, менеджмент стоимости проекта, менеджмент качества проекта, менеджмент персонала проекта, менеджмент коммуникаций проекта, менеджмент рисков проекта, менеджмент снабжения проекта.

К одной из лучших компьютерных систем используемых при управлении проектами относят [5] "Microsoft EPM (Enterprise Project Management)". "Microsoft Project" предлагает: - "MS Office Project Standard", - "MS Office Project Professional"; - "MS Office Project Server"; - "MS Office Project Web Access".

К наиболее универсальным программным продуктам в развитых системах поддержки принятия решений в области управления инвестиционными проектами относят [5] Project Expert – 7.X.

Выполнение проектов в организации требует введения в ее организационную структуру управления дополнительных специальных

подразделений. Стандарты по управлению проектами к таким подразделениям относят: - проектный офис (РМО); - управляющий (проектный) комитет; - комитет по управлению изменениями в проекте.

Использование средств управления проектами дает возможность более эффективно осуществлять выполнение проектов по повышению устойчивости на рынках предприятий, торгующих металлом.

Литература

1. М.М. Мазов, В.А. Петренко, Т.С. Внукова, И.В. Пелых. Управление рисками в проектах оптимизации технологической устойчивости металлургического предприятия / Металл и литье Украины.-2015.-№12.- с.11-17.
2. Бойченко Н.Г. Механизм управления динамическим портфелем потребительских заказов металлоторговой компании // Новое в экономической кибернетике: Моделирование микроэкономических систем // Сб. научн. ст. Под общ. ред. Ю.Г.Лысенко. – Донецк: ДонНТУ, 2006. – №2. – С. 20-27..
3. Дані про компанію «Українська асоціація металоторговців»
https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/32073415/
4. Международный Стандарт по Управлению Проектами ISO 21500:2012.
[https://www.google.com.ua/search?q=ISO+21500+\(2012\)+%5B1%5D&rlz=1C1AON Y_ruUA766UA766&oq=ISO+215](https://www.google.com.ua/search?q=ISO+21500+(2012)+%5B1%5D&rlz=1C1AON Y_ruUA766UA766&oq=ISO+215).
5. А.И. Михалев, А.П. Алпатов, И.В. Баклан. Структурный анализ систем. Управление проектами: учебное пособие / под редакцией А.И.Михалева – Днепропетровск: НМетАУ, ИК «Системные технологии», 2013, -144 стр.

АДЕКВАТНІСТЬ МЕТОДІВ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ДЛЯ РІЗНИХ ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ

І.А. Корхіна

к.т.н., асистент кафедри інтелектуальної власності та управління проектами
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

На сьогоднішній день в теорії управління проектами присутня чимала кількість різних методів прийняття управлінських рішень. [1-3] При цьому велика увага приділяється саме тим методам, які використовуються для управління одним проектом, тоді як не менш актуальною є проблема застосування таких методів при управлінні портфелем або програмою проекту. Складність застосування відомих методів прийняття рішень при реалізації портфеля/програми полягає, перш за все, в тому, що тут мова йде про управління відразу декількома проектами, а якщо говорити про портфель, то ці проекти є незалежними один від одного.

Проаналізував існуючі на даний момент методи прийняття управлінських рішень, їх можна умовно поділити на формальні і неформальні або логіко-інтуїтивні. Далі експертним шляхом визначимо, якими з них доцільно користуватися при прийнятті рішень в процесі управління проектом, програмою або портфелем проекту. Отриманий результат зведений в таблицю 1. Тут знак «+» означає доцільність застосування метода для певного об'єкта управління; знак «+/-» - метод можна використовувати в тільки в деяких ситуаціях; «-» - метод малоефективний для даного об'єкта управління. [4]

Таблиця 1. Аналіз використання методів прийняття рішень в проектному менеджменті

Групи методів	Методи прийняття управлінських рішень	Область застосування методу	Об'єкт управління проектного менеджера		
			проект	програма	портфель
Формальні	Експертні методи	Управління часом, вартістю, ресурсами, якістю та ризиками	+	+	+/-
	Економіко-математичні методи	Управління часом, вартістю, результатами протягом життєвого циклу проекту, оцінка і планування ризиків	+	+	+
	Аналізу ієрархій	Управління інтеграцією	+/-	+	+
	Графічні методи	Планування часу, ресурсів, вартості	+	-	-
Логіко-інтуїтивні (неформальні)	Засновані на стимулюванні творчої активності	Вибір складу портфеля проектів, розробка концепції, планування ресурсів	+	+	+
	Засновані на логічному мисленні	Оцінка ефективності, моніторинг проектів, планування змін	+/-	+	-

Судячи з табл. 1, не всі групи методів однаково гарні для прийняття рішень в проектах, програмах і портфелях. Можна лише виділити групи економіко-математичних методів і методів, заснованих на стимулюванні творчої активності, які в цілому підходять для різних типів об'єктів управління проектного менеджера. Усі ж інші групи методів в тій чи іншій мірі не підходять для різних об'єктів управління проектного менеджера. Наприклад, застосування графічних методів при прийнятті рішень в проектах/програмах важке тим, що

потрібно керувати кількома проектами, а це значно ускладнює графічне представлення об'єкта управління.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що більшість груп методів вимагають адаптації щодо застосування, в основному, або для управління портфелями, або програмами проектів.

Література

1. Бессонова М.А. Диагностика управленческих решений в системе управления // Экономика и менеджмент инновационных технологий. 2012. № 6 [Электронный ресурс]. URL: <http://ekonomika.snauka.ru/2012/06/1163>

2. Вертакова Ю.В.. Управленческие решения, разработка и выбор.— М КНОРУС— 352 с., 2005

3. Мірошніченко Ю.О. Особливості прийняття управлінських рішень відповідно до фаз проектного циклу / Ю.О. Мірошніченко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. - № 4 (40). - С. 16-20.

4. Трифонов И.В. Анализ использования методов принятия решений в проектном менеджменте / И.В. Трифонов, И.А. Корхина // Наука та прогресс транспорту. Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Дніпропетровськ, 2017. – Вип. 1. – С. 63-67.

ЗНАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В.О.КУЛИК

аспірант кафедри інтелектуальної власності та управління проектами
Національної металургійної академії України

В.О.ПЕТРЕНКО

д.т.н., професор, кафедра інтелектуальної власності та управління
проектами Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Для реформування української економіки впровадження інноваційних проектів має стати чинником, який виведе національну економіку на якісно новий рівень. Прагнення забезпечення сталого розвитку дає підстави стверджувати, що однією зі складових національної стратегії розвитку України стало широке застосування проектного управління, що ґрунтується на успішному міжнародному досвіді та кращих практиках управління знаннями. Управління знаннями (англ. knowledge management) – це методологія, спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності та захищеності компанії за рахунок використання повного набору інструментів захисту, управління та використання нематеріальних активів компанії. Вона пропонує стратегії, спрямовані на надання вчасно потрібних знань тим співробітникам підприємства, яким ці знання необхідні [1].

Управління знаннями – це нова парадигма управління і їй слід приділити достатньо уваги при формуванні сучасної бізнес–моделі діяльності підприємства. Вона означає формалізацію і доступ до практичного досвіду, знань і експертних даних, котрі створюють нові можливості, що сприяють вдосконаленню діяльності, яка стимулює інновації і збільшує споживчу вартість товарів та послуг [2].

Вперше термін «управління знаннями» прозвучав у 1986 р. у виступі Карла Віга на конференції ООН. В умовах зростання світової нестабільності ринку,

особливу цінність набувають не знання, вкладені у вже розроблену продукцію, а знання, на основі яких в майбутньому може бути створена стратегічно значуща продукція. На теперішній час обсяг знань на планеті подвоюється кожні п'ять років; а у провідних організаціях світу, частка вартості нематеріальних активів досягає 80% [3].

Первісною метою управління знаннями було створення порад і методик для оптимального використання інтелектуального потенціалу працівників організацій. Знання були визнані економічною категорією, і через короткий час з'явилися інформаційні технології для роботи з ними [4]. Наразі управління знаннями стало основою нової економіки – економіки знань, що дає можливість одержувати принципово нові переваги у конкурентній боротьбі завдяки нематеріальним активам. Стратегії управління знаннями спрямовані на те, щоб створити нову вартість, реалізовану в продуктах та процесах за допомогою раціонального використання знань в організаціях. Основна мета цих стратегій – підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів організації, отримання кращих і більш швидких інновацій, поліпшення обслуговування клієнтів, зниження втрат від зайвих інтелектуальних активів [4]. Перевагами знання як інформаційного ресурсу є: нематеріальні потоки які в процесі використання збільшуються, надаючи спільні блага; вони необмежені і тиражуються з меншими витратами ніж інші ресурси, що приводить до зростаючої корисності для організації, в якій вони використовуються.

Організації повинні стратегічно оцінювати свої знання та виявляти їх нестачу у будь-якому підрозділі. Стратегія знань організації повинна потім транслюватися в організаційно-технічну систему для розробки знань, їх менеджменту та процесів утилізації.

Література

1. Місце нематеріальних ресурсів у розвитку економіки знань. Н.І.Дучинська, А.О.Осаул – Проблеми економічних теорій. №7, 2009. // [Електронний ресурс] – Режим доступу.: <http://www.nbuu.gov.ua>.

2. Управление знаниями: принципы, методы, эффективность [Электронный ресурс] – Режим доступа.: <http://hrm.ru/upravlenie-znanijami-principy-metody-ehffektivnost>

3. Управління знаннями [Електронний ресурс] – Режим доступу.: <http://despro.org.ua/knowledge-management/library/despro-publications/>

4. Управление знаниями и информационные технологии/ Леонид Черняк// интернет-портал издательства «Открытые системы» // <http://www.osp.ru/os/2000/10/178275/>

**УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ І МОТИВАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УСТАНОВІ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ**

В.В. Лебідь

науковий співробітник Інституту чорної металургії імені З.І.Некрасова
НАН України, м. Дніпро

В.О. Петренко

д.т.н., професор, кафедра інтелектуальної власності та управління
проектами Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Розробка успішних заходів зі стимулювання персоналу є однією з необхідних умов підвищення продуктивності праці на підприємстві. При цьому творча діяльність робітників сприяє формуванню нематеріальних активів підприємства, що сприяє зростанню його конкурентоспроможності.

Управління персоналом можна визначити як діяльність, що спрямована на досягнення найефективнішого використання потенціалу працівників для досягнення цілей підприємства та особистісних цілей.

Мета цього дослідження – удосконалення адміністративного менеджменту установи, що відповідає сучасним уподобанням і потребам металургійної галузі, шляхом оптимізації удосконалення структури управління установи та мотивації її співробітників.

Мотивація працівників є невід'ємною складовою при управлінні підприємством будь-якої сфери. Вона відіграє значну роль при управлінні працівниками незалежно від видів діяльності підприємства і від середовища в якому воно перебуває. Мотивація персоналу має особливе значення на тлі кризових явищ у економіці, коли набуває значення максимального використання усіх наявних ресурсів підприємства у тому числі трудових, тому у дослідженні приділено увагу саме цим питанням.

Успішна діяльність підприємства в умовах ринкового середовища забезпечується ефективною реалізацією обґрунтованих і прийнятих

управлінських рішень. Серед комплексу завдань менеджменту особливу роль відіграє вдосконалення управління персоналом установи. Завданням цієї області менеджменту є підвищення ефективності виробництва за рахунок розвитку і розумного вживання творчих сил людини, підвищення рівня її кваліфікації, компетентності, відповідальності, ініціативи.

Інститут чорної металургії імені З. І. Некрасова НАН України (ІЧМ) – провідний науково-дослідний центр чорної металургії України в місті Дніпро. Інститут є установою Національної академії наук України і головною науковою організацією галузі по основних проблемах металургійного виробництва.

Існуюча система управління персоналом в ІЧМ не дозволяє здійснити у достатньому обсязі мотивацію співробітників. За результатами виконаного аналізу запропоновано здійснити зміни у організаційній структурі управління та створити умови для збільшення фінансування установи, що забезпечить необхідний рівень мотивації персоналу. Для розширення та підвищення якості інноваційної діяльності Інституту розроблено и запропоновано низку заходів.

Запропонована модель удосконалення організаційної структури управління та управління персоналом ІЧМ, яка дозволить значно ефективніше здійснювати функції регулювання при здійсненні інноваційної діяльності в сучасних ринкових умовах (рис.1).

Для реалій ІЧМ, як державної наукової установи, різноманіття сучасних інструментів мотивації потребує суттєвої адаптації з урахуванням особливостей видів інноваційної діяльності.

Для створення умов мотивації персоналу Інституту, збереження та розширення кадрового потенціалу необхідно здійснити організаційні заходи, що дозволять збільшити об'єм фінансування, головним чином, за рахунок власних надходжень від розробки і реалізації інноваційної продукції у металургійній галузі.

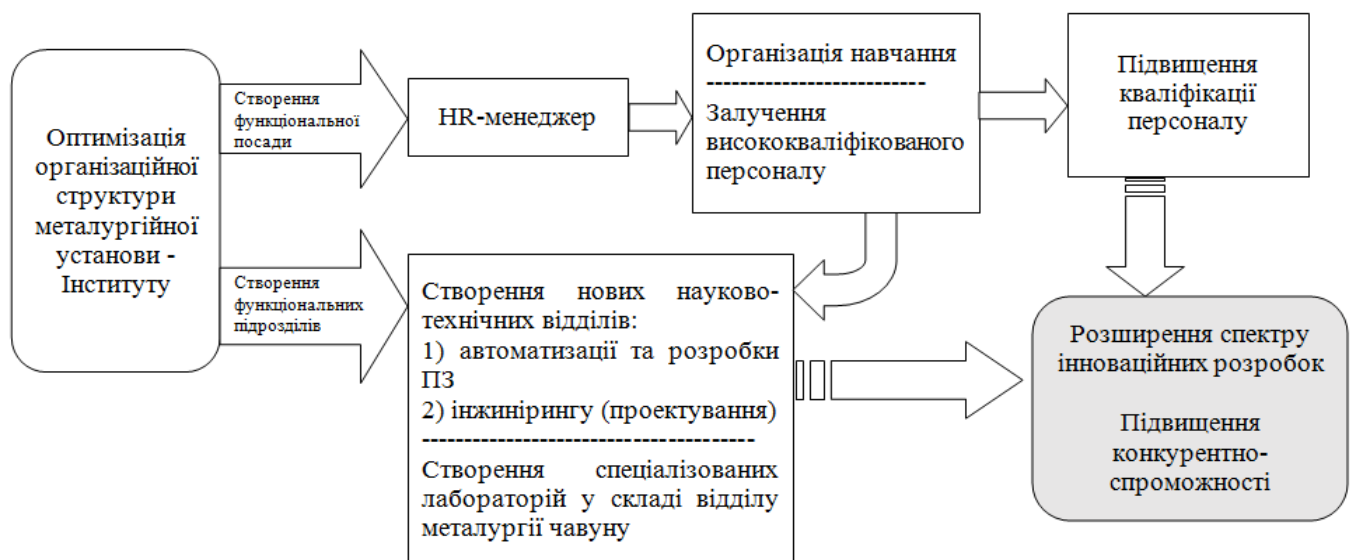

Рисунок 1 - Модель удосконалення організаційної структури управління та управління персоналом ІЧМ

По результатах виконаного аналізу розроблено модель формування мотивації персоналу Інституту (рис.2), яка побудована на збільшенні фінансування бюджету установи за рахунок доступних зовнішніх джерел.

Слід зазначити, що запропоновані в даній роботі моделі можуть дати позитивний результат в управлінні персоналом окремо одна від одної, але найбільший (синергетичний) ефект буде отримано шляхом впровадження обох розроблених моделей удосконалення.

Рисунок 2 - Модель формування зовнішньої мотивації персоналу ІЧМ

Таким чином, розроблено та запропоновано моделі удосконалення адміністративного менеджменту ІЧМ, що відображають низку заходів щодо покращення управління персоналом установи за допомогою розроблених моделі мотивації, вдосконалення організаційної структури та раціонального використання фонду оплати праці.

Практичне використання запропонованих моделей удосконалення на прикладі одного з підрозділів ІЧМ та реалізації проекту НДР дозволило створити умови для мотивації персоналу за рахунок обґрунтованого збільшення вартості інноваційної продукції.

На основі результатів виконаного дослідження можуть бути розроблені та адаптовані моделі удосконалення менеджменту для будь яких інших установ.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Молоканова Валентина Михайлівна

доктор технічних наук, професор кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

У контексті нинішньої ери цифрової трансформації, яка також визначається терміном VUCA (волатильна, невизначена, комплексна і неоднозначна) [1], здається справедливим оцінити, чи відповідають поточні навчальні програми з управління проектами потребам ринку. Професійні асоціації, такі як IPMA і PMI, постійно переосмислюють розвиток проектного менеджменту, що приводить до появи нових видів стандартів. Багато останніх досліджень стосуються питань щодо шансів успішності проектів при застосування різних методів та засобів управління проектами [2-4].

Середовище типу VUCA обов'язково впливає на те, яким чином розробляються продукти, послуги, процеси та системи, як організуються дослідження та розробки, здійснюється управління інноваціями, а також реалізуються проекти [3]. Інновації все більше і більше стають такою справою, коли багато співпрацюючих суб'єктів формують мережу та працюють у напрямку спільних цілей [4]. Все частіше виникають дискусії про «Проектування суспільства», оскільки саме за допомогою проектів і програм відбуваються значні зміни нашого оточення. У той же час, ми спостерігаємо, оскільки управління проектами далеко не завжди досягає успіху, то затребуваність проектного підходу у суспільстві постійно зростає. Командна робота залишається головною проблемою, що торкається використання і наслідків так званої «пам'ятної інфраструктури» і проектної поведінки.

Системним оглядом літератури на тему «Бар'єри в управлінні проектами інформаційних технологій» [5] встановлено, що 75% факторів, що перешкоджають прогресу проекту або навіть призводять до його невдачі, пов'язані з трьома областями знань PMBOK:

- управління людськими ресурсами;
- управління комунікаціями;
- управління контрактами та закупівлями.

Як бачимо, протягом останніх років стабільно відбувається зростання важливості «м'яких компонентів проектного менеджменту». Ця людська сторона управління проектами стає все більш важливішою і надалі буде розвиватися не лише на практиці, але й у численних дослідженнях з управління проектами. Домінуючою одиницею аналізу поведінкового аспекту управління проектами продовжує залишатися управління проектними командами, співпраця в командах та проектне середовище. Зокрема, навички людини, головним чином комунікація, вплив, лідерство, мотивація, переговори, творчість, етика та управління побудовою команди є найбільш цитованими компетенціями у всіх останніх дослідженнях.

За останні роки необхідність охопити бізнес на всіх рівнях управління заставляє замість дуже вузького погляду застосувати цілісний і системний підхід до висвітлення підприємства як економічного суб'єкта в соціальному середовищі. Отже, у все більш мережевому суспільстві розуміння виробничої системи та зацікавлених сторін стають все більш важливими. Це явно засвідчує, що нині управління проектами – це значно ширша дисципліна, ніж управління у класичному трикутнику: час, бюджет і якість. Нині потрібні менеджери проектів, здатні до стратегічного мислення, лідерства, уміння управління змінами та комунікативними навичками.

У традиційному проектному менеджменті ще не отримала достатнього впровадження думка, що головною метою проектного управління є не отримання фінансового прибутку, а створення нових людських цінностей. Ідентифікація цінностей, які є прихованими або напівприхованими, та їх узгодження із

задекларованими корпоративними цінностями – це найважливіше завдання, яке дуже сильно впливає на успіх проектного управління. Разом з тим, методологія проектного управління часто не враховує нематеріальну ціннісну складову проектів, незважаючи на те, що рівень створюваних цінностей відіграє вирішальну роль в управлінні зацікавленими сторонами. Ця обставина зумовлює необхідність створення систем інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень із можливістю лінгвістичного опису ціннісних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Robert Bierwolf, David Romero, David Romero. (2017). On the Future of Project Management Innovation: A Call for Discussion Towards Project Management 2030 Conference Paper ·June 2017. DOI: 10.1109/ICE.2017.8279952
2. M. Winter, C. Smith, P. Morris, and S. Cicmil, Directions for Future Research in Project Management: The Main Findings of a UK Government-funded Research Network, *Int. J. Proj. Manag.*, vol. 24, no. 8, pp. 638–649, 2006.
3. P. Svejvig and P. Andersen, Rethinking Project Management: A Structured Literature Review with a Critical Look at the Brave New World, *Int. J. Proj. Manag.*, vol. 33, no. 2, pp. 278–290, 2015.
4. B. Lloyd-Walker, E. French, and L. Crawford, Rethinking Researching Project Management: Understanding the Reality of Project Management Careers, *Int. J. Manag. Proj. Bus.*, vol. 9, no. 4, 2016.
5. F. Fonseca, P. Moreira, P. Pompeu. Barriers in Information Technology Project Management. 2017 IEEE Technology management Conference TEMSCON 2017.

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ
УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ЗВО**

ОВСЮЧЕНКО Ю.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики та управління
економічною безпекою,

Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків

ПЕРЕСАДА О.В.

старший викладач кафедри економічної кібернетики та управління економічною
безпекою,

Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків

Всім відомо, що від якості вищої освіти в країні залежить її майбутнє, тому, що система вищої освіти формує її творчий потенціал. Проте швидкі зміни в світі змушують багатьох зараз переглянути усталені погляди. Тому, вирішення питання пошуку та застосування нових методів і підходів, що сприяє прийняттю управлінських рішень у стратегії реформування інформаційного менеджменту у ЗВО (заклад вищої освіти), є актуальним.

Наразі, набуває розвитку застосування автоматизованих систем управління у закладах освіти за кордоном. Одним з різновидів цього є CRM-система (Customer Relationship Management). На думку авторів є доцільним застосовувати наведений підхід у закладах вищої освіти в Україні.

Використання CRM-систем при прийнятті управлінських рішень доцільно розглядати як філософський підхід в рамках стратегії реформування. Це передбачає, що центром всієї філософії бізнесу є клієнт, а основними напрямками діяльності є заходи по підтримці ефективного маркетингу. CRM-система дозволяє побудувати єдине середовище в рамках навчального процесу, вести особисті справи студентів, сегментувати інформацію, автоматизувати документообіг. Таким чином проявляються всі передумови для активного застосування CRM-систем на ринку освітніх послуг.

У «Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року» йдеться, зокрема, що метою «реформування є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір...» [1].

Пропонується розглядати розвиток й реалізацію цих підходів на довірі до цієї стратегії, яка передбачає гнучке та бережливе управління проектами на основі емоційного інтелекту топ-менеджерів, коли лідерські якості керівника можуть реалізовуватися через емоційне уявлення про ЗВО, кафедру (презентабельність її співробітників і робочої обстановки), та має відповідати вартісній орієнтації проектних рішень (value based project). Останнє передбачає аналіз співвідношення витрат і результату від реалізації обраної стратегії. Рекомендовано більш активно застосувати у рекламних буклетах та медійному матеріалі кафедр закладів вищої освіти логотипів та слоганів в рамках корпоративної етики ЗВО.

Основними завданнями Стратегії реформування вищої освіти є забезпечення конституційних прав громадян на якісну вищу освіту і рівний доступ до якісної вищої освіти, реорганізація системи управління вищої освіти з метою забезпечення захисту національних, регіональних і місцевих інтересів, а також інтересів усіх суб'єктів національної системи вищої освіти України.

Також стратегія передбачає трансформацію університетів у центри незалежної думки, забезпечення справедливої конкуренції між вузами як застави високої якості вищої освіти, створення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти, а також інтеграцію вищої освіти України у світовий та європейський освітньо-науковий простір. Також автори стратегії зазначають, що вища освіта має бути фактором підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Якщо ми сприйmemo освіту як українську національну проблему, навколо якої має об'єднатися все суспільство заради майбутнього країни, тоді питання визначення основних стейкхолдерів (фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність) і розподілу їх ролей отримає нове

розуміння [2]. Головним стейкхолдером тоді буде визначена політична нація, здатна брати відповідальність за стан освіти, приймати в цій справі активну участь, розумно формулювати вимоги до влади і контролювати їх реалізацію [3]. А головний стейкхолдер ЗВО – фізична особа (студент), що навчається й отримує послуги у даному закладі. Від нього (його думки та споживчої поведінки), в кінцевому рахунку, залежить ефективність діяльності навчального закладу.

Всі ліди використовуються для подальшої співпраці. В англійській мові lead означає поняття, яке використовується для позначення потенційного клієнта, який будь-яким чином зреагував на маркетингову комунікацію компанії. Під цією реакцією мається на увазі самостійне надання контактної інформації (телефонний номер, електронна пошта, аккаунт в соціальних мережах та інше). В теорії під лідом мається на увазі людина, яка ще не є реальним споживачем того чи іншого товару або послуги, однак готовий ним стати) і угоди зберігаються в CRM з джерелом дзвінка мають активно використовуватись.

Література

1. Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року» (Проект). – [Електронний ресурс]. – http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf
2. Ворончак, І. Соціальна відповідальність бізнесу як соціально–економічний феномен [Текст] / І. Ворончак // Відповідальна економіка. – 2009. – № 1. – С. 90–103
3. Балакирева О.В. Стейкхолдери образования - субъекты и роли / О.В. Балакирева, Р.Б. Левин // Новый коллегіум: науковий інформаційний журнал : проблеми вищої освіти / Харк. нац. ун-т радіоелектроніки ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди ; ред. рада: О.А. Андрущенко, В.І. Астахова, В.С. Бакіров [та ін.]. – Харків, 2017. – № 1 (87). – С. 18-21. – ISSN 1562-529X.

ПАРАДИГМА ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ ТА РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Юлія ОЛЬХОВІКОВА

Аспірант кафедри менеджменту
та управління проектами ДРІДУ НАДУ

Україна обрала євроінтеграційний вектор розвитку. Успішне проходження трансформаційних процесів як в економіці так і у суспільстві загалом має спиратися на парадигму людино-центризму, яка є ключовою в розвинутих країнах. Саме людина, з її цінностями, можливостями та компетенціями, є головним двигуном перетворень. Утім, аналізуючи ситуацію, можна визначити, що поза увагою залишається насамперед швидкість змін, яку несе не тільки і не стільки сучасний світ, скільки власне людина, що трансформується. Настав час проектних менеджерів. Найбільш гнучкий, ефективний та чутливий до середовища, яке постійно змінюється, проектний підхід, потребує спеціалістів відповідного рівня. Всі компетенції, котрими повинен володіти проектний менеджер, базуються на ціннісно-орієнтованому підході в управлінні проектами. Як відзначає В. Тугарінов, без ціннісного підходу „неможлива ні діяльність, ні саме життя людини як істоти, що має різні потреби, інтереси й цілі” [1, с. 256]. Ціннісні орієнтації визначають загальне спрямування інтересів особистості; ієрархію індивідуальних переваг і взірців; цільову й мотиваційну програми; рівень домагань і престижних переваг; уявлень про те, що має бути, і механізми селекції за критеріями значимості; міру готовності й рішучості (через вольові компоненти) через реалізацію власного „проекту” життя” [2, с. 1199].

Але для ефективної та результативної реалізації проектів, потрібно визначити суттєвий вплив державних інституцій, котрі потребують реформування, в найкоротшій час. Конче потрібен перехід від однієї парадигми управління до іншої: 1) від патерналістської до ліберальної, де акценти зміщуються на користь створення умов для соціально-економічної незалежності індивіда від держави, де людина стає партнером держави; 2) безпосередньо в

органах держуправління потрібен перехід від управління персоналом до управління людськими ресурсами, який полягає у впровадженні в широкий управлінський обіг нової людиноцентричної парадигми, у якій людські ресурси мають осмислюватися як людські можливості, управління людськими ресурсами – як управління людськими можливостями і, відповідно, оцінювання людських ресурсів – як оцінювання людських можливостей [4, с. 120, 124–128]; 3) зміна акцентів державного управління з парадигмою «домінуючою системності» на соціально-орієнтоване управління, де людино-центрична парадигма створює умови синергії між індивідуумами та державою. Незважаючи на те, що Україна реформується в надскладних умовах, ми маємо шанс, зробити квантовий стрибок, та зайняти гідне місце серед розвинутих країн світу. Мова йде про «перехід до нової парадигми розвитку, коли не технології, не економіка, а людина в її новій якості стане метою і смыслом прогресу. Так виникає і стверджується людиноцентризм – нова стратегія поступу суспільства, в основі якої – не накопичення матеріальних благ і цінностей, а орієнтація на цінності духовні, на знання, культуру, науку, без яких життя втрачає смисл і перспективу» [3].

Сучасному українському суспільству властиві тенденції до глобалізації, демократизація, плюралізм думок, неоднорідність, багатокультурність, освіченість, які виступають полем реалізації переведення соціальної системи до такого стану, де виклики сучасного світу будуть прийняті та вирішені максимально ефективно. Сучасні стандарти з проектного менеджменту відображають зростання важливості людського фактору в управлінні.

Література

1. Тугаринов В. П. Избранные философские труды. / В. П. Тугаринов.– Л.: Изд-во ЛГУ, 1988. – 344 с.
2. Всемирная энциклопедия: Философия / Глав. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. М.: Минск, 2001. – 1320 с.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 447 с.

4. Пашко Л.А. Актуалізація людського чинника у сфері державного управління як запорука результативності взаємодії у форматі «держава – громадянське суспільство» : [монографія] / Л.А. Пашко // Громадські організації та органи державного управління: питання взаємодії / за заг. ред. Нижник Н.Р. та Олуйка В.М. – Вид. 2-е, розшир. та доп. – Черкаси : вид-во Чабаненко, 2009. – С. 117–135.

**УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ І ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В СФЕРІ
РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Р. І. Пахомов

к.т.н., доцент, доцент кафедри організації і технології будівництва та охорони
праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія

Кондратюка, м. Полтава

О.В. Редкін

к.т.н., доцент, доцент кафедри організації і технології будівництва та охорони
праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія

Кондратюка, м. Полтава

О.Є. Зима

к.т.н., доцент, доцент кафедри організації і технології будівництва та охорони
праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія

Кондратюка, м. Полтава

Сьогодні стан реального сектору економіки України, її промислової, нафтогазової та інших галузей господарювання потребує перебудови в сучасний інноваційно-інвестиційний механізм високотехнологічного й неперервного розвитку на основі застосування передових форм та світового досвіду організації та управління цим процесом, останніх досягнень науки, техніки й технологій з метою забезпечення їх конкурентоспроможності в Україні та світі.

Ключовою умовою забезпечення конкурентоспроможності нафтогазового комплексу України є створення на його базі сучасного замкнутого циклу щодо видобування, транспортування, глибокого перероблення та виробництва кінцевої продукції з високим рівнем доданої вартості. До основних об'єктів нафтогазового комплексу відносять: підготовка території і трас для улаштування нафтогазових свердловин, сховищ, трубопровідних систем та інших об'єктів нафтогазовидобування; лінійні об'єкти (інженерні споруди, устаткування й комунікації) магістральних трубопроводів; магістральні компресорні станції,

газорозподільні станції; об'єкти та споруди видобування, збирання, зберігання й підготовки нафти та газу до транспортування; станції для перекачування нафти і газу; об'єкти нафтопереробки та газопереробки.

Практично всі підприємства та організації нафтогазового комплексу, що є суб'єктами господарювання, для забезпечення свого функціонування і неперервного розвитку в сучасних умовах України, формування нових функцій і корпоративних стандартів виробничо-господарської комерційної та будь-якої іншої діяльності мають запроваджувати різні інновації та світовий досвід реалізації основних бізнес-процесів компанії, які можна об'єднати в такі групи:

1. Аналіз ринку, потреб і запитів споживачів на продукцію та послуги підприємства (маркетингові дослідження).
2. Формування стратегічного бачення планів і програм серед власників, керівництва і персоналу підприємства.
3. Розроблення та впровадження інновацій продукції, послуг і технологій.
4. Забезпечення ефективної комерціалізації та реалізації.
5. Формування виробничих систем і процесів та забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності продукції та підприємства.
6. Розвиток виробничого сервісу та підприємств, орієнтованих на виробничо-комерційний сервіс, маркетинг і рекламу.
7. Управління інформаційними системами, потоками і ресурсами.
8. Управління інвестиціями, фінансовими ресурсами та витратами підприємства в його проектах і програмах тощо.
9. Створення та забезпечення розвитку комфортних і безпечних умов праці й життєдіяльності на об'єктах і в усіх системах підприємства.

Перехід до світових стандартів господарювання та забезпечення неперервного прогресу підприємств нафтогазового комплексу потребує не тільки впровадження вище перерахованих заходів і процесів, а й проведення роботи щодо освоєння та застосування нових механізмів, процедур й інструментів їх організації й успішної реалізації «під ключ». До цих (нових для України) механізмів у першу чергу слід віднести стратегічний, проектний і

мультипроектний менеджмент, інжиніринг, реінжиніринг, девелопмент, фірмовий та по-життєвий сервіс тощо [1, 2].

Одним із головних завдань у галузі організації та управління бізнес-проектами і розвитком нафтогазового комплексу України є забезпечення його конкурентоспроможності в умовах глобалізації та неолібералізації вітчизняної економіки. Сьогодні поняття конкурентоспроможності слід розглядати як властивість суб'єктів господарювання та їх продукції максимально задовольняють потреби суспільства й окремих споживачів порівняно із подібними компаніями та їх товарною продукцією, котрі наявні (чи пропонуються) на вітчизняному і світовому ринках. Ключовими параметрами, котрі визначають нині конкурентоспроможність, є якість продукції, робіт і послуг, їх ціна (собівартість), витрати у сфері споживання та експлуатації, в першу чергу об'єктів, споруд та інженерних комунікацій у нафтогазовій сфері, включаючи якість, ціну та інші параметри їх «фірмового» та «по-життєвого» обслуговування, модернізації й подальшого розвитку (девелопменту).

Сьогодні інжиніринг є визнаною високоефективною функцією сучасного бізнесу та інноваційно-інвестиційної діяльності, суть якої полягає в наданні споживачам новітньої продукції, високих технологій і систем виробництва, передових послуг дослідницького, проектно-конструктивного, розрахунково-аналітичного, виробничого й організаційного характеру, включаючи розроблення техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) і бізнес-планів, різного виду проектної, робочої та іншої інвестиційної документації, проведення авторського нагляду й професійного проектного менеджменту складних проектів і програм. Передові компанії світу, що діють у нафтогазовому бізнесі, сьогодні використовують такі види інжинірингу, як: проектний, технологічний, вартісний, фінансовий, виробничий, комплексний, котрий об'єднує у різних комбінаціях всі перелічені вище види інжинірингу. В провідних країнах і компаніях світу комплексний інжиніринг називається системою BOOT-інжинірингу (Build-Own-Operate-Transfer). Ця система передбачає, що головний виконавець проекту не

тільки проектує та реалізує «під ключ» проект, а й експлуатує його протягом значного періоду часу (20–25 років), після чого може передати його власникові.

До незаперечних переваг інжинірингу слід віднести: підвищення ефективності будь-яких НД і НДР, інноваційно-інвестиційних проектів і програм розвитку підприємств й об'єктів нафтогазового комплексу; скорочення строків і собівартості проектно-програмних заходів з одночасним зростанням їх якості та сучасності; привабливість для власника, замовника й інвесторів; створення передумов і реальних можливостей для переходу на світові стандарти господарювання, корпоративного та проектного менеджменту; зниження інвестиційних та інших ризиків, зростання конкурентоспроможності.

Девелопмент – це одна з найбільш передових і сучасних концепцій програмно-цільового й проектного управління, коли в межах унікального інноваційно-інвестиційного, будівельного, організаційного чи іншого проекту або програми розвитку об'єктів нафтогазового сектора не тільки створюється об'єкт будь-якої складності та унікальності, а й здійснюється постійний та довготривалий комплексний сервіс, модернізація та розвиток цього об'єкта і професійне управління ним. Усе це є функцією як юридичного власника, що буде виконувати комерційну або іншу експлуатацію всього об'єкта, так і потенційного співвласника – його розробника та виробника. Таке девелоперське товариство двох зазначених суб'єктів господарювання буде завжди зацікавлене в постійному вдосконаленні об'єкта, підвищенні його технічної та технологічної потужності, зростанні конкурентоспроможності, проведенні модернізації, поліпшенні системи фірмового сервісу, а також у взаємовигідній виробничо-комерційній експлуатації об'єкта в довгостроковій перспективі. Тобто девелопмент є взаємовигідною формою реалізації різних бізнес-проектів і програм для інноваційно-інвестиційних підприємств – розробників і виробників унікального продукту, так і для власників і покупців цього продукту – товару.

Світовий досвід роботи інжинірингового та девелоперського орієнтованих передових компаній, будівельних організацій і промислових підприємств показує, що застосування в їх бізнес-проектах і програмах розвитку перелічених

вище інновацій зі стратегічного та мультипроектного та проектного менеджменту, інжинірингу й девелопменту дозволяє цим організаціям отримати:

- скорочення загальної тривалості проектів і програм, на 12–20%, в тому числі на їх активно-інвестиційній фазі – 15–25%;
- зниження трудомісткості робіт на 12–25%;
- зниження експлуатаційних витрат на 20–25%;
- зменшення загальної вартості всього проекту на 10–15% і більше [3].

Одночасно в рази зростає якість і конкурентоспроможність як результатів проекту, так і їх створювачів та власників.

Ураховуючи реальний стан економіки, підприємств й об'єктів України та особливо в її нафтогазовому комплексі, а також необхідність проведення їх інжинірингу, реінжириунгу (революційного, біфуркаційного оновлення) й неперервного розвитку до світових стандартів господарювання та бізнес-діяльності на відповідних підприємствах і об'єктах необхідно яко-мого швидше здійснювати впровадження інжинірингових і девелоперських підсистем і функцій в їх інноваційно-інвестиційні моделі неперервного розвитку й удосконалення діяльності, що в кінцевому підсумку приведе до підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання та їх продукції, зменшення і захисту від негативного впливу кризових явищ, а також забезпечить інтеграцію в світову та європейську економіку.

Література

1. Мартин П. Управление проектами / П. Мартин, К. Тейт; пер. с англ. – Минск, Зарубежная литература, 2006. – 224 с.
2. Товб А. С. Управление проектами: стандарты, методы, опыт / А. С. Товб, Г. П. Ципес. – Минск, Экономика, 2008. – 375 с.
3. Kerzer H. Strategic Planning for Project Management Maturity Model / H. Kerzer, J. Wiley. – New York, Sons Inc., 2013. – 312p.

**БІЗНЕС-АНАЛІТИКА В ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ
ПРОЕКТАМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ**

В.О. Петренко

д.т.н., професор кафедри інтелектуальної власності та управління проектами Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Є.Ф. Маймур

студентка Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, м. Київ

Сучасна цивілізація розвивається швидкими темпами, а суспільство переходить до зміни економічної парадигми, до стратегії гнучкості.

Керівникам підприємств і менеджерам вкрай необхідно швидко реагувати на зміни в динаміці ринку, розпізнавати загрози, критично оцінювати своїх потенційних конкурентів, оцінювати свої ресурси для прийняття ефективних управлінських рішень. Та інформація, яка є у менеджерів і аналітиків із корпоративних інформаційних систем, не структурована, роздіблена та не піддається аналізу. Для бізнесу потрібно мати інформацію і знання, котрі необхідно використовувати в управлінні підприємством, в управлінні проектами. Що таке «Business Intelligence»? Цей термін започаткував американський вчений Ханс Петер Лун. Він опублікував в 1958 році статтю в IBM System Journal, в якій представив бізнес, як набір різних видів діяльності в науці, технологіях, комерції, індустрії та інше, а системи, які його забезпечують – системами, які підтримують розумну діяльність (Intelligence system). Слово Intelligence вчений представив як здатність встановлювати зв'язки між окремими фактами, які представляються та діями в інтересах вирішення поставлених задач і досягнення цілей, які були намічені.

Далі це поняття трансформувалось та уточнювалось іншими дослідниками. Business Intelligence почали представляти, як процес: 1) перетворення даних в інформацію і знання про бізнес для прийняття найкращих і неформальних

рішень; 2) інформаційні технології збору даних, структурування інформації і забезпечення доступу бізнес-користувачів до знань; 3) знання про бізнес, які отримані в результаті поглибленого аналізу даних та інформації.

Бізнес-аналіз, застосовуючи кращі практики, дозволяє в результаті комплексного аналізу даних про бізнес, підвищити його ефективність, знизити ризики, дає можливість вийти на оптимальні рішення.

В управлінні проектами великою цінністю є робота бізнес-аналітика, який володіє сучасними інформаційно-комунікативними технологіями, володіє методами аналізу та збору даних, вміє провести оцінку ризиків підприємства, здатен моделювати і прогнозувати бізнес-процеси, використовує моделі конкурентного ведення бізнесу.

С.Д.Бушуєв під креативністю розуміє « творчі здатності особистості, які характеризуються готовністю до створення принципово нових незвичайних ідей, які відрізняються від традиційних, або прийнятих схем мислення і входять в структуру обдарованості як незалежний чинник, а також здатність вирішувати проблеми, що виникають всередині статичних систем» [1, с. 647].

В.Д.Базилевич говорить про інтелектуалізацію, яка прогресивно підвищує роль людини в соціально-економічному розвитку. « Йдеться про системну підпорядкованість економіки саморозвитку людини, становленню особистості та реалізації її креативного потенціалу. Людина розглядається як центр відтворювального процесу, джерело нових ідей та інновацій, найважливіший чинник їх сприйняття та поширення. Зазначені обставини не стільки конкретизують предмет економічних досліджень, скільки задають вектор їхнього подальшого розвитку, відображаючи парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI століття» [2, с. 13].

Сучасній людині потрібно мати креативне та неординарне мислення для прийняття нестандартних інноваційних рішень.

Автори [3, с. 40] «під креативністю розуміють здібності до конструктивного та нестандартного мислення і поведінки, усвідомлення і розвитку свого досвіду. Креативність пов'язують з інноваційним способом

розвитку підприємства, коли для прийняття управлінських рішень використовують додаткову інформацію про традиційні об'єкти (ресурси, процеси, капітал, логістику, маркетингові дослідження та ін.). Креативність є невід'ємною складовою ефективного управління будь-якою організацією і обов'язковою умовою її сталого розвитку».

В процесах управління проектами розвитку підприємств, бізнес-аналітик як професіонал з нестандартними знаннями, креативним поглядом на навколишній світ, з певним досвідом роботи здатний розвивати наднові технології, гнучко балансує у просторі між зовнішнім і внутрішнім середовищем проекту, націлюючи команду проекту, при швидко змінних нештатних умовах, на досягнення поставлених цілей і виконання наміченої стратегії підприємства.

Література

1. Бушуев С.Д. Креативные технологии управления проектами и программами / С.Д.Бушуев, Н.С.Бушуева, И.А.Бабаев и др.//Монография.- К.: «Саммит-Книга», 2010. 768 с.
2. Базилевич В.Д. Концептуалізація мегатрендів економічного розвитку в контексті глобальних викликів сучасності/В.Д.Базилевич// Парадигмальні зрушення в економічній теорії ХХІ ст.: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. 460 с.
3. Петренко В.О. Креативність та інноваційність інформаційного забезпечення в поведінковій економіці / В.О.Петренко, Т.А.Фонарьова, В.О.Кулик// «Бізнес-моделі розвитку національної економіки та підприємницьких структур:сучасні реалії та перспективи»: монографія з міжнародною участю / за заг. ред. Л.М.Савчук, Л.М.Бандоріної. – Дніпро: Журфонд, 2018. 408 с., С.36-47.

МЕХАНІЗМ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПРОЕКТІВ В РАМКАХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ

В.М. Пітерська

к.т.н., доцент, доцент кафедри експлуатації портів і технології вантажних робіт Одеського національного морського університету, м. Одеса

Головним завданням інноваційної політики має стати збалансоване забезпечення взаємодії наукової, бізнесової та державної сфер, а також розроблення та впровадження механізму активізації роботи закладів вищої освіти (далі – ЗВО), держави та суб'єктів підприємництва з метою поширення інновацій в усіх сферах національної економіки в рамках інноваційних програм.

Стратегія створення в Україні засад інноваційної моделі розвитку передбачає заходи у податковій, бюджетній, інституційній та зовнішньоекономічній сферах. Важливим є приділення особливої уваги ЗВО, в яких працює найбільша кількість науковців, що займаються інноваційною діяльністю. Аналіз обсягів фінансування наукової діяльності в академічному секторі, секторі вищої освіти, галузевому секторі, заводському секторі показує, що у 2018 р. найбільший обсяг коштів – 2352,98 млн. грн. (71,9% від загального обсягу фінансування наукової діяльності; 79,1% - 2017 р.) спрямовано на академічний сектор науки [1]. Якщо розглядати кількісні показники результатів наукової діяльності, то найбільшу кількість інноваційної продукції у 2018 році було створено закладами вищої освіти – 3655 одиниць науково-технічної продукції [1]. Однак, якщо проаналізувати динаміку зміни витрат на проведення наукових досліджень Міністерством освіти і науки України та Національною Академією наук України можна з впевненістю стверджувати про неефективний розподіл фінансових ресурсів між установами, що займаються науковою діяльністю. Держава надає перевагу саме академіям наук, а не ЗВО.

Але слід зазначити, що найбільша кількість науковців (приблизно 150 тисяч науково-педагогічних працівників) в Україні працюють у ЗВО. Щорічно ними реалізуються більше 20000 наукових проектів [1].

Більша частина отриманих результатів наукових досліджень не впроваджуються у виробництво, а залишаються у вигляді заключних звітів на полицях бібліотек. В першу чергу це пояснюється відсутністю фінансових ресурсів як у ЗВО, так і у держави. Як показують аналітичні дослідження, публікаційна активність науковців, яка з кожним роком підвищується, не впливає на рівень впровадження результатів наукової діяльності, що проводиться у ЗВО [2]. Науковці витрачають багато часу та грошей на підготовку монографій, публікацію статей у збірниках, які включені до міжнародних наукометричних баз, але реальні результати використання розробленої новітньої продукції та технологій у виробництві відсутні.

Як показують реалії сучасності, отримання патенту науковцем не гарантує його реальне використання у виробництві інноваційної продукції шляхом купівлі охоронного документа бізнесовими структурами. Головною причиною такого становища більшість фахівців вважають відсутність ефективної, науково-обґрунтованої системи управління інноваційною діяльністю. Проаналізувавши напрями державної політики в області наукової діяльності, можна з впевненістю стверджувати, що фінансування здійснюється за не зовсім зрозумілою схемою. Тобто Україна фінансує не процес виконання наукової діяльності, а направляє гроші на підтримку в належному стані наукових інститутів, переказуючи кошти на опалення, інші комунальні послуги, утримання будівель тощо, що негативно відображається на науковому процесі. Кошти йдуть не дослідникам, а витрачаються на фінансування різного роду структур. Невисокий рівень оплати праці в науковій сфері сприяє відтоку кваліфікованих спеціалістів з України [3].

Сучасні міжнародні тенденції свідчать про важливість розробки нової методології стійкого проектно-орієнтованого управління діяльністю організацій на основі «Магічного трикутника», який гармонізується з соціальними, економічними, екологічними аспектами як факторами оточення проекту [4].

Актуальність дослідження обумовлена сучасним несприятливим інноваційним кліматом в державі, який сформований в умовах непрацюючого державного регулювання інноваційної сфери, стрімкого занепаду української науки, її фактичної відірваності від підприємництва. У такій ситуації виникає нагальна необхідність розробки нових теоретичних і методологічних підходів та механізмів на основі передового досвіду розвинутих країн, які б дозволили підвищити ефективність взаємодії учасників інноваційної діяльності, а сам еЗВО, що займають найбільшу частку в сфері проведення наукової діяльності у державі. Потрібно провести зміну концепції управління організаційною та фінансовою складовою інноваційної діяльності, а саме – переходити до застосування сучасних методологій управління науковою діяльністю закладів вищої освіти в Україні, враховуючи провідний міжнародний досвід.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Piterska, V. M., Rudenko S. V., Shakhov A. V. Development of the Method of Forming of the Architecture of the Innovation Program in the System "University-State-Business" / V. M. Piterska, S.V. Rudenko, A.V. Shakhov // International Journal of Engineering & Technology (UAE). – 2018. – Vol. 7 (4.3).– pp. 232–239.
3. Piterska, V. M., Shakhov A. V. Development of the Methodological Proposals for the Use of Innovative Risk-Based Mechanism in Transport System / V. Piterska, A. Shakhov // International Journal of Engineering & Technology (UAE). – 2018 . – Vol. 7 (4.3).– pp. 257–261.
4. GPM Global P5 Standard for Sustainability in Project Management V.1.5.1. – Available at: <https://www.greenprojectmanagement.org/>

**ОРГАНІЗАЦІЙНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ МУЛЬТИПРОЕКТНОГО ТА
ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

О.В. Редкін

к.т.н., доцент, доцент кафедри організації і технології будівництва та охорони праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

О.Є. Зима

к.т.н., доцент, доцент кафедри організації і технології будівництва та охорони праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

Л.Г. Щербінін

к.т.н., доцент, завідувач кафедри організації і технології будівництва та охорони праці Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

Ефективне стратегічне мультипроектне державне й корпоративне управління інноваційно-технологічним прогресом економіки та потужних підприємств (компаній) здійснюється за рахунок формування й виконання національних пріоритетних і цільових програм галузевого та регіонального розвитку, унікальних інвестиційних проектів підприємств, а також вибору за галузевим і регіональним принципами відповідних організаційних структур національної інноваційно-виробничої системи, здатних на засадах проектного менеджменту реалізувати окремі етапи цих програм і проектів. Такий процес потребує визначення сутності та порядку створення дієвих організаційних структур, які одночасно спроможні формувати високотехнологічні науково-виробничі системи (ВНВС) і забезпечувати успішну реалізацію програм і проектів "під ключ".

Докладно зазначити, що існуюча нормативно-правова база України визначає порядок розроблення і виконання тільки державних цільових програм (ДЦП). Це обумовлює наявність таких проблем:

1) за умов недостатньо професійного виконання своїх функцій управлінським персоналом державного органу замовника (ДОЗ) і традиційного управління ДЦП сьогодні неможливо ефективно забезпечити сучасні стандарти розроблення та реалізації таких програм "під ключ". Якісний результат досягається тільки при використанні проектного менеджменту, оскільки вся команда, як одне ціле, спрямована на професійну реалізацію єдиної мети програми;

2) у нинішніх економічних умовах немає можливості і недоцільно тільки за рахунок державного фінансування, регулювання та забезпечення реалізації ДЦП здійснювати інноваційний розвиток. Найефективніше залучити приватний і закордонний капітал (включаючи інноваційні та високотехнологічні інвестиції) можна шляхом реалізації недержавних національно-пріоритетних програм на основі проектного менеджменту;

3) державна підтримка реалізації програм, зазначених у другому пункті, буде сприяти формуванню сучасних партнерських відносин держави з приватним та іноземним бізнесом. Тому потрібно внести відповідні зміни у діючу нормативно-правову базу України;

4) наявний нормативно-процесуальний порядок розроблення та виконання національно-пріоритетних програм, насамперед ДЦП, не розкриває стандарти (процедури та інструменти) проектного управління стратегічними програмами розвитку. Тому цей порядок потребує доопрацювання і приведення у відповідність до європейського та світового нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку економіки на основі методології проектного менеджменту.

З урахуванням викладених вище недоліків виникає потреба провести подальше організаційне удосконалення порядку реалізації процедур та інструментів проектного менеджменту в програмах розвитку національної економіки і підприємств. Для цього пропонується всі національно-пріоритетні програми поділити на такі дві групи:

а) котрі формують необхідну інноваційну структуру ВНВС і реалізуються за галузевим спрямуванням (ГП);

б) котрі утворюють інноваційну структуру ВНВС та реалізуються за регіонально-територіальною ознакою (РТП).

Замовником всіх цих програм можуть бути як державний орган замовника (ДОЗ), так й інші установи – замовники (УЗ). Такі органи замовника є ініціаторами розроблення національно-пріоритетних галузевих, регіональних і корпоративних програм та унікальних проєктів (далі скорочено – програм).

Світова практика свідчить, що найбільший ефект при реалізації програми інноваційного розвитку економіки та будь-якого підприємства досягається тоді, коли її замовник делегує більшу частину своїх повноважень до управлінської команди програми (УКП), яка здійснює свою діяльність на основі стандартів мультипроєктного та проєктного менеджменту.

У той же час слід підкреслити, що в даних програмах центральні, регіональні та місцеві органи влади повинні виступати не тільки в ролі ініціаторів і замовників державних цільових програм, а й забезпечувати партнерські відносини із бізнесом і компаніями в їх реалізації на засадах мультипроєктного менеджменту, який інтегрує стратегічне і проєктне управління, а також в процесах розвитку та діяльності високотехнологічних науково-виробничих систем й при організації потужних підприємств. Така партнерська участь і проєктне управління створюють синергетичний ефект інноваційного розвитку економіки регіонів та його пріоритетних територій (Центрів економічного зростання та інноваційного розвитку).

Особливістю стратегічного планування програмно-цільового розвитку має бути не тільки застосування принципів і методології стратегічного управління прогресом ПКС та її продукції, а й спрямованість на ефективне використання проєктного менеджменту до забезпечення ефективної матеріалізації програм інноваційного розвитку в умовах діючого виробництва та іншої діяльності господарських систем. Таке гармонійне поєднання досягається за рахунок:

1. Здійснення стратегічного планування програми інноваційного розвитку ПКС, що охоплює:

- аналіз зовнішнього середовища та внутрішнього стану для формування інноваційних прогнозів і визначення можливостей розвитку;
- розроблення або удосконалення загальної стратегії, орієнтованої на світові стандарти розвитку, в умовах інтеграції економіки у глобальний простір;
- вибір конкретного типу інноваційної політики розвитку: наступальної – для лідерів; наступально-ризикової – для тих, хто прагне стати лідерами; еволюційної (та оборонної) – для інтенсивного зростання і захисту позицій;
- формування функціональних і бізнесових стратегій відповідних функціональних груп (підрозділів) і бізнес-одиниць ПКС (складників її інноваційно-виробничого та господарсько-управлінського комплексів, які забезпечують окремі напрями реалізації загальної політики компанії);
- забезпечення обґрунтування та планування програм і проектів розвитку ПКС, що вимагає:

- визначення мети, цілей, завдань і концепції реалізації всієї програми розвитку та окремих інноваційно-інвестиційних проектів;

- розроблення проектно-планових рішень і програмних заходів;

- раціоналізацію та взаємоузгодження інноваційних проектів і програмних заходів, планів поточної діяльності та можливостей діючої ПКС, забезпечити розвиток проекту (в оперативному і тактичному горизонті планування);

- визначення планів реалізації програми на основі стандартів проектного управління, що вимагає освоєння менеджментом і персоналом методології проектного підходу до розвитку;

- розроблення заходів ефективної реалізації стратегії, програми і проектів ПКС у період її переходу на визначений рівень господарювання та конкурентоспроможності.

2. Чіткої (визначеної вище) орієнтації діяльності та стратегічного планування розвитку ПКС на проектне управління її проектами й програмами дозволяє гармонійно впровадити нові стандарти проектного та корпоративного

управління і професійної діяльності в умовах неперервного удосконалення цієї корпоративної системи, її персоналу, структури і бізнес-процесів. Цей процес включає:

- підготовку системи та її персоналу до нових форм і стандартів діяльності, розроблення та реалізації програми розвитку в умовах функціонування та оновлення корпоративної системи;
- організацію спеціальних проектних і програмних команд, які мають реалізувати стратегію і програму розвитку;
- навчання цих команд і персоналу стандартам проектного управління;
- впровадження в ПКС передової методології проектного менеджменту;
- удосконалення стандартів професійної діяльності персоналу і корпоративного управління в процесі неперервного інноваційного прогресу ПКС та її продукції.

Сучасний проектний менеджмент в економіці та корпоративній системі – це процеси управління всім життєвим циклом обґрунтування, планування, організації та забезпечення реалізації бізнес-проектів і цільових програм розвитку ПКС, змінами і перетвореннями, які мають бути здійснені за для отримання стратегічних результатів, що визначені для даної системи. Тому стратегічне управління економікою і корпоративний менеджмент не можуть ефективно функціонувати без застосування сучасних стандартів проектного та мультипроектного управління.

Література

1. Редкін О.В. Світові стандарти управління інноваційним розвитком економіки України / Редкін О.В., Толкачов Д.М. // Економіка і організація управління. Збірник наукових праць Донецького національного університету. – Вінниця, 2015. – Вип. 1(17) – 2(18).– С. 215-223.

2. Редкін О.В. Стратегічне та проектне управління інноваційним розвитком національного господарства, його високотехнологічних науково-виробничих систем і підприємств: [монографія] / О.В. Редкін, Д.М. Толкачов. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 334 с.

СУБ'ЄКТНИЙ ПРОСТІР РЕНТОВИЛУЧЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

І.Д. Ткаченко

асистент кафедри фінансів Національної металургійної академії України,
м. Дніпро

Питанням вилучення ренти, їх розподілу та перерозподілу, а також використанню рентних платежів присвячено багато праць представників різних напрямків економічної думки, ці питання є актуальними як для теоретичної, так і для практичної сфер економіки. Однак, класифікація механізмів рентовилучення та ефективне використання результатів наукових досліджень, які мають змогу допомогти у вирішенні питань розподілу, перерозподілу та використання рентних платежів практично залишається поза увагою фахівців.

Рішення проблеми реалізації прав власності актуальне для будь-якої країни у зв'язку з необхідністю реалізації прав власності на надра, прав власності на доход від надр та поповнення доходів як власника надр, так і господарюючого суб'єкта.

Теоретико-методологічні передумови для проведення досліджень класифікації механізмів рентовилучення започатковано представниками, які займалися та займаються дослідженням видів логістичних систем, можна виокремити праці таких учених-економістів: М.І. Іванової [1], Н.В. Ковальчука [2], М.В. Коріня [3] та інших.

Безумовно, системність, як основний атрибутів рентовилучення, притаманна й рентним відносинам в сфері надрокористування, а узгодженість цілей й напрямків цілеспрямованої поведінки, яка носить ознаки рентоорієнтованої поведінки на підставі узгодження економічних інтересів через призму генези економічних уявлень щодо господарчих інтересів ґрунтовно досліджується в працях В.Л. Смієсової [4].

Різноманіття відносин власності, які законодавчо легально існують в Україні, потребують цілеспрямованих досліджень аспектів класифікації механізмів рентовилучення в галузі надрокористування з врахуванням економічних цілей та особливостей економічних інтересів держави, як власника надр, та орендаря надр - підприємця.

Будь-яка типологізація ситем та виділення класифікаційних ознак будь якої системи та процесу, безумовно, носить суб'єктивний вплив дослідника. Об'єктивне дослідження потребує вивчення теоретичного надбання та критичне осмислення вже існуючих підходів. Сутність проведення дослідження окремої системи потребує виявлення та розшарування не лише матеріальної складової, але й пізнавального аспекту у нерозривному зв'язку та взаємодії з практичною діяльністю та отриманими результатами. При розгляді системи рентних відносин в галузі надрокористування та спробі її типологізації та класифікації рентовилучення доцільно розглянути суб'єктний склад відносин, взаємодію між ними та освідомити й зрозуміти притаманні їм економічні інтереси. Структуризація суб'єктної складової дозволить вирішити питання подальшої класифікації механізмів рентовилучення.

Доцільно виділити 3 суб'єкта рентних відносин, які можуть бути розглянуті і з точки зору економічних інтересів щодо рентоотримання, і з точки зору їх безпосередньої участі та можливості впливу на процес надрокористування. Виділення суб'єктного складу відбулося таким чином, що притаманне не лише Україні, але й іншим країнам світу, які займаються виробничим надрокористуванням, тобто видобувають, збагачують та реалізують або видобуту сировину, або концентрат корисних компонентів після збагачення. Саме ці передумови є головними для розгляду системи та суб'єктного складу цієї системи.

Традиційно дослідники виділяють наступний суб'єктний склад: держава, підприємець-орендар надр та громадянин країни. Кожен із цих суб'єктів рентних відносин має свої економічні інтереси в сфері надрокористування та цільову функцію щодо рентоотримання. Системність взаємодії суб'єктів

рентних відносин породжує певну ієрархічність прояву їх цілей, напрямків та механізмів її досягнення завдяки ієрархічній обумовленості та правам власності на надра, які реалізуються безпосередньо або опосередковано.

Системність взаємодії суб'єктів в галузі надрокористування полягає у використанні взаємодії та взаємозв'язку певних процедур та етапів з метою перетворення навколишнього середовища (покладів корисних копалин в готову товарну продукцію з метою її реалізації, отримання прибутку та ренти) й людини (яка може безпосередньо брати участь у виробничо-технологічному процесі, або не брати в ньому участь; бути або не бути громадянином країни) з врахуванням комплексних характеристик різних сторін діяльності та всіх її наслідків. Сторонами системності є системність матеріального світу, системність пізнання й системність практичної діяльності в галузі надрокористування.

Література

1. Іванова М.І. Класифікація логістичних систем / М.І. Іванова // Стратегія економічного розвитку України. - 2016. - № 39. - С. 13-20.

2. Ковальчук Н.В. Теоретичні аспекти логістичної діяльності аграрних підприємств [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. — 2011. — №12. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=864> (дата звернення: 29.11.2018).

3. Корінь М.В. Дослідження класифікації логістичних систем / М.В. Корінь // Комунальне господарство міст. — 2012. — №106. — С. 428–434.

4. Смесова В. Л. Генеза економічних уявлень щодо господарчих інтересів від первісної доби до етапу формування світових цивілізацій / В. Л. Смесова // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2016. - № 1. - С. 9-20.

**КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ, ТЕХНОЛОГІЙ І МЕТОДІВ
ІНТЕГРАЦІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З МЕТОЮ ПОБУДОВИ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ**

М.О. Тулупов

здобувач кафедри управління проектами Київського національного
університету будівництва і архітектури, м. Київ

Для підтримки і забезпечення ефективності процесів управління проектами (УП) на металургійних підприємствах застосовується різне програмне забезпечення (ПЗ): модуль УП ERP, ПЗ УП.

Але ERP і ПЗ УП призначені для управління різними видами діяльності, а саме: виробничою і інвестиційною в формі портфелів, програм, проектів.

Як правило, ERP і ПЗ УП використовуються ізольовано. Але дані, які зберігаються в них, як і види діяльності, якими вони дозволяють управляти, пов'язані між собою в загальній системі управління підприємством.

У ERP містяться дані про ресурси, що виділяються для реалізації проектів, а також виконується фінансовий облік результатів проектів, формування загальної фінансової звітності за всіма видами діяльності.

В ПЗ УП використовуються дані з ERP, а фактичні результати реалізації проектів необхідні для фінансового обліку в ERP.

Крім цього, модуль УП в ERP має недоліки і поступається ПЗ УП за повнотою реалізації функцій УП. Функції ПЗ УП є кращими в своєму класі ПЗ, відповідають кращим практикам і вимогам світових стандартів УП.

Також розвиток ERP і ПЗ УП відбувався незалежно, ці два класи ПЗ представлені на різних ринках (ERP і PPM) і розроблені з застосуванням несумісних інформаційних технологій (ІТ).

Вищевказані фактори призводять до неефективності процесів УП, потреби у ручному перенесенні та дублюванні даних між ERP і ПЗ УП. Як наслідок,

виникає проблема інтеграції ERP і ПЗ УП та необхідність побудови на їх основі ефективної інформаційної системи (ІС) УП.

Тому актуальним і своєчасним питанням є аналіз, класифікація і вибір підходів, технологій і методів для інтеграції ERP і ПЗ УП [1].

Для інтеграції ПЗ у світовій практиці застосовуються знання в галузі інтеграції додатків підприємства (Enterprise Application Integration - EAI), які застосовуються для об'єднання і забезпечення взаємодії ПЗ (ІС) з несумісними ІТ з метою ефективного спільного використання і обміну їх функціями і даними [2-4].

На основі аналізу і систематизації літературних джерел нами пропонується класифікація підходів, технологій і методів EAI.

Основними підходами EAI є [4-6]: 1) інтеграція даних; 2) інтеграція функцій; 3) інтеграція сервісів; 4) інтеграція процесів.

Виділяють такі основні технології та архітектури інтеграції [3-5]: 1) Point-to-point (точка до точки); 2) Hub and spoke (хаб і спиці) або integration broker (інтеграційний брокер); 3) Enterprise Service Bus (сервісна шина підприємства) на основі сервісно-орієнтованої архітектури (service-oriented architecture - SOA); 4) Business Process Integration - BPI (інтеграція бізнес-процесів) на основі ESB і SOA.

За елементами архітектури ІС виділяють інтеграцію на основі логічних шарів (фізичних рівнів) [2]: 1) шар презентації (інтерфейс користувача); 2) шар веб-логіки (веб-сервер); 3) шар бізнес-логіки (сервер додатків); 4) шар доступу до даних (сервер бази даних).

За елементами інтеграції шару бізнес-логіки ПЗ виділяють наступні ІТ: 1) метод або функція; 2) об'єкти або компоненти; 3) API-інтерфейс.

Для інтеграції даних застосовуються такі ІТ [5, 6]: ETL, EDR, EII, ESM, MDM.

Методи інтеграції класифікуються за такими ознаками [3, 5]: 1) за напрямком інтеграції: односторонні, багатосторонні; 2) за часом роботи: реального часу, відкладеного часу; 3) за типом обміну даними: обмін файлами; загальна база даних, віддалений виклик процедур, обмін повідомленнями; 4) за типом зв'язку: синхронна, асинхронна; 5) за моделлю даних: реляційні, об'єктні,

об'єктно-реляційні, на основі графів, на основі онтологій та інші; 6) за рівнем інтелектуального аналізу даних: синтаксичні, семантичні, прагматичні; 7) за способом аналізу даних: за поточним станом, дельта-реплікація.

Література

1. Tulupov M.A. Problem analysis of Project Management Information System Construction at Iron and Steel Enterprises of Ukraine / M.A. Tulupov // International Scientific Journal. Science. Business. Society. 2016. Year 1, Issue 2. P. 25-28.

2. Mosawi A.A., Zhao L., Macaulay L. A model driven architecture for enterprise application integration / A.A. Mosawi, L. Zhao, L. Macaulay // Proceedings of the 39th Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS'06), 4-7 January 2006. USA: IEEE, 2006. Vol. 8. P. 181c. <https://doi.org/10.1109/hicss.2006.18>.

3. Röppänen K. Requirements for an enterprise application integration tool: Master's thesis / K. Röppänen. Tampere, Finland: Computer Science, School of Information Sciences, University of Tampere, 2013. 50 p.

4. Integration of Information Technologies in Enterprise Application Development / I. Surugiu // Database Systems Journal. 2012. Vol. III, No 1. P. 21–32.

5. Галушка И.Н. Методы, модели и информационная технология разработки специализированных систем интеграции корпоративных данных: дис. на соискание ученой степени кандидата технических наук: спец. 05.13.06 «Информационные технологии» / И.Н. Галушка. Кременчуг: Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского, 2015. 160 с.

6. Trowbridge D., Roxburgh U., Hohpe G., Manolescu D., Nadhan E.G. Integration Patterns / D. Trowbridge, U. Roxburgh, G. Hohpe, D. Manolescu, E.G. Nadhan. USA: Microsoft Corporation, 2004. 401 p.

ИНТЕГРАЦИЯ - ПУТЬ ОЖИВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО СУДОСТРОЕНИЯ

Л.С. Чернова

к.т.н., доцент, кафедра информационных управляющих систем и технологий
Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова,
г. Николаев

В период стагнации нашего судостроения, европейские и азиатские верфи прошли этап серьезной модернизации и создания новых мощностей, освоения новых технологий и эффективной организации постройки судов, достигнув значительного снижения затрат на постройку, сокращения сроков, повышения качества работ. Одновременно оптимизировалась структура производства и управления, внедрялись новые компьютерные технологии проектирования, планирования, подготовки производства, управления качеством, системного мониторинга продвижения работ и расходования ресурсов, а также освоения локальных программных продуктов для других производственных потребностей. Тем не менее, несмотря на высокий организационный и технологический уровень, интеллектуализацию производства и наличие квалифицированного персонала, европейские верфи в настоящее время не выдерживают конкуренции с юго-восточными судостроителями Азии в секторе рынка крупнотоннажных судов традиционных типов, а в последние годы, - газозовозов, мегаконтейнеровозов и плавучих нефте-газодобывающих платформ.

В обозримом будущем наше участие в постройке крупнотоннажных транспортных судов традиционных типов для мирового рынка маловероятно, и, по всей видимости, будет ограничено среднетоннажным судостроением и эпизодическим выполнением небольших заказов ВМС Украины, это связано с тем, что технологическое оснащение судостроительных заводов Украины в советское время соответствовало уровню лучших европейских заводов, а квалификация персонала обеспечивала постройку авианосцев, ракетных

крейсеров, буровых судов, крупнотоннажных транспортных судов различных типов, научно-исследовательских, промысловых судов, плавучих доков. При этом, на экспорт было поставлено более 300 судов в 27 стран мира, а после 1991 года, в условиях либерализации экономики, судостроение независимой Украины оказалось без квалифицированного управления, планирования, финансирования, с разрушенными кооперационными связями и потерей рынка.

Новая финансовая система, органы координации и управления промышленностью новой страны только зарождались. Все это, а также, колоссальная инфляция и неразумная приватизация судозаводов привели к развалу украинского судостроения. Средняя загрузка судостроительных заводов Украины за последние 20 лет не превосходит 10 -12% / год.

Возврат украинского судостроения на уровень начала 90–х годов и дальнейшее продвижение к уровню современного мирового рынка судостроения, - длительный и сложный процесс. сотрудничества Владельцев заводов и Государства, схематично показанный на рис. 1.

ВЛАДЕЛЬЦЫ СУДОЗАВОДОВ	↔	ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ОРГАНЫ
Обеспеченность коммерческой эффективности предприятий		Пополнение госбюджета, рост экономики, занятость населения, повышение обороно-способности страны, приток инвестиций.
Анализ состояния и перспектив развития мирового судостроительного рынка. Диапазон существующих оцифрованных критериев конкурентоспособности основных типов судов. Определение преимущественных секторов рынка для укрсудостроения		
Анализ состояния средств производства и Программы ремонтно-восстановительных и модернизационных работ предприятий Проекты бизнес - планов реализации ремонтно-восстановительных работ и расчетные програмы возврата инвестиций. Минимизация фискальных платежей Льготное финансирование постройки судов Оптимизация производственных программ		Основные направления развития морского, речного, промышленного флотов и шельфовых сооружений в период до 2030г. Ожидаемые пополнения флотов Основные направления развития флота военно-морских сил Украины до 2030г. Программа пополнения Направления господдержки развития капиталоемкой экспортнопригодной продукции судостроения Форма и размеры государственной поддержки судостроения(финансовая, нормативно-правовая)
Организация оптимального варианта частно-государственного сотрудничества Создание системы профессиональной подготовки рабочих судостроительных профессий и повышения квалификации инженерно-технических кадров		

Рис. 1. Модели интересов Владельцев судозаводов и Государственных органов

Оживлению и модернизации украинского судостроения должны предшествовать аналитические работы по прогнозированию перспективного развития морских грузопотоков (экспорт, импорт, транзитные грузы), освоению

нефтегазовой добычи на черноморском шельфе, развитию рыболовства, определению потребности в кораблях и вспомогательных судах ВМСУ. Узловые события этой работы показаны на рис. 2.

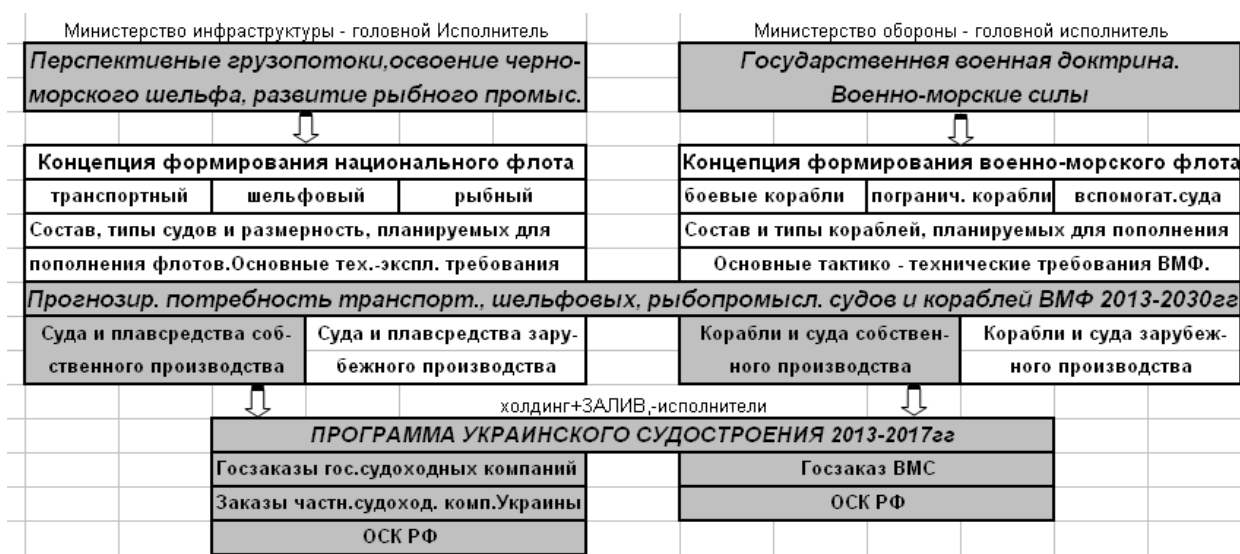

Рис. 2. Узловые события формирования программы судостроения Украины

Главными событиями и процессами, определяющими оживление, становление и модернизацию украинского судостроения являются:

- организация государственно-частного сотрудничества Гос.органов и Владельцев судозаводов в Координационном Центре при Совете Министров Украины;
- оценка потребности внутреннего рынка в продукции судостроения, а также возможного экспорта;
- ремонтно-восстановительные и профилактические работы основных производственных средств;
- отмена НДС и таможенных пошлин на импортируемые комплектующие материалы, оборудование, изделия для строящихся и ремонтируемых судов, а также технологическое оборудования для модернизации судостроительного производства, сроком на 10 лет. Следует иметь в виду, что стоимость импортного оборудования и материалов в существующих условиях составляет ок. 60 -70% от общих затрат на оборудование и материалы;
- отмена налога на землю и имущество, сроком на 10лет;

- разработка и введение украинского международного Реестра судов, исключающего уход украинских судовладельцев под «удобные флаги». Россия завершила работу по созданию такого Международного Реестра судов в 2013г.;

- льготные кредиты и лизинг для украинских судостроителей и потенциальных судовладельцев, размещающих Заказы на украинских заводах, а также привлеченных к постройке судов предприятий, изготавливающих и поставляющих материалы, детали и оборудование, сроком на 10-15 лет;

- создание системы профессиональной подготовки рабочих основных судостроительных профессий (совместно с Владельцами заводов). Общая потребность основных производственных рабочих оценивается 5 - 5,5 тыс. человек, в том числе, - половина, - корпусные специальности;

- изменение программ обучения инженеров-кораблестроителей путем адаптации их к современному прогрессу флота, организации и технологиям проектирования, структурам организации и управления производством, экономике производства;

- создание Отделения подготовки резерва управленцев при Национальном Университете кораблестроения (современная организация производства, компьютерные технологии управления судостроительным производством, маркетинг, английский язык, стажировка на современных зарубежных судостроительных предприятиях, (8-12 мес.).

Успешная реализация этого будет способствовать возврату украинского судостроения на позицию многопрофильного высокотехнологичного, наукоемкого производства, обеспечивающего дополнительную занятость населения и, в полной мере, потребности транспортных, рыбопромышленных, научно-исследовательских судах, а также в плавсредствах и кораблях ВМСУ.

Chichulina Kseniia

PhD, Associate professor, Department of Enterprise Economics and Leadership
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University (Poltava)

**PROJECT MANAGEMENT OF ENERGY SAVING:
UKRAINE AND THE EU**

A comparison of the European experience in the implementation of energy-saving programs indicates the need for radical steps. This concerns the development of complex organizational and economic mechanisms for managing energy saving projects in Ukraine and their further implementation. The existing energy saving management system does not meet modern requirements and requires further improvement. Therefore, there is an urgent need to study the management system in the implementation of energy-saving technologies in the construction industry. The issue of comparative analysis of energy saving project management in Ukraine and the EU is particularly important. This issue is becoming more and more relevant every year in the context of rising energy prices and tariffs.

The implementation of the energy saving project is carried out with the cooperation of all participants. In particular, these are state bodies; the customer; the organization financing the project; contractors (design, construction and other organizations). Coordination of actions for the implementation of the each project phases are carried out by management.

Consider the existing definition of the term "project management". This definition can be interpreted as the ability of management to manage human and material resources throughout the life cycle of the project. The main objective of project management is to achieve the energy saving results envisaged by the project. Such results are the composition and scope of work, cost, time of implementation of the project results and its quality, motivation of project participants.

The life cycle of an energy-saving project is the period of time between the moment of its inception and the moment of its liquidation. The life cycle of the project is divided into the main activities (investment research, project planning, development of design and estimate documentation, tendering and Contracting, construction and commissioning, project commissioning, project operation, project closure) and its provision (organizational, legal, personnel, financial, logistical, marketing and information). The duration of the project life cycle is determined by the volume and complexity of the work of its individual phases, which are a kind of mini-projects with new goals and limitations. The duration of the conceptual phase of the project is 3% of the total time, the planning phase – 5%, the design phase – 20%, the construction phase – 60%, the final phase – 12%. The complexity of the project is gradually increasing in the first three phases, increases sharply in the construction phase and decreases in the final phase. The main phases of the project life cycle and their duration depending on the type of construction are given in table 1 [1].

Table 1– Project Life Cycle Phases

Type of construction	The duration of the project, years		
	Conceptual phase	Contact phase and detailed design	Construction
Private sector			
Residential building	0,5-6	0,5-4	0,5-1,5
Industrial facility	0,5-2	0,5-2,5	0,5-2
Commercial building	1-10	1-4	0,5-3
Public sector			
Residential apartment buildings	1-4	1-3	1-4
Large business buildings	1-7	1-3	1,5-2,5
Small and medium-sized buildings	0,5-3	0,5-2	0,5-1,5
Educational institution	1-4	0,5-3	0,5-2,5
Medical institution	1-5	0,5-4	0,5-5
Roads and harbours	1,5-10	1-4	0,5-3
Water supply and Sewerage facilities	1-4	0,5-3	0,5-2,5

The experience of European countries shows that in a market economy it is impossible to achieve results in the management of energy saving by market mechanisms alone. These energy saving mechanisms should be combined with the use of administrative and organizational measures systems (the creation of conditions for free competition and the adoption of antitrust laws; the establishment of special norms

and energy standards for energy-saving equipment, the efficiency of electrical and industrial equipment; the unification of all services for the supervision of the use of power plants, equipment and resources themselves into one independent body; the organization of legal regulation of energy saving through the consolidation in legislative acts of economic and administrative measures in the management of energy saving; the organization of trust funds for energy saving). Tasks and functions of the state management of energy saving are carried out by means of the corresponding control elements (Fig. 2.) [1]. These are development and implementation of pricing policy, certification of equipment and instruments, energy assessment of projects, licensing of consulting and auditing firms, decisions regarding the provision of tax and credit incentives, development of energy standards.

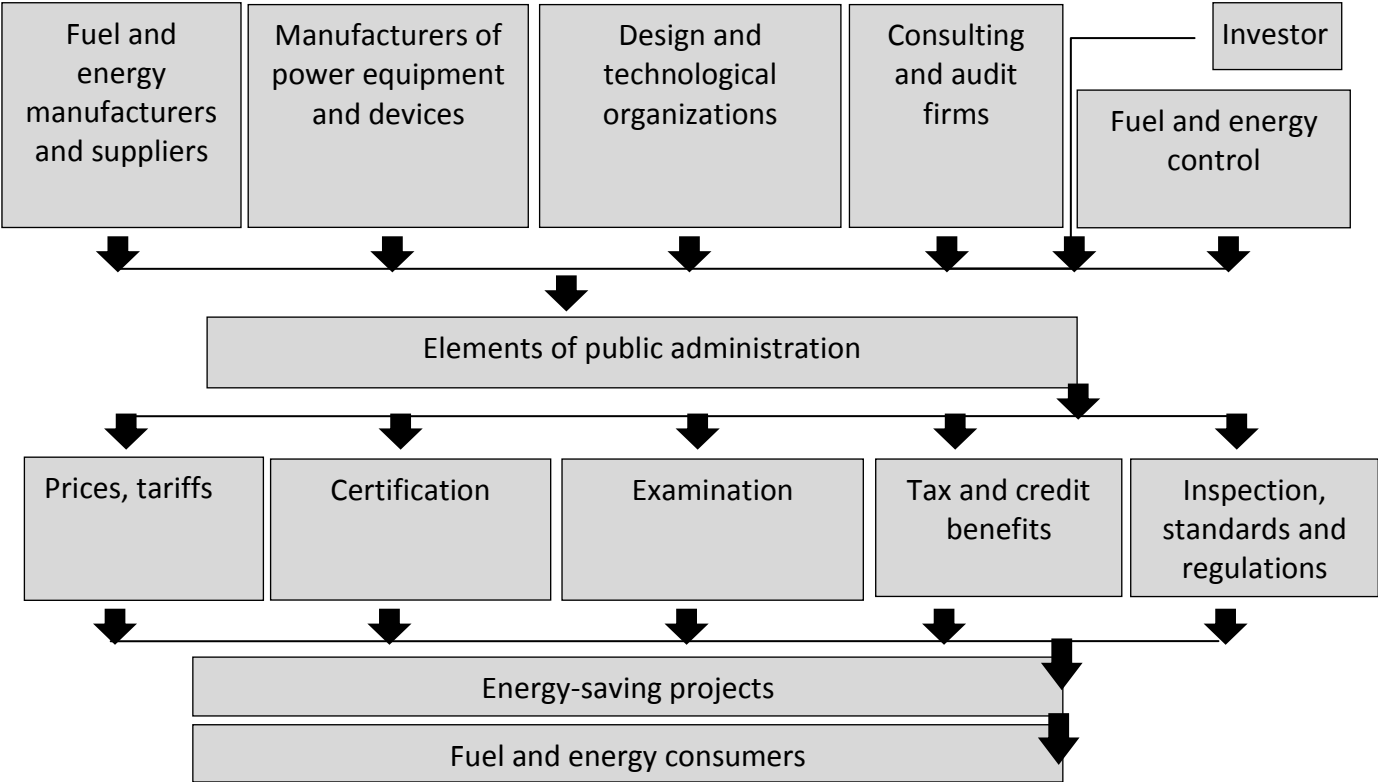

Figure 2 – Block diagram of energy saving management

Experience of implementation of energy saving programs in the European countries indicates the need for the development and implementation of integrated governance arrangements and implementation of energy efficiency projects with the aim of improving competitiveness and economic growth. The components of the energy saving project management mechanism are shown in figure 3.

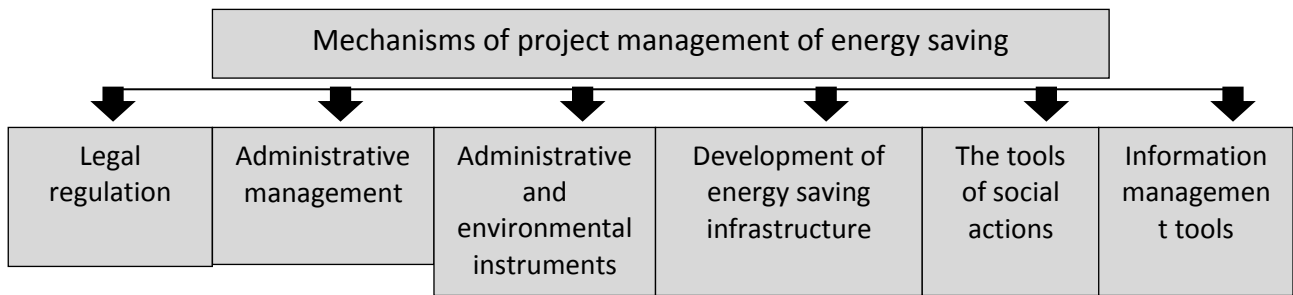

Figure 3 – Components of the energy saving project management mechanism

In European countries, recently the requirements of regulatory documents to the level of thermal protection of houses have been revised, which increase with each new edition. Abroad, the problem of energy saving is solved comprehensively, by reducing the energy consumption of all built and under construction houses. The best results are achieved by increasing the thermal qualities of all external fencing of buildings: walls, coatings, floors, window openings filling. In Europe, energy saving has long entered the lives of citizens, commercial enterprises, is the policy of local and state authorities. Regulatory, energy efficiency and energy management strategy is defined in EPBD Directive 2010, ISO 50001, DIN V 18599-2 [2 – 4] and many other documents. Energy efficiency assessment is demonstrated by an energy certificate-a certificate with a specific energy efficiency class. The EPBD Directive adopted the term "energy efficiency class". The European Union has established seven energy efficiency classes (A, B, C, D, E, F, G): class a corresponds to maximum energy efficiency, and class G – minimum. Some countries establish additional energy efficiency classes A +, B + +. According to the EPBD, by 2020 all buildings and goods in Europe must meet class a [4].

Another concept for improving energy efficiency and managing energy-saving projects is accounting for different energy costs in financial analysis.

When forming an effective energy saving project management system in Europe, the Foresight method is used. This method allows the selection of project management programs from a comprehensive perspective to identify the problem and critical areas of the future, to determine the existing factors affecting the formation of development strategies, to organize an expert group. The set of approaches used in

foresight projects is constantly expanding and covers dozens of methods today. Among the most productive are Delphi, Key Technologies, Scenarios, Technology Roadmapping, Expert Panels, Cross-Impact Analysis, SWOT-Analysis, Futures Workshops. A set of methods used in a particular energy saving project can be selected taking into account many factors: time and resource constraints, the availability of a sufficient number of highly qualified experts, access to information sources and others [5].

References

1. Ratushniak H.S., Ratushniak O.H. Upravlinnia proektamy enerhozberezhennia shliakhom termorenovatsii budivel. Navchalnyi posibnyk. - Vinnytsia: VNTU, 2006.- 106p.
2. ISO 50001 Systema enerhetychnoho menedzhmentu. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.dissercat.com/>.
3. EPBD Directive 2010/31/EU on the energy performance of buildings. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.rehva.eu/en/epbd>.
4. DIN V 18599-2. Energy efficiency of buildings - Calculation of the energy needs, delivered energy and primary energy for heating, cooling, ventilation, domestic hot water and lighting – Part 2. [Electronic resource]. – Access mode : http://apps1.eere.energy.gov/buildings/tools_directory/software.cfm/ID=511/pagename=alpha_list
5. Marhasov D. V. Stratehiiia rozvytku i suchasni aspekty investytsiinykh enerhooshchadnykh proektiv / D. V. Marhasov // Upravlinnia rozvytkom skladnykh system. - 2013. - 14. - P. 41-47. [Electronic resource]. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2013_14_10.

Within the framework of a project EU Erasmus +: "The challenges of energy efficiency: cooperation of Ukraine with the EU", № 599740-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE

НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Є.С. Швець

старший викладач кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

НМетАУ, м. Дніпро

Л.Т. Мигуля

магістрант кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

НМетАУ, м. Дніпро

Телекомунікації є одним з ключових секторів економіки України та важливим елементом функціонування суспільства. Міжнародний досвід говорить про їх вагомий вплив на ринки, організації, конкурентні стратегії, інновації, працевлаштування, освіти, регіональний розвиток тощо.

На даний час існує низка чинників, які і в подальшому можуть негативно позначатися на темпах зростання цього сектору господарського комплексу. Рівень щільності мобільного зв'язку в Україні зараз перебуває на рівні країн, де мобільних телефонів значно більше, ніж. Розвиваються тільки ті сегменти сфери телекомунікацій, які комерційно вигідні операторам та провайдерам, а частина населення не може отримати ці послуги. Таким чином, існує тенденція до постійного зменшення доходу телекомунікаційних операторів, що пов'язано з підвищенням рівня конкуренції та зниженням тарифів для користувачів послуг, що характеризується гальмуванням темпів її розвитку.

У сучасних умовах проблеми телекомунікаційної сфери потребують втручання держави за для забезпечення рівноправного доступу до послуг зв'язку усім громадянам, що є обов'язковою умовою реалізації їх демократичних прав, а також економічного піднесення країни. Це актуально для споживачів з важкодоступних сільських і гірських районів, а також для таких уразливих груп: малозабезпечені сім'ї, пенсіонери та інваліди.

В умовах ринкової економіки, деякі оператори практично не беруть участі у наданні або фінансуванні планово збиткових послуг. Оператори, які надають такі послуги вимушені нести збитки, і, як наслідок, стримується розвиток місцевої мережі та з'являється необхідність у створенні відповідного механізму компенсації збиткових соціально значущих послуг зв'язку. Для мотивації розвитку Законом України «Про телекомунікації» передбачено певні компенсації операторам, які надають загальнодоступні послуги. Подолання існуючої в країні «цифрової нерівності» повинно бути одним з першочергових завдань державного регулювання телекомунікаційної сфери [1].

Основна проблема – хронічне недофінансування з боку держави, а також відсутність співпраці з боку недержавних суб'єктів господарювання, що працюють у сфері телекомунікацій, відсутність державних операторів та провайдерів телекомунікацій, відсутність ефективних та дієвих механізмів взаємодії з недержавними операторами та провайдерами телекомунікацій під час вирішення загальнодержавних питань у сфері телекомунікацій.

Для усунення проблем у сфері телекомунікацій необхідно реалізувати соціальний проект по відновленню фіксованої телефонії за допомогою мобільної мережі, завдяки якому, корпорація провадить свою корпоративну політику в суспільстві і при правильному аналізі, прогнозуванні, розробці та втіленні проекту, корпорація може розширити свою цільову аудиторію.

Соціальний проект – науково обґрунтована модель конкретного рішення соціальної проблеми, виражена в певній знаковій формі (системі документації); сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення (управлінське рішення, задум якого передбачає цілеспрямована зміна того чи іншого соціального явища або процесу), метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі матеріальної чи духовної цінності, яка має просторово-часові та ресурсні межі і вплив якого на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням. Ініціатором проекту може бути: індивід, організація або співтовариство.

Соціальні проекти різноманітні за особливостями фінансування, масштабами, термінами реалізації, ступеня складності, характером проєктованих змін, напрямками діяльності, що важливо усвідомити до початку роботи за проєктом. У процесі проєктної діяльності створюється цінність: нові заходи, послуги, канали комунікації, галузі управління, система впливу тощо [2].

Управління проєктом в сфері телекомунікацій має наступні етапи: визначення цілей і завдань соціального проєкту; оцінка ситуації; формування стратегії; реалізація проєкту, мотивація подальшого розвитку проєкту; контроль здійснення проєкту; корективи проєкту, завдань, спрямованості проєкту.

Терміни проєкту по розробці нового продукту (послуги) повинні бути обмежені часом повернення інвестицій – ключовим фактором успіху проєкту з розробки нового продукту.

Розрізняють методи, що застосовуються на окремих етапах планування та оцінки: на етапі проведення технічного аналізу та при плануванні фінансування проєкту, коли не відомі усі умови підприємницької діяльності, на вирішальній стадії оцінки необхідно розглянути проєкт у цілому, беручи до уваги результати часткового аналізу, а потім прийняти проєкт-рішення [3].

Специфіка телекомунікаційної галузі породжує специфічні вимоги до проєктного управління та використання різноманітних інструментів проєктної роботи усередині компанії-розробника і компанії-замовника. Найважливішим фактором забезпечення конкурентоспроможності та постійного економічного розвитку телекомунікаційного підприємства є реалізація соціального проєкту.

Література

1. Державне регулювання розвитку телекомунікаційної сфери України / П.П. Воробієнко, В. М. Гранатуров // Економіка України, 2012. – № 10. – С. 45-53. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_10_5
2. Владислав Дорош Соціальний проєкт як елемент реалізації корпоративної соціальної відповідальності / Матеріали сайту Наукові конференції – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3157>

3. А.А. Глушенко Особливості управління інноваційними проектами у сфері телекомунікацій та інформатизації // «Економіка. Менеджмент. Бізнес» №4 (14), 2015. – С 72-77.

СЕКЦІЯ 2

ОХОРОНА, ЗАХИСТ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ

ULGOWY SYSTEM PODATKÓWY OBIEKTÓW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ (IP-BOX) W POLSCE

G.O. Androshchuk

kandydat nauk ekonomicznych, profesor nadzwyczajny, główny pracownik naukowy Instytutu Własności Intelektualnej Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Konsultant Komitetu Rady Najwyższej Ukrainy ds. Nauki i Edukacji

Prezydent Polski Andrzej Duda 14 listopada 2018 r. podpisał nowelizację Ordynacji podatkowej zawierającej przepisy o IP-Boxie [1].

IP Box to rozwiązanie, które ma służyć zwiększeniu atrakcyjności prowadzenia w Polsce działalności badawczo-rozwojowej. To także sposób na zachęcanie przedsiębiorców do odważniejszego szukania potencjału biznesowego w prawach własności intelektualnej. Tym samym to ważny krok na drodze do gospodarki opartej na wiedzy.

Przedsiębiorcy, którzy osiągają dochody z prawa własności intelektualnej (IP) uzyskanego z działalności B+R lub z usług B+R zakupionych od innych podmiotów, ale przez siebie opatentowanych, będą mogli korzystać z preferencyjnej stawki w podatku CIT.

Dochód w ten sposób wygenerowany będzie opodatkowany stawką w wysokości 5%. Ulga będzie obowiązywać już od 2019 r. i dotyczyć będzie wszystkich przedsiębiorców niezależnie od wielkości [2].

IP box to element polityki prorozwojowej funkcjonujący w wielu państwach, które postawiły na innowacyjność, jako koło napędowe gospodarki. Rozwiązanie typu IP-Box wdrożone zostało m.in. w Izraelu, Holandii, Wielkiej Brytanii, Irlandii czy Luksemburgu.

„Wprowadzamy rozwiązanie IP-Box jako odpowiedź na postulaty środowiska przedsiębiorców zgłaszane w trakcie prac nad rządową Białą Księgą Innowacyjności. W ten sposób Polska dołącza do grona państw o wszechstronnie proinnowacyjnym

ekosystemie, a przedsiębiorcy zyskują narzędzie, którego oczekiwali i które pozwoli im rozwijać działalność biznesową na nową skalę” - powiedziała minister przedsiębiorczości i technologii Jadwiga Emilewicz [2].

Rozwiązanie IP- Box zaprojektowane zostało z myślą o:

- zwiększeniu zatrudnienia w sektorze badań i rozwoju w sektorze prywatnym,
- pobudzeniu inwestycji w badania i rozwój firm, które skorzystały z funduszy UE na rozwój własnych jednostek badawczo-rozwojowych,
- zwiększeniu liczby zgłoszeń patentowych i patentów wydawanych przez Urząd Patentowy w Polsce oraz liczby patentów europejskich i międzynarodowych uzyskanych przez polskie podmioty,
- zwiększeniu świadomości przedsiębiorstw w zakresie praw IP jako potencjalnych źródeł dochodu.

„Po wprowadzonych z powodzeniem przez rząd ustawach o innowacyjności, które pozwalają przedsiębiorcom obniżyć podstawę opodatkowania o koszty związane z prowadzeniem prac B+R, system wspierania innowacyjności w Polsce zyskuje kolejne bardzo ważne ogniwo. Nowa ulga IP- Box znacząco obniża podatek od przychodów będących wynikiem prac B+R i premiuje te przedsiębiorstwa, które odważnie decydują się na uczynienie z własności intelektualnej źródła dochodów” – dodała minister Emilewicz.

IP box w praktyce. Do skorzystania z ulgi IP- Box konieczne jest prowadzenie działalności B+R bezpośrednio związanej z wytworzeniem, rozwinięciem lub ulepszeniem prawa własności intelektualnej.

Nowa stawka dotyczy dochodów z *kwalifikowanych praw własności intelektualnej*. Ustawodawca enumeratywnie wymienia, jakie są to prawa, a mianowicie:

- 1) patent, 2) prawo ochronne na wzór użytkowy, 3) prawo z rejestracji wzoru przemysłowego, 4) prawo z rejestracji topografii układu scalonego, 5) dodatkowe prawo ochronne dla patentu na produkt leczniczy lub produkt ochrony roślin, 6) prawo z rejestracji produktu leczniczego i produktu leczniczego weterynaryjnego dopuszczonych do obrotu, 7) wyłączne prawo, o którym mowa w ustawie o

ochronie prawnej odmian roślin, 8) autorskie prawo do programu komputerowego. I tutaj bardzo ważna uwaga, chodzi tu o prawa, których przedmiot ochrony został wytworzony, rozwinięty lub ulepszony przez podatnika w ramach prowadzonej przez niego działalności badawczo-rozwojowej! [3].

Przykład 1. Zlecenie laboratorium badawczemu opracowania wzoru przemysłowego i uzyskanie prawa ochronnego na wzór przemysłowy.

Przedsiębiorca produkujący meble ma zamiar unowocześnić swoją ofertę. Zleca więc laboratorium badawczemu opracowanie nowego modelu fotela wypoczynkowego. Po wykonaniu badań przez laboratorium badawcze przedsiębiorca rejestruje wzór przemysłowy w Urzędzie Patentowym, po czym rozpoczyna produkcję foteli zgodnie z zarejestrowanym wzorem. Przychody uzyskane ze sprzedaży foteli oraz koszty, które doprowadziły do uzyskania tych przychodów (koszty zlecenia badań do laboratorium, koszty rejestracji wzoru przemysłowego, koszty produkcji nowych foteli) są ewidencjonowane odrębnie od innych przychodów i kosztów (starsze modele mebli). Dochody uzyskane ze sprzedaży nowych foteli są opodatkowane niższą 5%-ową stawką podatkową.

Przykład 2. Przychody z udzielania licencji.

Przedsiębiorca produkujący zabawki posiada patent na wynalazek plastyczne klocki dla dzieci i udziela innym producentom zabawek licencji na ten wynalazek. Uzyskany w związku z tym dochód (przychody z opłat licencyjnych minus koszty uzyskania licencji, czyli koszty badań, prac rozwojowych, które doprowadziły do uzyskania patentu na wynalazek, lub koszty zakupu patentu) podlega 5%-owej stawce podatku.

Przykład 3. Pprzeprowadzenie baan lub prac rozwojowych i zgłoszenie wynalazku do Urzędu Patentowego [2].

Producent samochodów prowadzi badania lub prace rozwojowe nad ekologicznym silnikiem - mniej paliwożernym i emitującym mniej spalin niż tradycyjny silnik spalinowy. Uzyskany w wyniku procesu badawczego wynalazek - ekosilnik zostaje zgłoszony do Urzędu Patentowego. Urząd wszczyna postępowanie o uzyskanie patentu. W tym czasie, nie czekając na zakończenie postępowania patentowego, firma rozpoczyna produkcję samochodów, w których montuje ekosilnik.

Przychody ze sprzedaży samochodów, w części proporcjonalnej do przychodów ze sprzedaży ekosilnika oraz koszty ich uzyskania (koszty badań lub prac rozwojowych, koszty procesu patentowania wynalazku, koszty produkcji ekosilnika) firma wyodrębnia w księgach rachunkowych. Stawka podatku CIT od dochodu wykazanego w odrębnej ewidencji księgowej wynosi 5%. Przedsiębiorca nie będzie musiał czekać ze stosowaniem ulgi do momentu, gdy uzyska patent. W przypadku jednak, gdyby nie udało mu się finalnie uzyskać patentu EKOCAR, będzie musiał zapłacić wstecz zaległy podatek.

Przepisy ustawy ściśle określają katalog praw własności intelektualnej oraz definiują pojęcie dochodu z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej. Przepisy wprowadzające ulgę IP-Box znajdują się w ustawie z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (art. 1 zmiana 25. - PIT, art. 2 zmiana 28. - CIT oraz art. 24) [4].

Szefowa MPiT wskazała, że wchodzące w życie 1 stycznia ułatwienie będzie "jednym z najatrakcyjniejszych rozwiązań podatkowych obowiązujących w UE". A znane jest m.in. w Izraelu, Wielkiej Brytanii, Holandii czy Luksemburgu. "Przenosimy je dzisiaj do Polski. Mamy nadzieję, że zachęcimy w ten sposób do innowacji nie tylko lokalnych przedsiębiorców, którzy już zainwestowali w badania i rozwój, ale także, że przyciągniemy atrakcyjnych inwestorów z zagranicy. Tych, którzy tworzą wysoko płatne miejsca pracy; bo takie właśnie powstają w firmach, które inwestują w innowacje, opracowują nowe technologie" – podkreśliła [2].

Warto zauważyć, że przykłady te zasługują na pożyczkę z Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy.

Literatura

1. Rafał Ciołek, Anna Sińczuk, Kiejstut Żagun Tax Alert: IP BOX również w Polsce od 2019 r. [Zasoby elektroniczne] - Tryb dostępu: <https://home.kpmg/pl/pl/home/insights/2018/08/tax-alert-ip-box-rowniez-w-polsce-od-2019.html>

2. MPiT: Polska ma już swój IP box (komunikat) [Zasoby elektroniczne] - Tryb dostępu: [http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/130485,25,mpit-polska-ma-juz-swoj-ip-box-\(komunikat\)](http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/130485,25,mpit-polska-ma-juz-swoj-ip-box-(komunikat))

3. Milena Waloszek Ulga IP Box w Polsce [Zasoby elektroniczne] - Tryb dostępu: <http://lawmore.pl/ulga-ip-box-w-polsce/>

4. Ulga IP box od nowego roku. Na czym polega? [Zasoby elektroniczne] - Tryb dostępu: [:https://www.polskieradio.pl/42/259/Artykul/2238366,Ulga-IP-box-od-nowego-roku-Na-czym-polega](https://www.polskieradio.pl/42/259/Artykul/2238366,Ulga-IP-box-od-nowego-roku-Na-czym-polega)

УДК 332.338.2

ПІЛЬГОВИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (IP-BOX) В ПОЛЬЩІ

Г.О. Андрощук

к.е.н., доцент, головний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, м. Київ

Президент Республіки Польща Анджей Дуда 14 листопада 2018 р. підписав зміни до податкового законодавства, що містять положення про запровадження режиму IP-Box [1]. Як зазначалося в обґрунтуванні законопроекту, запропоноване рішення було впроваджене та діє в багатьох інших країнах, включаючи Нідерланди, Великобританію, Ірландію, Люксембург, Словаччину, Францію та Угорщину. Вони функціонують під різними назвами: *Knowledge Development Box*, *Patent Box* або *Intellectual Property Box*. Економічні механізми стимулювання, які застосовуються в цих країнах, полягають у запровадженні режиму оподаткування доходу від використання прав інтелектуальної власності зі зниженою ставкою податку (наприклад, у Великобританії 10%) або звільнення деяких з цих доходів від оподаткування (наприклад, 80% у Люксембурзі). IP-Box

є елементом інноваційної політики розвитку, що функціонує в багатьох країнах, які орієнтуються на інновації як рушійну силу економіки [2].

IP-Vox — це рішення, яке спрямоване на підвищення привабливості проведення досліджень і розробок у Польщі. Це також спосіб заохотити підприємців сміливо шукати бізнес-потенціал у сфері інтелектуальної власності. Отже, це важливий крок на шляху до економіки, що базується на знаннях.

Підприємці, які отримують дохід від використання прав інтелектуальної власності, отриманих від НДДКР або НДДКР, придбаних в інших суб'єктів, але запатентованих, зможуть скористатися пільговою ставкою ПДВ. Дохід, отриманий таким чином, оподатковуватиметься за ставкою 5%. Пільговий режим запроваджується з 01.01.2019 р. та застосовуватиметься до всіх підприємств незалежно від їх розміру.

«Ми реалізуємо рішення IP-Vox як відповідь на постулати бізнес-спільноти, про які повідомили під час роботи над Білою книгою уряду про інновації. Таким чином, Польща приєднується до групи країн з всеосяжною проінноваційною екосистемою, а підприємці отримують інструмент, який вони очікували, що дозволить їм розвивати бізнес в новому масштабі», — зазначила міністр підприємництва і технологій Ядвіга Емілевіч [2].

Рішення IP-Vox було розроблене з метою:

- збільшення зайнятості в секторі досліджень і розробок у приватному секторі;
- стимулювання інвестицій у дослідження та розробки компаній, які отримали вигоду з фондів ЄС для розвитку власних підрозділів з досліджень та розвитку;
- збільшення кількості патентних заявок і патентів, виданих Патентним відомством у Польщі, а також кількості європейських та міжнародних патентів, отриманих польськими організаціями;
- підвищення обізнаності компаній щодо прав ІВ як потенційних джерел доходу.

«Після успішного впровадження урядом законів про інноваційність, які дозволяють підприємцям знижувати податкову базу за рахунок витрат, пов'язаних з проведенням науково-дослідних робіт, система підтримки інновацій у Польщі отримує ще одну дуже важливу ланку. Новий IP-Vox значно полегшує податок на доходи, отримані від НДДКР, та винагороджує підприємства, які сміливо вирішують зробити інтелектуальну власність джерелом доходу», — додала міністр Емілевич.

IP-Vox на практиці. Щоб використовувати IP-Vox, потрібно проводити науково-дослідні роботи, безпосередньо пов'язані зі створенням, розвитком або вдосконаленням прав інтелектуальної власності.

У польській версії режимом IP-Vox передбачається пільгова ставка податку 5% на доходи, отримані від використання прав інтелектуальної власності, перелічених у Законі. Зокрема, це такі права [3] :

- право на винахід (патент);
- додаткове захисне право на винахід;
- Закон про захист корисної моделі;
- право на реєстрацію промислового зразка;
- право на реєстрацію топографії інтегральної схеми;
- додаткове право на захист патенту на лікарський засіб або продукт захисту рослин;
- право на реєстрацію лікарського та ветеринарного продукту, допущеного до торгівлі;
- право на реєстрацію нових сортів рослин і порід тварин;
- право на комп'ютерну програму.

Як ви бачите, цей список не поширюється на права захисту торговельних марок. Однак законодавець не відмовився від прийняття пільгової ставки IP-Vox доходу від промислових зразків. Варто зазначити, що логотипи також можуть бути включені до цього права, які розглядаються як декоративні елементи на виробках. Це важливо, оскільки отримання права на реєстрацію промислового

зразка є порівняно простим, а витрати на захист можуть збільшитися в розмірі приблизно на 1500 злотих.

Перевага IP-BOX може застосовуватися до доходу від зборів та дебіторської заборгованості з ліцензійних угод, від продажу права, з права, включеного в ціну продукту, від компенсації за порушення права.

Податкові преференції IP-BOX можуть також підлягати доходу від подачі прав на інтелектуальну власність, за умови, що захист буде отримано згодом. У разі відмови права платник податку зобов'язаний сплатити податок на загальних умовах.

Далі наведу приклади використання режиму IP-Box, що містяться в комюніке міністерства.

Приклад 1. *Введення в експлуатацію дослідницької лабораторії для розробки промислового зразка та отримання захисного права на промисловий зразок.*

Підприємець, який виробляє меблі, збирається модернізувати свою пропозицію. Тому він наказує дослідній лабораторії розробити нову модель шезлонга. Після проведення лабораторних досліджень підприємець реєструє промисловий зразок у Патентному відомстві, а потім починає виробництво сидінь відповідно до зареєстрованої моделі. Доходи, отримані від продажу крісел, та витрати, які призвели до отримання цих доходів (витрати на введення в експлуатацію лабораторних випробувань, витрати на реєстрацію промислового зразка, виробничі витрати на нові місця), обліковуються окремо від інших доходів і витрат (старі моделі меблів). Доходи, отримані від продажу нових місць, оподатковуються нижчою ставкою податку на 5%.

Приклад 2. *Доходи від ліцензування.*

Підприємець, який виробляє іграшки, має патент на винахід пластикових блоків для дітей і надає іншим виробникам іграшок ліцензію на цей винахід. Дохід, отриманий у зв'язку з цим (дохід від ліцензійних платежів за вирахуванням витрат на отримання ліцензії, тобто витрати на дослідження та розробки, які призвели до отримання патенту на винахід, або витрати на придбання патенту), підлягає оподаткуванню в розмірі 5% (нині 19%).

Приклад 3. *Проведення дослідницьких робіт або робіт з розробки та подання винаходу Патентному відомству.*

Виробник автомобілів проводить дослідження або розробки на екологічному двигуні. Він витрачає менше палива і здійснює менше викидів, ніж традиційний двигун внутрішнього згоряння. Винахід, отриманий в результаті процесу дослідження, заявка на отримання патенту на двигун, подається в Патентне відомство. Офіс ініціює провадження для отримання патенту. Водночас, не чекаючи завершення патентної процедури, компанія починає виробляти автомобілі, в яких збирає двигун. Доходи від реалізації автомобілів, пропорційно до доходів від реалізації двигуна і витрат на їх отримання (витрати на науково-дослідні роботи або роботи з розробки, кошти на патентування винаходу, витрати на виробництво екологічного двигуна), компанія виокремлює в бухгалтерських книгах. Ставка ПДВ на доходи, що відображається в окремих облікових записах, становить 5%. Підприємець не буде змушений чекати з використанням пільги до отримання патенту. Однак якщо він не зможе остаточно отримати патент ЕКОСАР, йому доведеться повернути прострочений податок [2].

Положення Закону суворо визначають перелік прав інтелектуальної власності та поняття доходу від кваліфікованих прав інтелектуальної власності. Положення, що запроваджують режим IP-Box, можна знайти в Законі від 23.10.2018 р. про внесення змін до Закону про податок з доходів фізичних осіб, Законі про податок на прибуток підприємств, Законі про податкове законодавство та в деяких інших актах (ст. 1 поправка 25 — ПДФО, ст. 2 поправка 28 — КІТ та ст. 24) [4].

Міністр підприємництва і технологій зазначила, що набуття чинності 1 січня спрощення буде *«одним з найбільш привабливих податкових рішень, які діють в ЄС»* та відомі в Ізраїлі, Великобританії, Нідерландах і Люксембурзі. *«Сьогодні ми переміщуємо їх до Польщі та сподіваємося, що нам вдасться заохочувати не лише місцевих підприємців, які вже інвестували в дослідження і розробки, але й зможемо залучити привабливих інвесторів з-за кордону (тих, хто*

створює високооплачувані робочі місця). Це те, що виникає в компаніях, які інвестують в інновації, розвивають нові технології», — підкреслила вона [2].

Варто зауважити, що це приклади гідні запозичення Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

Література

1. [Rafał Ciołek](#), [Anna Sińczuk](#), [Kiejstut Żagun](#) Tax Alert: IP BOX również w Polsce od 2019 r. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://home.kpmg/pl/pl/home/insights/2018/08/tax-alert-ip-box-rowniez-w-polsce-od-2019.html>
2. MPiT: Polska ma już swój IP box (komunikat) [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/130485,25,mpit-polska-ma-juz-swoj-ip-box-\(komunikat\)](http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/130485,25,mpit-polska-ma-juz-swoj-ip-box-(komunikat))
3. Milena Waloszek Ulga IP Box w Polsce [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lawmore.pl/ulga-ip-box-w-polsce/>
4. Ulga IP box od nowego roku. Na czym polega? [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.polskieradio.pl/42/259/Artykul/2238366,Ulga-IP-box-od-nowego-roku-Na-czym-polega>

**ПРО СТРУКТУРИЗАЦІЮ ВИГІД СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО
ПРОЕКТУ У ЗВ'ЯЗКУ З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ ПРАВАМИ ВЛАСНОСТІ**

О.О. Алсуф'єва

старший викладач кафедри міжнародної економіки, політичної економії та
управління Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Б.А. Котова

ст. гр. МН01-18-1 факультету економіки і менеджменту
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

А.О.Єфименко

ст. гр. ЕК902-14М факультету економіки і менеджменту
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Перехід до інноваційно-орієнтованої економіки обумовлює нові можливості для ефективної реалізації економічних інтересів суб'єктів інноваційної діяльності, супроводжується диференціацією, розщепленням і поляризацією означених інтересів, розвитком пошукової активності суб'єктів в результаті їх складної взаємодії. Так, суб'єкт інноваційної діяльності комбінує унікальну відкриту систему потреб, інтересів, стратегій поведінки, що безперервно коволюціонують разом із їх носієм, ускладнюються та якісно вдосконалюються, підкорюючись дії всезагального закону підвищення потреб та, в протистоянні законам насичення потреб (спадної граничної корисності та спадної граничної продуктивності), перебувають в постійному полілозі як окремі системи; отримують циклічні та стохастично-аперіодичні різноспрямовані поштовхи від ресурсно-технологічної системи, що їх задовольняє [1]. Суб'єкти інноваційного проекту, підпадаючи під вплив одне одного завдяки узгодженню їх цілей і інтересів, забезпечують послідовне, поетапне впровадження інновацій. Їх поведінка в різних функціональних ролях в межах інноваційного проекту визначається наявними умовами реалізації їх економічних інтересів, що ґрунтуються на розпорядженні об'єктами власності. Так, відрізняються зміст і

реалізація інтересів споживача та інвестора, власника засобів виробництва та робітника. Відповідність потенціалу актора інноваційного проекту умовам реалізації останнього разом із динамікою показників його діяльності в тій або іншій ролі характеризує ступінь відповідності структури проекту умовам виробництва, і, перш за все, умовам реалізації відносин власності.

Для поглиблення розуміння специфіки ефективного розпорядження об'єктами інтелектуальної власності в інноваційних проектах звернемося до аналізу зовнішніх поверхових форм прояву означених відносин, що гуртуються на відносинах привласнення, а саме до структуризації вигід суб'єктів від участі в інноваційному проекті. Через розв'язання внутрішніх і зовнішніх суперечностей, які виникають з приводу участі суб'єкта в інноваційному проекті, актуалізуються такі форми прояву економічних інтересів як рента, прибуток, дивіденди, орендна плата, позичковий відсоток, заробітна плата, роялті та інші, які коригуються способом реалізації інтересів. Субстанційним проявом даних форм ми вважаємо вигоди, що є привласненими «чистими» результатами (різниця між витратами сутнісних сил та отриманими результатами) долучення суб'єкта до проекту. Основні *узагальнені форми вигід* від діяльності в проекті та функціональні залежності між ними розглянемо більш докладно.

По-перше, інтелектуальна вигода (вигода від використання сутнісних сил винахідника) (IR), яка включає інтелектуальні вигоди «А» і «В». Так, інтелектуальна вигода «А» або авторська вигода (IRA) – це монопольна вигода, яка має сталий характер, пов'язана з реалізацією економічних інтересів щодо таких об'єктів привласнення як авторські права, ліцензії, ноу-хау, комерційні таємниці, тиражі та ін., що приносять фіксований прибуток/дохід протягом встановленого періоду часу за наявних правомочностей. Інтелектуальна вигода «В» або вигода носія ідеї про впровадження (IRB) є вигодою, яка пов'язана з реалізацією інноваційних інтересів щодо такого об'єкту привласнення як ідея про впровадження об'єктів інтелектуальної власності в певний час певному місці. *По-друге*, підприємницька вигода від впровадження інновації (ER), яка результат реалізації економічних інтересів відносно результатів впровадження

інтелектуально-інноваційного та матеріально-інноваційного продукту у виробництво (вигода підприємця-виробника, ERprod), впровадження інновацій та реалізації економічних інтересів щодо потенцій суб'єкта (наприклад, його підприємницькі здібності), які спрямовані на використання інновації (вигода підприємця-посередника, ERman), не має сталого характеру, є змінною і залежить від цілого ряду факторів (рівень ризику, життєвий цикл інновації, її територіальне поширення тощо). По-третє, вигода від інвестицій (InvR), що використовуються для виробництва інновації, наприклад, спрямовується у НДДКР (InvRprod) або у впровадження інновацій (InvRimp). По-четверте, вигода від інших факторів (FtR), яка виникає як реалізація економічних інтересів щодо необхідних додаткових факторів для здійснення інноваційної діяльності в межах проекту, наприклад використання робочої сили у особі працівників для втілення інтелектуального продукту. По-п'яте, суспільна вигода від інноваційної діяльності (ScR). Структура отриманої сукупної вигоди (RI) може бути поділена між суб'єктами, сферами розробки інновацій, трансформована (ускладнена або спрощена).

Структуризація вигід суб'єктів інноваційного проекту відбиває: по-перше, ступінь поділу праці між його; по-друге, виявляє нерівномірність внеску в проект, коли стає очевидним, що різні суб'єкти отримують вигоди у різні терміни і у різних формах; по-третє, відбиває тенденції диференціації та диверсифікації форм реалізації економічних інтересів. Сучасний розрив між стохастичною динамікою умов господарювання та інтересами суб'єктів інноваційної діяльності на всіх рівнях економічної системи викликає необхідність в корегуванні процедур узгодження інтересів, розробки їх гнучких, адаптивних форм для вирішення виникаючих протиріч, стимулювання інноваційної активності з метою виведення національної економіки на траєкторію стійкого постіндустріального розвитку.

Література

1. Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки: монографія / О.О. Завгородня. – Дніпропетровськ: Пороги, 2014. – 408 с.

Бухкало С.І.

к.т.н., професор, Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків

Агейчева А.О.

к.пед.н, доцент, Полтавський національний технічний університет імені Юрія
Кондратюка, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ СТУДЕНТІВ

Процес подальшого реформування та розвитку української освіти неможливий без урахування особливостей та деяких проблем напрацьованого наукового і педагогічного досвіду [1–4]. Посилення конкурентної боротьби за право участі зі своєю продукцією на ринку певної галузі є ознакою сучасної промисловості. При цьому значне місце на ринках окрім традиційної матеріальної продукції захоплює інтелектуальна власність. Для сучасних методів навчання наявність об'єктів інтелектуальної власності є обов'язковим складовим елементом системи комплексного оволодіння методами компетентнісного аналізу інноваційних об'єктів промисловості. Перш за все можна відмітити, що в даний час інтелектуальна власність вищих навчальних закладів України потребує забезпечення проходження розширеного компетентнісного навчання. Дослідження обумовлене проблемою забезпечення якості освіти сучасної молоді з метою активної участі у комплексних інноваційних міжвузівських проектах. Головне в організації навчання – створення та постійне оновлення електронних курсів, розробка дидактичних основ дистанційного навчання, підготовка педагогів-координаторів. На викладача покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коректування курсу, консультування при складанні індивідуального навчального плану, управління учбовими проектами тощо. Він керує навчальними групами взаємодопомоги, допомагає студентам у

їх професійному самовизначенні та розвитку, наприклад, для визначення літератури.

Для участі у комплексних інноваційних проектах студенту надається можливість безкоштовного віддаленого доступу у внутрішню мережу університету для отримання консультацій; інформації щодо вимог до виконання звітної документації; заняттях, що виносяться на контроль; списку рекомендованої літератури для створення об'єктів інтелектуальної власності (ІВ). Наприклад, система стратегічного управління об'єктами ІВ являє собою впорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів, що знаходяться між собою в стійких відносинах, забезпечують функціонування і розвиток зазначених елементів як єдиного цілого. На сьогоднішній день треба виділити як найбільш чітко відобразити діалектику категорій науково-педагогічного знання та наступну систему груп дидактичних принципів, які є основою для організації процесу навчання, це група принципів, що обумовлюють необхідність світоглядної спрямованості навчання.

Суть їх полягає в тому, що зміст навчання і діяльність учасників навчального процесу повинні дозволити виявити методологію і показати її як основу побудови наукових знань та їх застосування на практиці оформлення документів інтелектуальної власності. Дослідниками показано, що передумовою для формування знань є діяльність, при виконанні якої і при аналізі результатів якої психіка людини активізує інформацію про суттєві властивості реальності і буде моделі цих властивостей. Забезпечення необхідного рівня процедури керування означеними проектами, зв'язане також з подальшою відповідністю оформлення отриманих результатів запропонованим вимогам до змісту статей і патентів. Це насамперед, визначення змісту проведеної роботи й поділ сфери реалізації результатів складових інноваційного проекту – це дії по корегуванню отриманих науково-інформаційних даних з погляду розробки інновацій.

З метою поліпшення роботи з науково-технічної творчості студентів при проведенні комплексного проектування необхідно враховувати основні критерії і

цілі наукових розробок: постановка задачі і її зв'язок з важливими науково-практичними проблемами, зокрема, с інноваціями в області спеціальності студента; аналіз останніх інноваційних досліджень і публікацій вибору науково-обґрунтованих методів для вибраної теми; виділення невирішених частин загальної проблеми в області інноваційних досліджень; чітке формулювання цілей у задачах для розробки теми с урахуванням розширення області дослідження; викладення основного матеріалу з теми отриманого завдання з повним обґрунтуванням отриманих результатів і його графічна інтерпретація; формулювання висновків з проведених розробок з метою виявлення патентоспроможності розробки і подальшого її впровадження; організація семінару по вивченню методик. Для правильного виявлення винаходів велике значення має розуміння змісту основних понять, які використовуються у процесі виявлення винаходів й у патентній експертизі. Продукт як об'єкт технології – це матеріальний об'єкт як результат діяльності людини. Процес як об'єкт технології – це дія або сукупність дій, виконуваних щодо продуктів та інших матеріальних об'єктів за допомогою принаймні одного продукту і спрямованих на досягнення певного технічного результату. Таким процесом, зокрема, є виготовлення, обробка, переробка продукту та контролювання його якості, перетворення речовини, енергії, даних, вимірювання параметрів, діагностування, керування процесом, який є об'єктом технології. Аналіз педагогічної літератури дозволяє відзначити деяку загальну тенденцію у підходах до виділення головних дидактичних принципів і їх класифікації різними дослідниками. Ідентифікація та визначення ієрархії є обов'язковими компонентами для розробки дидактичних принципів комплексних міжвузівських проектів: свідомість і активність; системність і послідовність; науковість; доступність; зв'язок теорії з практикою; наочність та ін. Ця тенденція полягає у спробах вийти на визначення та формування дидактичних принципів в результаті розгляду структурного складу теорії педагогіки з урахуванням складності її об'єкта.

Об'єкти інтелектуальної власності мають як деякі загальні ознаки, так і значні відмінності та різний ступінь та строк правової охорони. У нашому

випадку під результатами інтелектуальної діяльності розуміються: способи вирішення технічних і технологічних завдань; різновиди технічних розробок; знання та вміння з екологічної безпеки та правових норм обраних розробок, їх економічної ефективності за обраними системами управління, методи виготовлення продукції, програмні рішення та інші результати розумового процесу.

При розробці міжвузівських комплексних проектів зі студентами за обраними інноваційними напрямками [1–4] необхідним є суттєве збільшення вимог до ефективності творчої діяльності студентів, підвищення ролі творчих стосунків викладачів і студентів у навчальних закладах, а також нові вимоги до обсягу знань і змісту навчання для випускників вищих навчальних закладів. Вони повинні стати підґрунтям наступної самостійної роботи, дати імпульс студенту для активного творчого індивідуального процесу у сфері інтелектуальної діяльності (ІД). Наприклад, викладачі проводять структурування завдань для студентів різних напрямків навчання з урахуванням загальної мети проекту; надають для використання як джерела інформації нові засоби навчання у вигляді наукових статей і патентів, а також результати експериментальних досліджень у вигляді графіків, ілюстрацій, схем, презентацій і т.д. У практичній діяльності принцип систематичності і послідовності навчання студентів реалізується шляхом дотримання багатьох правил навчання, найважливішими серед яких є описані далі. Використання логіко-структурних схем, планів та алгоритмів з визначення об'єктів інтелектуальної власності. Слід складати «опорні» конспекти, структурно-логічні схеми навчального матеріалу, що полегшують процес засвоєння знань. Частіше повторювати раніше засвоєння, щоб забезпечити систематичність і послідовність в навчанні. Розуміння системи вимагає логіки, а формування її – почуттів і емоцій. Поняття пояснюють, образи тягнуть, стимули перемагають до дії. У кінці розділу, курсу обов'язкові узагальнення і систематизація. Важливо вчити і привчатися до систематичного аналізу власних помилок.

Література

- [1] Bukhkalo S.I., Bilous O.V., Demidov I.M. “Rozrobkakompleksnogoantioksidantuizekstraktivlistjagorihuvolos'kogotakalenduli”. Vostochno-Evropejskij zhurnalperedovyhtehnologij. No.1/6(73), (2015), pp.22–26. Harkiv : «Tehnologicheskijcentr».
- [2] Tovazhnyansky L.L., Meshalkin V.P., Kapustenko P.O., Bukhkalo S.I. “Energyefficiencyofcomplextchnologiesofphosphogypsumconversion”. TheoreticalFoundationsofChemicalEngineering. Vol.47, No.3, (2013), pp.225–230.
- [3] Bukhkalo S., Ageicheva A., Komarova O. “Distancelearningmaintrends”. Informacijnitechologii: nauka, tehnika, tehnologija, osvita, zdorov'ja: tezydopovidej XXVI mizhn. n-pr. konf. MicroCAD-2018, 16-18 travnja 2018. C. II / zared. prof. Sokola Є.I. Harkiv : NTU «KhPI», p.205.
- [4] Bukhkalo S., Ageicheva A., Rozhenko I. “Distancelearninginvestigationsomeaspects”. Informacijnitechologii: nauka, tehnika, tehnologija, osvita, zdorov'ja: tezydopovidej XXVI mizhn. n-pr. konf. MicroCAD-2018, 16-18 travnja 2018. C. II / zared. prof. Sokola Є.I. Harkiv : NTU «KhPI», p.206.

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОГЛЯДУ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РОЗВИТКУ «НОУ-ХАУ»

А.О. Виприцький

кандидат юридичних наук, доцент

Сьогодні в Україні правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з ноу-хау, небагато, але й ті що існують, досить суперечливі. Це пов'язано з тим, що введені до правового обігу поняття „ноу-хау” запозичені з різних іноземних законодавчих джерел, без належної узгодженості між собою. Термін ноу-хау вживається у законах України «Про доходи і податки корпорацій», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» у міжнародних торгових договорах між Україною і США, Україною та Європейським співтовариством, конвенціях про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна, у підзаконних актах Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств. Однак чіткого нормативного визначення його у національному законодавстві немає. Незважаючи на те, що наданий час існує велика кількість наукових праць, присвячених ноу-хау, залишається не до кінця зрозумілим питання щодо його правового статусу та місця серед об'єктів інтелектуальної власності.

Як на законодавчому рівні, так і в юридичній літературі єдиний підхід до визначення терміну «ноу-хау» не склався. На думку одних авторів ноу-хау - це об'єкт виняткових прав. Другі використовують відносно ноу-хау термін «квазіправо», яке схоже за змістом з винятковими правами, але не є таким. Третя група спеціалістів з цивільного права говорить про те, що відносно «ноу-хау» діє лише фактична монополія його власника і виявляється вона в можливості встановлювати режим доступу до відомостей, що становлять «ноу-хау», вживати відносно них превентивних заходів[5 С. 17]. Враховуючи це, більш коректно говорить про захист законних інтересів володільця ноу-хау, ніж про захист самого ноу-хау.

На наш погляд, «ноу-хау» чітко визначається як різновид комерційної таємниці, якому властиві також такі загальні ознаки як дійсна чи потенційна

комерційна цінність у силу невідомості третім особам, відсутність легкого доступу, вживання адекватних заходів охорони. Тобто, це визначення містить умови, за яких деяка інформація одержує правову охорону за типом ноу-хау. Аналогічний зміст законодавець вкладає в поняття «комерційна таємниця», що закріплено ст. 505 Цивільного кодексу України[10].

Саме не загальновідомість є вихідною для встановлення охорони змістовних об'єктів, якими є комерційна таємниця та ноу-хау, за відсутності їх спеціальної реєстрації, і вказує на особливості суб'єктів права на комерційну таємницю та ноу-хау, оскільки змістовні нематеріальні об'єкти можуть бути створені незалежно кількома особами і за відсутності їх реєстраційної системи закріплення права на один і той же (або аналогічний) об'єкт може одночасно належати кільком особам. Ця особливість спонукала відомого російського науковця у сфері інтелектуальної власності В. А. Дозорцева назвати виключні права володільців комерційною таємницею та ноу-хау квазіабсолютними[6].

Деякі російські автори, наприклад, А.П. Сергеев, Л.Б. Гальперін, С.П. Полежаєва розглядають категорії «комерційна таємниця» та «ноу-хау» як синоніми. А Положення модельного цивільного кодексу для країн СНД від 17 лютого 1996 року прямо відносять ноу-хау до об'єктів інтелектуальної власності. Інші не розділяють такий підхід. Так, В.А. Дозорцев пропонує ноу-хау називати «секретом промислу» і відзначає, що комерційну таємницю та ноу-хау відрізняють ознаки самого об'єкту, характер та об'єми інформації[7].

Діюче законодавство України не дозволяє визначити юридично значимі відмінності між ноу-хау і комерційною таємницею за умовами виникнення і змістом інформації, яка їх складає. Це об'єктивно зумовлене тим, що з прискоренням науково-технічного прогресу зміст поняття ноу-хау постійно змінюється і розширюється.

Висновок. Підсумовуючи вищевикладені віхи в історії правового розвитку комерційної таємниці та ноу-хау, можна зробити висновок, що ноу-хау, як і комерційна таємниця, мають низку особливостей, які ставлять їх дуже близько до об'єктів інтелектуальної власності. До того ж можливо говорити про те, що

ноу-хау — їх особливий різновид або особливий вид інтелектуальної власності. Інакше кажучи, ноу-хау, на нашу думку, можуть бути офіційно віднесені до об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Новий тлумачний словник української мови в 3 т. / За редакцією В.В. Лрємевко, О.М. Сдіпушко. -Т.3,- К.: «Аклоніт», 2006. - С.501.
2. Богуславский М.М., Воробьева О.В., Светланова А.Г. Международная передача технологии: правовое регулирование. - М.: Наука, 1985.- С.20; Ионова О.В., Комиссаров А.А., Малаева Л.З., Судаков А.А. Обеспечение прав на Секреты производства (ноу-хау). М., 1994.- С.6.
3. Андросчук Г.О. Правове регулювання ноу-хау // Інтелектуальна власність. - 2004. - №10. - С 29.
4. Гостев ИМ. Необыкновенные приключения коммерческой тайны в России // Защита информации. Конфидент. - 2004.- ДМ,- С.22-23.
5. Погуляев В. Еще раз о ноу-хау // ИС. Промышленная собственность - 2004. - №5. С 15.
6. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей. - М.: «Станут», 2003. - С.256.
7. Дозорцев В.А. Понятие секрета промысла (ноу-хау) // Вестник ВАС РФ. - 2002. - Ш. - С. 107.
8. Борисова В.І., Баранова Л.М., Домашенко М.В. та ін. Основи римського приватного права: Підручник. – Харків.: Право. – 224 с.
9. Левренчук Т.М. Історико-правові аспекти становлення та розвитку комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності. Журнал східноєвропейського права. – 2016. - № 26.
10. Виприцький А.О. «Ноу-хау» як вид комерційної таємниці. «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 18-19 березня 2016 року). За заг. Ред. С.М.

Краснов і А.О. Виприцький – Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2016. – 104С.

11. Виприцький А.О. Вплив комерційної таємниці на економічний розвиток підприємства. Перспективи та проблеми адміністративної реформи в Україні: Тези доповідей Всеукраїнської конференції з адміністративного права, м. Запоріжжя, 1-2 березня 2007 року / За заг. Ред. С.М. Тимченко і Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – 142с.

12. Цивільний кодекс України у редакції від 16 січня 2003 року зі змінами та доповненнями. Відомості Верховної Ради України. 2003 № 40-44 Ст. 356.

13. Івченко Т.В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Т.В.Івченко ;Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2009. – 16 с. 14.

**ДО ПИТАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ, ЩО
ЗДІЙСНЮЮТЬ ОХОРОНУ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ Й БІОТЕХНОЛОГІЙ**

Н.В. Глущенко

аспірант, викладач-стажист кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки навчально-наукового інституту права Сумського державного університету, м. Суми

На сучасному етапі в Україні є сформованими основні державні інституції, діяльність яких спрямована на виконання функцій держави, в тому числі, направлена на здійснення охорони й захисту прав та законних інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності. В переважній більшості функціонування вказаних структур пріоритетно має на меті забезпечити можливість, у необхідний момент, реалізації на практиці, законодавчо визначених, юридичних механізмів щодо захисту відповідних прав у разі встановлення факту їх порушення або ж запобігання виникнення вказаним обставинам. Для забезпечення існування гарантій захисту результатів інтелектуальної діяльності державою в особі уповноважених владних органів створюються та наділяються необхідним спектром повноважень певні суб'єкти, які під час власної правозахисної діяльності забезпечуватимуть охорону і захист прав на об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема й у сфері медицини та біотехнологій.

Адміністративні органи, в рамках визначеної компетенції, здійснюють державне управління, реалізуючи завдання й функції держави в одній із конституційних форм діяльності, а також наділяються повноваженнями державно-владного характеру [1, с. 12], що, на наш погляд, є ключовою ознакою у питанні відмежування їх від інших установ й державних чи приватних структур, які здійснюють захист прав інтелектуальної власності. Практична реалізація таких повноважень передбачає можливість владних суб'єктів видавати, від імені держави, відповідні акти (нормативні чи індивідуально-

визначені), які підлягають обов'язковому виконанню у сфері, на яку поширюється його юрисдикція, та здійснювати нагляд за дотриманням установлених вимог, що вказані у юридичних актах. При цьому, у переважній більшості випадків, ці органи уповноважені забезпечувати виконання таких актів шляхом застосування різних, легалізованих заходів, в тому числі – і державного примусу.

Питання державних органів у системі суб'єктів, які уповноважені здійснювати захист прав на об'єкти інтелектуальної власності у медичній та біотехнологічній сферах у національній науці не досліджувалося, що й актуалізує дану проблематику. Вважаємо, що запропонована автором система адміністративних органів має включати в свою структуру наступні елементи:

Міністерство економічного розвитку і торгівлі, яке є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ [2]. Даний суб'єкт є головним органом, який уповноважений формувати та забезпечувати реалізацію державної політики в Україні у сфері інтелектуальної власності.

Міністерство внутрішніх справ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ [3]. В межах обраної тематики дослідження орган забезпечує захист прав інтелектуальної власності шляхом протидії злочинності стосовно незаконного використання таких об'єктів. Для якісного виконання своїх завдань МВС узагальнює відповідну сформовану практику застосування положень законодавства й займається розробкою пропозицій щодо його подальшого вдосконалення. Враховуючи висновки спеціальних наукових досліджень, безпосередньо бере участь у розробці законодавчої бази та проектів державних програм, які є необхідними для протидії правопорушенням. Здійснює співробітництво з міжнародними організаціями та державними й правоохоронними органами іноземних держав, а також вирішує інші питання віднесені до його відання [3].

Міністерство юстиції – головний орган в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та здійснює реалізацію державної

правової політики в Україні. Безпосередньо бере участь у розробці законодавчих актів із питань інтелектуальної власності, а також виконує координаційну роль у цій та інших галузях актуального законодавства, паралельно створюючи умови для адаптації законодавчої бази держави до країн Європейського Союзу [4].

Департамент захисту економіки Національної поліції України, яка є центральним органом виконавчої влади, що служить суспільству забезпечуючи охорону прав та свобод людини, протидіючи злочинності й підтримання публічного порядку і безпеки. Його діяльність спрямовується й координується КМУ через Міністра внутрішніх справ України у відповідності до норм чинного законодавства. Будучи у підпорядкуванні МВС органи Національної поліції, відповідно до покладених завдань, протидіють злочинності в сфері інтелектуальної власності й на об'єкти в області медицини та біотехнологій, у разі необхідності – співпрацюють з відповідними міжнародними організаціями й органами інших держав, а також із органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні [5].

Державна фіскальна служба – центральний орган виконавчої влади, функціонування якого спрямовує і координує КМУ через Міністра фінансів України і який, в рамках дослідження, уповноважений на реалізацію державної політики у митній справі й вживає заходів в боротьбі з правопорушеннями, які мають місце у разі застосування відповідного законодавства. Цьому органу приділяється особлива увага, оскільки він наділений широким колом повноважень, зокрема, в першу чергу, яких акцентований саме на захисті порушених прав осіб. Зокрема, в межах основних завдань органи ДФС розглядають питання з приводу наявності ліцензій на здійснення всіх видів господарської діяльності, які, в обов'язковому порядку, підлягають ліцензуванню, патентів на винаходи й корисні моделі в області біотехнологій і медицини. Посадові особи такого органу уповноважені вносити на розгляд пропозиції стосовно забезпечення формування й удосконалення певних напрямів державної політики у сфері державної митної справи, зокрема й відносно вжиття заходів щодо боротьби з правопорушеннями, які віднесені до його підслідності, а

також розробляти проекти законів, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну, що належать до сфери діяльності ДФС [6].

Державна Фіскальна Служба України здійснює захист прав на об'єкти інтелектуальної власності під час проведення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів, вживаючи необхідних заходів, спрямованих на недопущення переміщення через митний кордон країни заборонених медичних й біотехнологічних товарів (контроль, оформлення, реєстрація, призупинення оформлення товарів тощо). У разі необхідності проводить експертну діяльність, забезпечує співробітництво з органами державної влади й місцевого самоврядування, а також співпрацює з іноземними партнерами та здійснює інші повноваження, визначені нормами законодавства.

Антимонопольний комітет – державний орган зі спеціальним статусом, діяльність якого має на меті забезпечити державний захист конкуренції у сфері підприємництва й державних закупівель [4].

Проаналізувавши основні аспекти даного питання відзначимо, що в Україні сформовані основні адміністративні інституції, діяльність яких спрямована на охорону й захист прав у сфері інтелектуальної власності. Функціонування вказаних структур має на меті забезпечити можливість практичної реалізації окремих конституційних положень. Кожен із охарактеризованих органів наділений певним колом повноважень, що дає змогу об'єднати їх у єдину цілісну систему. До такої системи автором віднесено Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство внутрішніх справ та Міністерство юстиції, Департамент захисту економіки Національної поліції, Державну фіскальну службу, Антимонопольний комітет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринь О. Д. Орган державної влади як складова державного апарату. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 11. С. 11 – 13.

2. Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: Постанова Кабінету міністрів України від 06.06.2011 № 634. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>.

3. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету міністрів України. Перелік від 28.10.2015 № 878. : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF/conv/para%20108>

4. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету міністрів України від 02.07.2014 № 228. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-п>.

5. Про Національну поліцію: Закон від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/para%206#n6>.

6. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету міністрів України від 21.05.2014 № 236. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п>.

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

О.В. Литвин, к.т.н., доцент, **А.Ю. Гаврушкевич**, к.т.н., доцент, **Д.І. Алексик**, студент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Інноваційна діяльність у сучасній промисловості здійснюється хаотично. Окремі підприємства намагаються відповідати вимогам ринку для забезпечення конкурентоспроможності власної продукції, зокрема, найвищу інноваційну активність демонструють галузі промисловості, які у випуску продукції орієнтовані на експорт. Тому проблеми комплексного захисту об'єктів промислової власності (ОПВ) є ключовим фактором в інноваційному розвитку економіки.

Інновації[1] — новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інноваційна діяльність (від англ. innovation — нововведення) — діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг[1].

З моменту, коли інновація стала матеріальним продуктом (об'єктом ринкового обміну, товаром) її подальше існування описує життєвий цикл товару, етапи якого забезпечують послідовне перетворення інноваційної ідеї в інноваційний товар чи послугу.

Терміни «інновація» і «інноваційний процес» близькі в той же час неоднозначні. Неодмінними властивостями інновації є науково-технічна новизна,

виробнича придатність, здатність задовольняти ринковий попит, приносити прибуток виробникові, соціально-економічна результативність[2].

Патентування(ОПВ) є однією з стратегій захисту від конкурентів та забезпечення монопольного права на виробництво нової продукції на певний період на певній території. Вибір оптимального методу захисту інноваційних рішень, особливо в сучасних умовах глобалізації, є складним колегіальним процесом, тому постає нагальна необхідність здійснення його формалізації.

Всі новостворені ОПВ потенційно вже є комерційною таємницею. Тому у будь-якому випадку, незважаючи на те, чи буде інновація визнана винаходом або корисною моделлю, чи залишиться в статусі комерційної таємниці, автори та інші особи, які мають відношення до даної інновації, повинні не допускати будь-якого розголошення змісту інноваційної пропозиції.

Аналіз зареєстрованих об'єктів промислової власності проводився за офіційним звітом «Показники діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» за 2018 рік». Станом на 1.01.2019 року до державних реєстрів [3] внесено 547892 охоронні документи, у тому числі: 123121 патент на винаходи; 130953 патенти на корисні моделі; 38310 патентів на промислові зразки; 252 346 свідоцтв на знаки для товарів і послуг; 13 свідоцтв на топографії ІМС; 3115 кваліфікованих зазначень походження товарів; 34 свідоцтва на право використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Кількість заявок на ОПВ, які були подані у 2018 році, на 2,5% більша від показника 2017 року. Позитивна тенденція в порівнянні з 2017 роком відстежується в активності подачі заявок на промислові зразки (+22,7%), знаки для товарів та послуг (+2,2%). На корисні моделі – майже без змін (+0,1%). Але зменшилася активність в подачі заявок на винаходи – (-2,1%).

Така ситуація може пояснюватись малим відсотком комерціалізації та використанням прав на створені об'єкти інтелектуальної власності в Україні.

Порівняльний аналіз показав, що кількість поданих заявок на отримання патентів на винаходи та корисні моделі в Україні за 2018 рік приблизно у чотири рази перевищує аналогічну кількість заявок на отримання патентів на промислові зразки. Оскільки промисловий зразок визначає зовнішній вигляд промислового виробу, то для його створення не вимагається здійснення винаходу чи створення корисної моделі, однак існує певний взаємозв'язок між цими ОПВ. Часто заявники, які подають заявки на отримання патентів на винаходи та корисні моделі, не до кінця розуміють всі можливості та переваги які забезпечує патент на промисловий зразок.

Істотна різниця в кількості поданих заявок та отриманих патентів на винаходи і корисні моделі в порівнянні з промисловими зразками в Україні хоча і викликає певне занепокоєння, проте створює сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, що працює в галузі художнього конструювання та дизайну. А зовнішній вигляд виробу підвищує споживчу вартість самих виробів, формує громадську думку про бізнес і ділову репутацію власника

Таким чином законодавство в сфері інтелектуальної власності потрібно використовувати як для охорони прав на ОПВ, так і для правильного визначення необхідних видів захисту для правового забезпечення ведення бізнесу.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV, Редакція від 05.12.2012 – Режим доступу до ресурсу: [https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-](https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20121205/find?text=%B2%ED%ED%EE%E2%E0%F6%B3%BF)

[15/ed20121205/find?text=%B2%ED%ED%EE%E2%E0%F6%B3%BF](https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20121205/find?text=%B2%ED%ED%EE%E2%E0%F6%B3%BF).

2. Петрова І. Л. Становлення ринку інновацій в контексті економічної безпеки України / І. Л. Петрова. // Ефективна економіка. - 2013. - № 8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_8_5.

3. Промислова власність у цифрах. «Показники діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» за 2018 рік» [Електронний

ресурс] – 2019. – Режим доступа до ресурсу:
http://www.uipv.org/ua/promvlas_tsyfra.html.

**TEEA - МІЖНАРОДНИЙ ДОКУМЕНТ ЩОДО ОБМЕЖЕНЬ ТА
ВИНЯТКІВ З АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ОСВІТНІХ ТА НАУКОВИХ
ЦІЛЯХ**

Л. А. Литвинова

к. соц. ком., старший науковий співробітник відділу з охорони інтелектуальної власності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, м. Київ

Найважливішим компонентом забезпечення належного балансу в глобальній системі авторського права є міжнародні договори. Початок міжнародній системі охорони авторського права поклали Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 р. та Гаванська конвенція про охорону літературної і художньої власності 1928 р. Держави-учасники, приймаючи Бернську Конвенцію (а в 1886 р. учасниками даної Конвенції було всього 10 держав), не ставили перед собою мету детально регламентувати права авторів. Основними завданнями були, по-перше, закріплення принципу національного режиму, по-друге - надання мінімального обсягу охорони авторських прав. Стаття 10 (1) Бернської конвенції містить обов'язковий виняток для цитат; цитати важливі для змістовного дослідження, коментарів і критики. Стаття 10 (2) дозволяє прийняття винятків щодо використання ілюстрацій з навчальною метою. Дана Конвенція дає право державам-учасницям укладати додаткові двосторонні угоди, спрямовані на надання авторам більших прав, ніж закріплено в самій Конвенції.

Міжнародні стандарти в галузі авторських винятків для освітніх та дослідницьких цілей важливі для скорочення нерівності в доступі до навчальних і дослідницьких матеріалів, забезпечення транскордонної освітньої і дослідницької діяльності та встановлюють баланс між приватними інтересами власників авторських прав і громадськими інтересами, пов'язаними з доступом до знань, науки та освіти. Винятки та обмеження дії авторських прав дозволяють за певних умов використовувати твори без згоди правовласника.

Однак, у національних законах про авторське право існує велика нерівність щодо адекватності винятків для освіти і наукових досліджень. Щоденні заходи, такі як показ презентації Powerpoint або показ відео в форматі Youtube в класі, дозволено в країнах, які мають добре розроблені освітні виключення для авторського права, але заборонені в країнах, де немає або погано розроблені виключення для освіти. Викладачі залежно від держави, можуть мати свободу вибору і використання тих матеріалів, які, на їх думку, є найбільш адекватними для їх навчальної діяльності, або повинні бути обережні при виборі цих матеріалів, щоб уникнути ризику цивільних і кримінальних дій щодо порушення авторських прав. Наприклад: студенти у Франції, Італії, Люксембурзі та Румунії не можуть за законом цитувати всі твори мистецтва в цифровій презентації. У Данії, Фінляндії, Італії, Нідерландах і Сполученому Королівстві вчитель не може відправляти своїм учням електронні листи з витягами матеріалів для читання. У Данії, Фінляндії, Італії, Польщі, Іспанії та Великобританії викладач некомерційної організації не може на законних підставах показувати фрагменти відео з DVD-диска, яким вони володіють, на безкоштовному уроці [1].

Винятки щодо авторських прав для освітньої та наукової діяльності в багатьох країнах недостатньо розроблені для задоволення нагальних потреб відповідно до мети Організації Об'єднаних Націй в галузі сталого розвитку, що стосується якісної освіти [2].

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) давно визнала важливість винятків з авторського права для освіти і наукових досліджень. Постійний комітет з авторського права і суміжних прав (ПКАП) ВОІВ розглядає питання про погодження на міжнародному рівні певних винятків із авторського права з 2004 р.; обговорює обмеження і винятки з авторського права для бібліотек, архівів, освітніх та науково-дослідних установ, а також для осіб з іншими обмеженими можливостями на кожній сесії, починаючи з 2012 р.

У Всесвітній організації інтелектуальної власності (ВОІВ) ведеться дискусія про встановлення норм, які вимагають від усіх країн наявності обмежень і винятків у їх законі про авторське право, що дозволяють здійснювати

основну викладацьку, навчальну та дослідницьку діяльність без порушення авторських прав.

У листопаді 2005 року Чилі підняла питання, щоб ПКАП зосередила роботу щодо винятків і обмежень з авторського права (SCCR/13/5).

Бразилія, Чилі, Нікарагуа і Уругвай у березні 2008 р. окреслила план роботи для ПКАП щодо мінімальних обов'язкових винятків і обмежень, особливо стосовно освітньої діяльності (SCCR/16/2).

У червні 2011 р. Африканська група запропонувала Договір ВОІВ про винятки та обмеження для інвалідів, освітніх і дослідницьких установ, бібліотек і архівів (SCCR / 22/12).

Секретаріат ПКАП у грудні 2013 р. підготував попередній робочий документ до відповідного міжнародно-правового документа (в будь-якій формі) щодо обмежень та виключень для освітніх, навчальних і науково-дослідних установ і осіб з іншими обмеженими можливостями, що містить коментарі і текстові пропозиції (SCCR / 26/4 Prov).

У 2014 році Сполученими Штатами Америки було сформульовано цілі та принципи щодо винятків і обмежень для освітніх, навчальних і дослідницьких установ (SCCR/27/8).

На тридцять п'ятій сесії (2018 р.) ПКАП було представлено дві доповіді в рамках даного пункту порядку денного: «Оновлене дослідження і додатковий аналіз до дослідження «Обмеження і винятки з авторського права для освітніх установ» (SCCR/35/5 Rev), підготовлена професором Деніелом Сенном; і «Оглядове дослідження з питання про доступ осіб з обмеженими можливостями до творів, що охороняються авторським правом» (SCCR/35/3 Rev), підготовлена професорами Блейком Рідом і Каролайн Нкубе.

На тридцять сьомій сесії (2018 р.) Постійного комітету Всесвітньої інтелектуальної власності (ВОІВ) з авторського права і суміжних прав (SCCR/37) в Женеві професор Шон Флінн (Sean Flynn) з Американського університету представив Договір про винятки та обмеження авторських прав для освітньої і дослідної діяльності (A TREATY ON COPYRIGHT EXCEPTIONS AND

LIMITATIONS FOR EDUCATIONAL AND RESEARCH ACTIVITIES (TERA)), який спрямований на узгодження обмежень і винятків та захист транскордонного обміну творами з метою сприяння освіті та дослідженням у всьому світі [3].

Договір про винятки та обмеження в авторському праві для освітньої і дослідної діяльності (TERA) є реакцією на сучасні виклики цифрової інформаційної епохи, де існує необхідність глобального підходу до винятків і обмежень в галузі авторського права та міжнародної гармонізації обмежень і винятків для забезпечення ефективного потоку інформації без перешкод, необхідної для подолання нерівності у доступі до досліджень, ідей та інновацій. Занадто часто бар'єри для повного використання навчальних і дослідницьких матеріалів у законах багатьох країн ґрунтується на обмежувальній системі авторського права. Тобто, використання навчальних та дослідницьких матеріалів, може бути законним в одній країні і обмеженим в інших державах. Це робить практично неможливою мету універсального доступу до загального набору інструментів освіти та наукової діяльності.

У преамбулі до договору визначено, що зобов'язання в сфері прав людини і цілі сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй зобов'язують уряди та міжнародні організації діяти за допомогою затверджених законодавчих актів та інших заходів. Одним із способів сприяння розвитку міжнародного обміну інформацією є додавання в міжнародну правову систему обов'язкових норм, які дозволяють максимально продуктивно використовувати інформацію в наукових і освітніх цілях.

TERA було підготовлено групою організацій громадянського суспільства, такими як: Electronic Information for Libraries, Education International, Knowledge Ecology International, Medicine Open Access Initiative International, Global Expert Network on Copyright User Rights, Creative Commons USA, Intellectual Property Institute Slovenia, University of Cape Town Intellectual Property Unit та ін. та прийнято на 5-му Всесвітньому конгресі з інтелектуальної власності та

громадським інтересам 27 вересня 2018 року¹.

Запропонований громадянським суспільством Договір про винятки та обмеження в авторському праві для освітньої і дослідної діяльності вимагає, щоб всі його Договірні сторони визнавали права на використання матеріалів в освітніх або дослідницьких цілях у обсязі, виправданому поставленою метою, за умови, що таке використання сумісне з добросовісною практикою. TERA також закликає держави визнавати конкретні освітні застосування, такі як: копіювання під час викладання, навчання і досліджень; виконання або передача робіт в освітньому контексті; цитування; використання зображень, коротких робіт та частини великих за об'ємом робіт; переклад матеріалів; використання матеріалів, правовласника яких не може бути ідентифіковано; виготовлення і надання доступних форматів копій матеріалів людям з обмеженими можливостями; імпорт законно зроблених копій матеріалів.

Договір вимагає, щоб всі права на використання освітніх або дослідницьких матеріалів було захищено від договірних положень або заходів технічного захисту, і щоб сумлінні користувачі творів для освітніх або дослідницьких цілей було захищено від позовів про відшкодування шкоди та кримінальної відповідальності.

Основою TERA є статті 4 – 6: керівні принципи, дозволені види використання, транскордонне використання.

До ст. 4 включено принципи винятків та обмежень для освіти і наукових досліджень, запропоновані Сполученими Штатами Америки (SCCR/27/8) Постійному комітету з авторського права і суміжних прав (ПКАП), а також положення Преамбули до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) про авторське право, 1996 р. (ДАП). Даною статтею передбачено, що Договірні сторони вживають усі відповідні заходи щодо поваги, захисту, реалізації права на отримання освіти та можуть здійснювати свої права в

¹ Глобальний конгрес - це унікальний форум, який кожні два роки збирає світову спільноту науковців, неурядових організацій і політиків для тижневої оцінки стану і напрямки політики в галузі інтелектуальної власності.

рамках зобов'язань за цим Договором за допомогою конкретних винятків для освітніх або дослідницьких цілей, які більш детально зазначено в ст. 5.

Ст. 5 встановлює принципи для Договірних Сторін при здійсненні їх прав та зобов'язання по TERA, що включає визнання цінності внеску авторів і видавців у створення і розповсюдження творів, які приносять користь освітньому співтовариству громадськості в цілому; необхідність винятків на всіх рівнях освіти; і важливість поширення винятків на цифрове середовище.

TERA (пункт 1 ст. 5) включає в себе загальний гнучкий мандат на ухвалення винятків для освіти і наукових досліджень за зразком статті 10 (2) Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів і розширює її включенням дослідницької діяльності. Модель застосовується до будь-яких робіт, включаючи цифрові, користувачами (викладачами, студентами, дослідниками) до всіх видів діяльності за умови дотримання авторських прав.

У пункті 2 ст. 5 потім наводиться невичерпний перелік видів використання, які входять в сферу дії пункту 1 ст. 5. Так визначено чотири категорії використання: використання в процесі викладацької діяльності; використання в процесі навчальної діяльності; використання в процесі створення навчальних матеріалів; використання в процесі дослідницької діяльності. У рамках кожної категорії TERA додатково визначає приклади дозволеного використання.

- Використання в педагогічній діяльності включає такі види використання: виготовлення особистих копій, в тому числі під час підготовки курсу навчання; виконання або передавання роботи у вигляді ілюстрації, коментарів, критики для навчання, в тому числі дистанційного навчання; створення та розповсюдження декількох копій творів для використання в процесі навчання; проведення іспитів, в тому числі складання питань і передача їх студентам.

- Використання в навчальній діяльності включає такі види використання: виготовлення приватних копії для навчання; включення зображень, коротких робіт і частини з великих за об'ємом робіт в завдання і відповіді на іспитах; переклад або іншим чином адаптація творів для використання в завданнях і

іспитах; передача роботи в освітньому контексті, в тому числі за допомогою дротових або бездротових засобів.

- Використання в процесі створення навчальних матеріалів включає такі види використання: використання творів в вигляді ілюстрації, коментарів, критики або рецензування в публікаціях, передачах в ефір, аудіовізуальних творах або звукозапису; включення зображень, коротких робіт і частини з великих за об'ємом робіт в збірники; переклад творів, коли вони недоступні на необхідних користувачам мовах; адаптація та зміна творів для використання в курсі навчання; відтворення і надання робіт, щодо яких автор або інший правовласник не можуть бути ідентифіковані або знайдені після ґрунтового розслідування; створення і надання копій робіт у доступному форматі для викладачів, студентів або дослідників з обмеженими можливостями, в тому числі шляхом імпорту і експорту; імпорт законно зроблених копій творів; доступ до Інтернет та послуги хостингу; архівування матеріалів курсу для подальшого використання викладачем або учнем.

- Використання в ході науково-дослідної діяльності включає такі види використання: виготовлення і модифікація особистих копій для дослідницьких цілей; цитування твору з роботи з метою ілюстрації або для коментарів, критики або огляду; використання твору для статистичних або інших цілей, в тому числі для індексації та інтелектуального аналізу тексту і даних.

Договір про винятки та обмеження в авторському праві для освітньої і дослідної діяльності (стаття 6) передбачає, що винятки, прийняті відповідно до статей 4 та 5, дозволяють транскордонне використання законно створеного контенту відповідно до Договору ВОІВ для полегшення доступу до опублікованих творів особам із порушенням зору та осіб з обмеженими можливостями читати друкований текст (відомий як Марракешський Договір).

Цифрове століття принесло з собою технологічні можливості захисту, які не дозволяють окремим особам використовувати захищені авторським правом твори в освітніх і дослідницьких матеріалах. Із 189 держав-членів ВОІВ тільки 63 країни в національному законодавстві передбачили гнучкий механізм

обмежень та винятків щодо методів технічного захисту. Відповідно до запропонованого договору, держави-члени повинні будуть переконатися, що засоби правового захисту не перешкоджають освітній і дослідницькій діяльності (стаття 9). У світі, де фільтри завантаження і системи, засновані на ідентифікаторах контенту, стають нормою, це положення має першорядне значення.

Пропонований договір додає до міжнародно-правової системи обов'язкові норми, які орієнтовані на використання, а не на типи осіб або установ, відповідальних за використання. Отже, до тих пір, поки захищена авторським правом робота включена до матеріалів для освітніх або дослідницьких цілей, будь-який користувач зможе створювати, використовувати, ділитися твором без бар'єрів. Крім того, нові винятки та обмеження, подібні сумлінному використанню, безсумнівно, підтримають науково-дослідні та освітні інноваційні проекти.

Основні положення договору спрямовано на реалізацію принципів цивілізованого використання інформаційних ресурсів у цифрову епоху. Приєднання до міжнародних ініціатив обумовлює зміну вітчизняного законодавства з авторського права в напрямі прийняття нових винятків та обмежень, що сприятимуть забезпеченню всіх громадян України легальним доступом до освіти, а також до результатів наукової діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Література

1. Teresa Nobre. Copyright and Education in Europe: 15 everyday cases in 15 countries [Electronic resource]. - Access mode: https://rightcopyright.eu/wp-content/uploads/2017/04/15casesin15countries_FinalReport.pdf

2. Доклад о Целях в области устойчивого развития, 2018 год ООН [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2018/TheSustainableDevelopmentGoalsReport2018-RU.pdf>

3. TERA WIPO SCCR [Electronic resource]. - Access mode: Treaty
<https://tinyurl.com/TERA-GCV>.

ІНЖИНІРИНГОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В.О. Петренко

д.т.н., професор кафедри інтелектуальної власності та управління
проектами Національної металургійної академії України, м. Дніпро

В.В.Рогозін

магістрант Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Основним фундаментальним принципом економічного процвітання будь-якого виробничого підприємства і країни в цілому є постійне здійснення інноваційної діяльності і оновлення об'єктів промислової власності – основи випуску нової конкурентоздатної продукції, впровадження нової технології, що забезпечують одержання високого прибутку. Об'єкти промислової власності – це складова системи інтелектуальної власності [1].

Впровадження результатів науково-технічної діяльності – об'єктів права інтелектуальної власності, як правило, потребує інжинірингових послуг, тому що відсутній досвід використання нових об'єктів. Існує декілька визначень різних авторів пов'язаних з інжинірингом. Наводимо визначення інжинірингу [2, с.221], яке на нашу думку, більш всього відповідає виробничій сфері: «Інжиніринг – сфера діяльності по наданню на комерційній основі різних інженерно-консультаційних послуг передпроектного (попереднє дослідження, техніко-економічне обґрунтування), проектного (розробка проектів, робочих креслень, тощо), післяпроектного (підготовка контрактних документів, інспекція будівельних робіт, тощо) характеру, а також рекомендаційних послуг по експлуатації, управлінню, реалізації продукції, яка випускається».

Інжинірингове супроводження найчастіше використовується у випадку ліцензування об'єкту права інтелектуальної власності. Воно може бути у складі

вказаного ліцензійного договору, так і у вигляді окремого документу до ліцензійного договору.

До інжинірингового супроводження можна також віднести розробку (або контроль) документації з сертифікацією якості інноваційної продукції.

Відповідно до визначення та призначення інжинірингового супроводження можуть бути розроблені заходи інжинірингового супроводження:

- консультація до підготовки планів та розробка техніко-економічного обґрунтування проектування;

- експертиза та підготовка рішень з пропозиціями від підрядчиків та постачальників у здійсненні проекту (коли інжинірингового супроводження являє собою повноважним представником замовника). В іншому разі готується проект рішень;

- здійснення керівництва проектування (або дублювання керівництвом проекту);

- експертиза частин проекту у яких Проектувальник не має достатньо кваліфікованих кадрів для виконання робіт;

- контроль підготовки технічного проекту, виготовлення дослідних та промислових зразків інноваційної продукції;

- участь у атестації дослідної партії інноваційної продукції [3].

На основі проведеного дослідження положень нормативно-правової бази встановлено, що інжинірингове супроводження ліцензійного договору використання патенту на винахід – є важливим інструментом ефективної організації використання патенту з найменшими витратами. Однак, у законодавстві та нормативних актах України не міститься вказівок на інжинірингове супроводження ліцензійного договору, немає ніяких відомостей, які можна було б використовувати, як правові документи.

Нормативно - законодавча база України не містить чітких вказівок, щодо інжинірингового супроводження в системі розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності, що спричиняє труднощі економічного зростання промислового підприємства.

Інжинірингове супроводження повинно включати в себе контроль та перевірку відповідності технічних рішень, визначених в охоронному документі та їх ідентичне використання в об'єктах промислового виробництва.

Література

1. Сучасні концепції, передумови та перспективи розвитку підприємств України (управлінський аспект): колективна монографія/ під заг. ред. К.Ф. Ковальчука. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2012. – 344 с.
2. Перерва П.Г. Трансфер технологій/ П.Г.Перерва, Д.Косицки, Д.Сакай, М.Верешне Шомоши. Монографія.- Харьков-Мишкольц: НТУ «ХПИ», 2012. – 599 с.
3. Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю : Монографія / За ред. П. М. Цибульова: — К.: К.І.С., 2005. – 448 с.

ИННОВАЦИОННО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ РАЗРАБОТКИ В СФЕРЕ ЦИКЛИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Н.И.Погорелов

к.э.н, профессор кафедры менеджмента инновационного
предпринимательства и международных экономических отношений
НТУ «ХПИ», г. Харьков

П.Г.Перерва

д.э.н., профессор, зав.кафедрой менеджмента инновационного
предпринимательства и международных экономических отношений
НТУ «ХПИ», г. Харьков

Важное место в системе управления инновационным развитием предприятия занимает концепция жизненного цикла инноваций. Она основана на том, что все экономические процессы, в том числе процессы создания и использования инноваций, делятся в определенном часовом пространстве и имеют циклический характер. Цикл (греч. - окружность) означает совокупность взаимозависимых явлений, процессов, работ, которые образуют законченный круг развития в течение какого-то промежутка времени. Предпосылками возникновения инновационных теорий являются теории цикличности экономического развития. Цикличность - это движение от одного макроэкономического равновесия к другому в масштабах, по меньшей мере, национальной экономики. Эпицентром циклического движения является кризис, в котором сочетаются предел и импульс роста экономики.

Впервые циклические теории были рассмотрены в трудах философов и историков древности (Платон, Плутарх, Аристотель). Значительный этап развития теории циклов относят к рубежу I и II тысячелетий, когда была выдвинута идея больших исторических циклов (Аль-Бируни, Дж. Вико, Н. Макиавелли, Вольтер, Руссо, Карамзин и др.). Следом за ними К.Н.Леонтьев ограничил три стадии циклического развития: первичная - «простота», «цветущая сложность», вторичная - «упрощение» и «сдвиг». Однако переворот начался с середины XIX века в результате формирования новых взглядов на закономерности общественного развития. С этого времени цикличность в сфере

промышленного производства рассматривается как элемент развития, как инновационный шаг вперед, как элемент интеллектуального наполнения производственного процесса объектами интеллектуальной собственности.

Жизненный цикл инноваций представляет собой определенный период времени, в течении которого инновация имеет активное жизненное действие и приносит продуценту (или продавцу) прибыль или другую реальную выгоду. Это период, когда инновация зарождается (то есть создается как законченный продукт с инновационными свойствами), существует как рыночный товар, который дает прибыль его производителю и удовлетворяет потребности потребителей, и, наконец, навсегда оставляет рыночную среду, чтобы уступить свое место новым видам инновационной продукции.

Отечественный бизнес не имеет длительной истории, поэтому очень важным является учет особенностей инновационного развития предприятия на каждом этапе его жизненного цикла. Поскольку большинство отечественных предприятий находятся на начальных стадиях своего жизненного цикла, более актуальной представляется проблема выживания и развития бизнес-проектов, посвященных инновационным разработкам. Задача руководства - довести такие бизнес-проекты до периода расцвета и удерживать его как можно дольше в этом состоянии, не допуская возникновения процессов, приводящих к старению и смерти. При этом важнейшую роль играют инновации и, как их основа, объекты интеллектуальной собственности, как действенный инструмент управления развитием производственно-коммерческой деятельности предприятия.

Инновационно-интеллектуальная продукция, как никакая другая, подвержена циклическому развитию. Основные этапы жизненного цикла инноваций и продукции, созданной с использованием объектов интеллектуальной собственности, предоставлены нами на рис. 1.

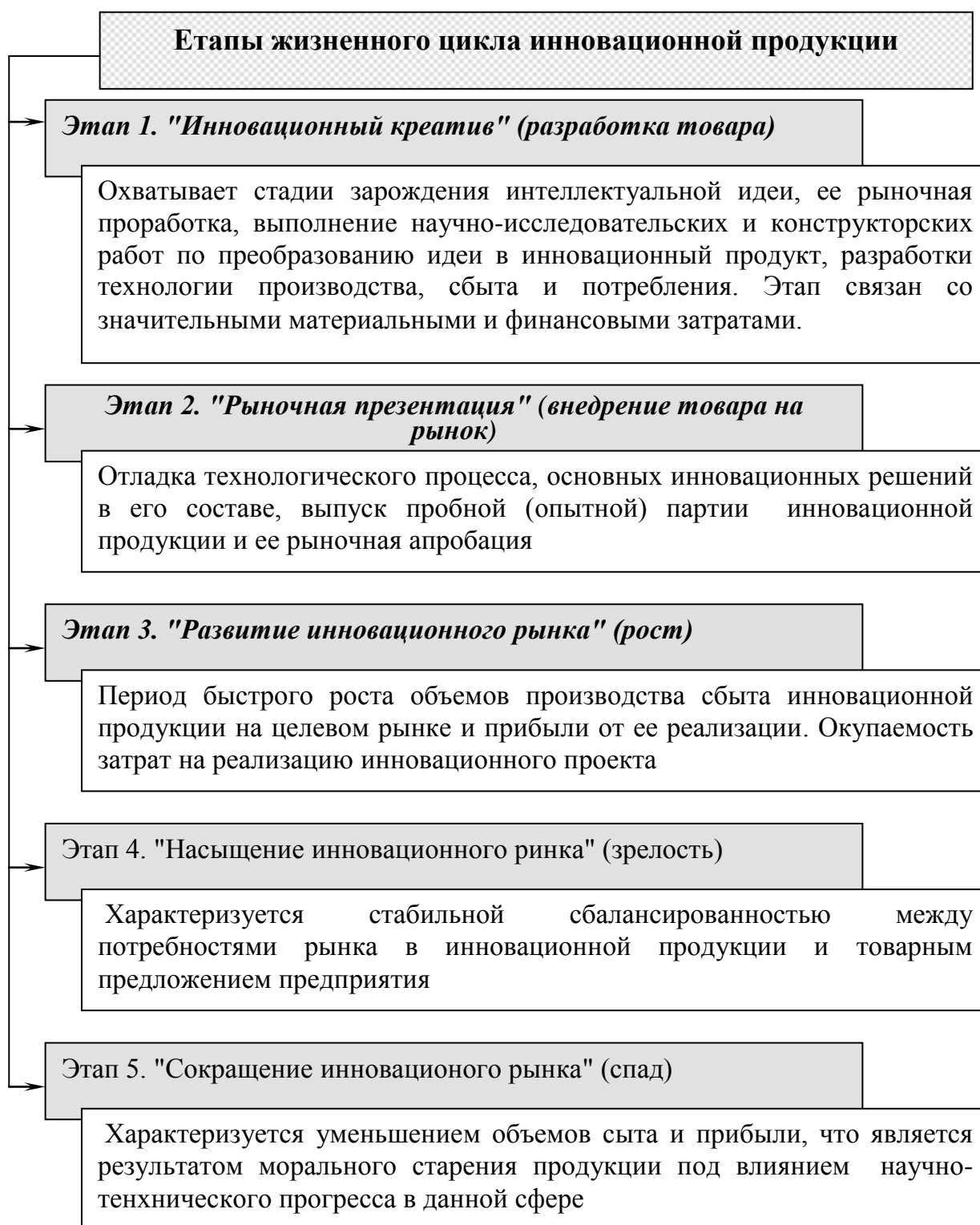

Рисунок 1 – Основные этапы жизненного цикла инноваций

Продолжение жизненного цикла инновации является важным условием повышения коммерческой отдачи от нее. Однако этот процесс должен происходить спонтанно, на основе экономической выгоды, которую получают субъекты предпринимательства от инновации. Никакие принудительные

мероприяття не будуть побуждати підприємців к впровадженню нових технологій, якщо їх використання не забезпечить зростання прибутку. Продовження життєвого циклу інновацій повинно торкатися лише тих стадій, які передбачають її промислове використання (споживання). Термін впровадження нововведень необхідно скорочувати, оскільки темпи науково-технічного прогресу надзвичайно високі і на зміну одній новинці швидко приходить друга. Скорочення часу впровадження нововведень і збільшення часу їх ефективного використання забезпечується ефективним управлінням інноваційними процесами.

Література

1. *Nagy, Szabolcs* Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine / S.Nagy // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.

2. Pererva P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

3. *Kocziszky, György* Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veressomosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О.В. Манойленко. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.

4. *Nagy, Szabolcs* Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.

5. *Kocziszky, György* Anti-corruption compliance in the enterprise's program [Electronic resource] / G.Kocziszky, M.Veressomosi, P.G.Pererva // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі.– Кременчук, 2017. – С. 164-167. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view>

6. Nagy, Szabolcs Estimation of economic efficiency of power engineering / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.

7. Kocziszky, György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veressomosi, T.O.Kobielieva // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард-2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: Є.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.

8. Nagy, Szabolcs Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.

9. Романчик Т.В. Аналіз стану інноваційної активності економіки України [Текст] / Т.В. Романчик // Бізнес-інформ. – 2014. – №5. – С. 111-115.

10. Nagy, Szabolcs (2015) *Criteria of Effective Marketing - Analysis Of Corporate Marketing Activities In Hungary* // Proceedings of "Balance and Challenges"/- 9th International Scientific Conference., University of Miskolc, pp. 103-112.

11. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Інноваційна діяльність як фактор економічної безпеки промислового підприємства // Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції : монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А. – Суми : Триторія, 2018. – С.56-74.

12. Nagy, Szabolcs (2016) *E-commerce in Hungary: A Market Analysis* // Theory methodology practice: Club of economics in Miskolc.- 2016.- №12 (02). pp. 25-32.

**Захист права інтелектуальної власності на фотографічний твір у
соціальних мережах**

І.В.Савицька

студентка II курсу Навчально-наукового інституту права Сумського
державного університету, м. Суми

Науковий керівник: **Н.В. Глущенко**

викладач-стажист кафедри адміністративного, господарського права та
фінансово-економічної безпеки навчально-наукового інституту права Сумського
державного університету, м. Суми

У ст.2 Бернської конвенції, до якої приєдналась і Україна, та п.10 ч.1 ст.8 Закону України «Про авторське і право і суміжні права» визначають фотографічний твір та твори, виконані способами, подібними до фотографії, об'єктами авторського права та охороняються відповідно до Закону. [1,2]

У ході розвитку соціальних мереж та популяризації поширення в них різних фотографічних творів актуальним постало питання захисту прав автора на свій фотографічний твір та дотримання процедури оприлюднення його відповідно до законодавства. На жаль, автор не може бути впевненим у тому, що його право не буде порушене, адже існують різні методи отримання, а потім і публікування фотографічних творів під чужим іменем. Це питання гостро стоїть для фотографів-власників різного роду фотографічних творів.

Звичайно, Закон захищає власника, стандартно вказуючи на те, що автор має право дозволяти або забороняти відтворювати його твір у цифровому середовищі та подавати на відкритий загальний публіки, умовно змушуючи взяти дозвіл у самого автора на користування його твором. Але в сучасних реаліях це взагалі не користується популярністю серед стандартних користувачів соціальних мереж.

Звичайно, у мережі Інтернет та різного роду соціальних мережах набагато складніше встановити того порушника авторських прав на фотографічні твори,

адже у ході опублікування іншою особою твору можуть фігурувати багато інших осіб, на яких, наприклад, зареєстровано доменне ім'я, хост-сервер або ж сам власник Інтернет-провайдера. Тому знайти порушника авторських прав у соціальній мережі набагато складніше, ніж, наприклад, у друкованих джерелах (журналах, газетах та ін.). [3]

Так, рекомендується використовувати різні технічні засоби, які можуть ідентифікувати фотографічний твір автора. Це може бути водяний знак з іменем чи псевдонімом автора, який можна розмістити у будь-якому місці твору, але таким чином, щоб його не можна було обрізати або перекрити іншим елементом. Адже, зважаючи на практику, інші користувачі можуть завантажити сам фотографічний твір і потім вже редагувати його так, аби перекрити цей водяний знак. [4]

Ще одним способом захисту свого твору вважається особисте редагування фотографічного твору його ж автором. Наприклад, автор твору може обрізати фотографію або у відповідних редакторах змінити текстуру фотографії та інше. Це звичайно ж не зможе стовідсотково захистити авторське право на цей фотографічний твір, але хоча б з мінімальною ймовірністю стримає оригінальний твір від плагіату.

Насправді, на даний момент в Україні не визначено захист авторського права на цифровий фотографічний твір, який може бути поширено у мережі Інтернет та соціальних мережах, тому захист подібного твору ставиться під великий сумнів. Не дивлячись на те, що Україна ще в 2002 році приєдналась до Договору ВОІВ з авторського права, право на охорону цифрового фотографічного твору не має ніякого розмежування з охороною звичайного твору мистецтва. [5]

На наше переконання, цю сферу авторського права досить складно контролювати, адже питання плагіату в Україні до сих пір стоїть особливо гостро, що значно впливає на популяризацію авторського права та його захисту. Суспільство взагалі не сприймає цифровий фотографічний твір як окремий

об'єкт авторського права. Цьому передуює те, що таке поняття не закріплено на законодавчому рівні та не має ніяких гарантій захисту.

Хоч інститут інтелектуальної власності й встановився уже в незалежній Україні, але з того часу змінилось багато технологій та впровадилась велика кількість інновацій, які визначають та вважають цифровий фотографічний твір основою їх діяльності в Інтернет-просторі. Тому ми вважаємо, що на цю галузь інтелектуальної власності варто звернути особливу увагу та встановити відповідний зв'язок між правом захисту інтелектуальної власності на фотографічний твір у соціальних мережах та самою мережею Інтернет, аби уникати порушень авторських прав та популяризувати їх важливість в еру сучасних технологій та комунікацій серед сучасного покоління.

Література

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
3. Дорожко Г., Кіф'юк Є. Питання охорони та захисту цифрових фотографічних творів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. №4. С. 25–28.
4. Г.В. Омельченко, Ю.В. Вітковська. Проблематика охорони фотографічних творів нормами авторського права. *Юридичний вісник*. №4. С. 80–84.
5. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією від 20. 12. 1996 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Є.С. Швець

Старший викладач кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

НМетАУ, м.Дніпро

С.Є. Вільхова

магістрант кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

НМетАУ, м. Дніпро

Окрему групу об'єктів авторського права складають переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів. Переклад будь-якого твору з однієї мови на іншу визнається самостійним об'єктом авторського права і самостійним видом літератури.

Переклад твору є творчий процес, засобами якого відтворюється твір, що перекладається, в іншомовній формі. Проте можливі переклади, які не носять творчого характеру, в такому разі вони не визнаються об'єктами авторського права (дослівний переклад без належної наукової і літературної обробки, так звані «підрядкові переклади»). Не визнається об'єктом авторського права переклад офіційних документів, якщо сам переклад носить також офіційний характер [1].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» відносить переклади до похідних творів. Такий висновок робимо з визначення, що похідний твір – це твір, який є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову (до похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами інших аудіовізуальних творів).

Переклад – це різновид інтертексту, передавання тексту однієї мови іншою при збереженні його стилістичних особливостей [2].

Не всі переклади є похідними творами, а лише ті, які є перекладом існуючого твору, творчим перекладом. Переклад літературного твору, якщо це є підрядковий, буквальний переклад, не буде охоронюваним об'єктом авторського права (машинний переклад, переклад із застосуванням спеціальних комп'ютерних програм не вважатиметься об'єктом авторського права).

Не буде перекладом авторського права усний переклад (синхронний або послідовний), оскільки такий переклад має на меті максимально точно, майже дослівно передати слова мовця, і за своєю природою є підрядковим, буквальним. Тому, наприклад, переклад ділових переговорів не буде вважатися об'єктом авторського права.

На тій самій підставі не можна вважати об'єктом авторського права переклад технічної документації, переклад наукової статті, переклад особистих документів (наприклад, свідоцтва про народження, диплома про освіту). Такий переклад повинен точно, без будь-яких відхилень передати зміст оригіналу. Не будуть вважатися об'єктами авторського права переклади таких текстів, що самі по собі не є літературними творами. Так, відповідно до абз. а) і б) ч. 1 ст. 10 Закону України «Про авторські суміжні права» не є об'єктами авторського права повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес інформації. Переклади новин, прогнозу погоди, фольклору нормативно-правових актів не будуть вважатися об'єктами авторського права [3].

Похідними творами переклади стають у результаті реалізації виключного авторського права на переклад, яке передбачене п. 5 ч. 3 ст. 15 вище зазначеного Закону. Виключне право на переклад передбачено також на міжнародному рівні: ст. 5 Всесвітньої конвенції про авторське право і ст. 8 Бернської конвенції.

Переклад можна вважати об'єктом інтелектуальної власності за наявності авторської інтерпретації різноманітних способів прагматичної адаптації окремих видів скорочених перекладних текстів. Адаптація – набір перекладацьких дій, в результаті яких виходить текст, який не вважається еквівалентним перекладом, проте визнається таким, що репрезентує вихідний текст і має приблизно такий самий обсяг. Тобто, різноманітна обробка тексту: спрощення його змісту і

форми, а також скорочення тексту з метою пристосування його для сприйняття читачами, які не підготовлені до знайомства з ним в його справжньому вигляді.

Однією з проблем перекладів є те, що у декількох перекладах тільки один оригінальний твір, що призводить до плагіату перекладів, незаконного використання тексту або частин тексту інших перекладачів. Художні образи, персонажі, сюжет тощо залишаються незмінними.

Право на переклад повинно бути надано автором твору (або іншим правоволодільцем) за договором (ліцензійним або про передачу виключних майнових прав). Існує також система примусових ліцензій для забезпечення можливості видання перекладених творів у державах, що розвиваються при дотриманні ряду умов. Такі ліцензії передбачені, зокрема, Бернською конвенцією про охорону прав на літературні та художні твори.

Переклад зачіпає як майнові, так і немайнові права автора оригіналу, а тому безпосередньо пов'язаний із дозволом останнього, якщо не сплинув строк охорони майнових авторських прав. Як і будь-який похідний твір, переклад має залежний характер [3].

Завдання перекладача – передати засобами іншої мови цілісно і точно зміст оригіналу, зберігши його стилістичні та експресивні особливості. Таким чином, саме адаптація до норм іншої культури, або інші види трансформації перекладу: перестановка; заміна; додавання; опущення є новою формою твору, а значить – об'єктом авторського права.

Література

4. Є.О. Харитонов – Коментар до Цивільного Кодексу України, Загальна і Особлива частина – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/256-npk-tsilvilnij-kodeks-ukrayini-eo-haritonov/7031-pravo-intelektualnoyi-vlasnosti-na-literaturnij-hudozhnij-ta-inshij-tvir-avtorske-pravo.html>

5. Літературознавча енциклопедія [Текст] : у 2 т. / Авт.-уклад.: Ковалів Ю.І. – К. : Академія, Т. 2 : М (Маадай-Кара) – Я (я-форма). – 2007. – С. 199.

3. І.В. Тарасова Особливості перекладу як об'єкту авторського права // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, № 1077. Серія «ПРАВО». Випуск № 15, 2013 – С. 196-200.

СЕКЦІЯ 3

**ІНФОРМАЦІЙНЕ, ДОКУМЕНТАЛЬНЕ, ПАТЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ, НАУКОВИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

ОСОБЛИВОСТІ ЯВИЩА ОМОНІМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

О.В. Абрамова

к.філол.н., доцент кафедри перекладу та іноземних мов

Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Основною вимогою, що висувається до перекладу науково-технічного тексту є точність, причому така, яка не допускає двозначності. Тому явище омонімії викликає певні труднощі при перекладі науково-технічних текстів. Зазначимо, що неправильно обраний омонім може повністю зруйнувати адекватність перекладу.

Явище омонімії досліджували такі вчені, як О.С. Ахманова, В.В. Виноградов, С.І. Ожегов, А.І. Смирницький, А.Я. Шайкевич, Л.В. Щерба та інші.

Одним з питань пов'язаних з вивченням омонімів є проблема розмежування явищ омонімії та полісемії. Деякі лінгвісти (В.І. Абаєв, Р.І. Меннер, Ж. Опп) вважають, що омоніми – це слова, які співпали за звучанням випадково, на певному етапі розвитку мови, а за походженням є різними, і не мають між собою нічого спільного. На думку цих вчених, треба розрізняти явище омонімії (різні лексичні одиниці співпадають за написанням та звучанням) і полісемії (різні значення одного слова). Отже, як зазначав В.І. Абаєв, «явище омонімії відбувається не тоді, коли виникає враження «розриву семантичних зв'язків», а лише в разі, якщо цих зв'язків ніколи в історії цієї мови не існувало» [1, с.42].

Іншої точки зору дотримуються вчені О.С. Ахманова, В.В. Виноградов, С.І. Ожегов та ін., які вважають, що крім етимологічних, або гетерогенних омонімів, що мають різне походження і збіглися за звучанням на певному етапі розвитку мови, існують омоніми гомогенні, які виникли внаслідок розпаду одного слова на декілька. В цьому випадку джерелом омонімії стає полісемія.

Дана точка зору представлена, наприклад, у роботах Р.А. Будагова: «... самі омоніми в ряді випадків виникають з полісемії, що зазнала процесу руйнування» [2, с.46]. У ряді випадків омоніми, що виникли зазначеним шляхом, диференціювалися графічно, що свідчило про остаточне розщеплення багатозначного слова на омоніми.

При дослідженні омонімії важливе місце займає її класифікація. Існує багато робіт, в яких лінгвісти в залежності від свого розуміння, пропонують різні методи виділення класів омонімів. Однак, оскільки немає єдиного розуміння явища омонімії, питання класифікації омонімів все ще залишається відкритим. Однією із загальноприйнятих класифікацій є класифікація, запропонована О.С. Ахмановою [3], яка поділяє омоніми на:

- абсолютні (*absolute homonyms*), тобто такі, що повністю збігаються за звучанням, проте мають різне значення.

- граматичні (*grammatical homonyms*) – це граматичні афікси, що співпадають за звучанням, проте несумісні за значенням.

- історичні (*historical homonyms*) – омоніми, які виникли внаслідок звукових змін, що відбулися в процесі розвитку звукової системи мови.

- синтаксичні (*syntactic homonyms*) – це синтаксичні конструкції, що однакові за формою, проте різні за синтаксичним значенням.

Дещо іншої точки зору щодо граматичної омонімії дотримується А.І. Смирницький, який зауважує, що до такого різновиду омонімії належать слова, які співпадають за написанням і звучанням в деяких формах, проте відрізняються лексичним значенням, граматичними ознаками та функцією у реченні [4, с.112]. Такі форми слів отримали назву омоформи.

Одночасно з омонімами зазвичай виділяють омографи, тобто слова, що мають однакове написання, проте різне звучання, та омофони – слова з однаковим звучанням та різним написанням [5, с. 345].

Література

1. Абаев В. И. О подаче омонимов в словаре / В. И. Абаев. – Вопросы языкознания, 1957. – № 3. – С. 31–43.

2. Будагов Р.А. Очерки по языкознанию: учеб. / Р.А. Будагов.– М.: АН СССР, 1953.– 280 с.
3. Ахманова О.С. Очерки по общей и русской лексикологии: учеб./ О.С. Ахманова.– М.: Высшая школа, 2009.– 295 с.
4. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка: учеб. / А.И. Смирницкий. – М.: Изд-во МГУ, 1998. – 260 с.
5. Ветошкина Т.Л. Омонимия / Т.Л. Ветошкина // Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. Ред.. В.Н. Ярцева. – 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 344-345.

**ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

І.Є. Драч*, Г.В. Шевченко**

*к.т.н., доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проектами
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

** магістрант кафедри інтелектуальної власності та управління проектами
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Однією з основних проблем, від якої залежить ефективність діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) у ринкових умовах, є підвищення рівня їх конкурентоспроможності за рахунок вдосконалення сфери інтелектуальної власності [1]. Згідно з Законом України «Про вищу освіту» [2] ЗВО є окремим видом установи, яка діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої та післядипломної освіти. Результатами такої діяльності можуть бути об'єкти права інтелектуальної власності. Їх переважну більшість складають об'єкти авторського права (літературні твори наукового, технічного або іншого характеру, комп'ютерні програми тощо). Вони є складовою рейтингу викладача, використовуються у навчальному процесі, а також можуть мати потенціал комерціалізації.

Ключовою фігурою у ЗВО є науково-педагогічний працівник, який виконує різні види робіт, які об'єднують у навчальну, методичну, наукову та організаційну діяльність.

Навчальна діяльність, спрямована на організацію процесу навчання відповідно до нормативних документів. Основні види цієї діяльності – лекції,

лабораторні, практичні, семінарські заняття, консультації, заліки, іспити, рецензування, організація захисту курсових робіт і проектів, керівництво практикою та навчально-дослідною роботою студентів, керівництво дипломними роботами тощо.

З навчальною роботою тісно пов'язана методична діяльність щодо підготовки навчального процесу, його забезпечення та удосконалення. До неї належить: підготовка до лекційних, лабораторних, практичних, семінарських занять, навчальної практики; розроблення і підготовка до видання конспектів лекцій, збірників вправ і задач, лабораторних практикумів, методичних матеріалів з курсових і дипломних робіт.

Виховну діяльність науково-педагогічний працівник здійснює передусім у процесі навчання, використовуючи потенційні можливості навчальних дисциплін, а також під час спілкування у позалекційний час. Організаційна робота викладача полягає в участі в профорієнтаційній роботі та довузівській підготовці молоді, у підготовці та проведенні олімпіад і конкурсів, позанавчальних культурно-спортивних заходів тощо [3].

Наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання та використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Створення об'єктів авторського права (літературних творів наукового або навчального характеру) пов'язане переважно з провадженням наукової та навчально-методичної діяльності науково-педагогічними працівниками. До видів навчально-методичної літератури належать підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, конспекти лекцій, хрестоматії тощо. Наукова література науково-педагогічних працівників представлена тезами доповідей, статтями, монографіями, дисертаціями тощо.

Оскільки правова охорона твору не залежить від його змісту, літературні твори набувають правової охорони в наслідок факту створення та вираження в об'єктивній формі. Надійним способом правової охорони об'єктів авторського

права є здійснення їх державної реєстрації. Реєстрацію авторського права в Україні здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Отримання свідоцтва є бажаним, коли об'єкт авторського права має перспективу комерціалізації. Такими об'єктами в умовах діяльності ЗВО можуть бути, перш за все, підручники, комп'ютерні програми, монографії. Для об'єктів авторського права, які не мають перспектив комерціалізації доцільно використовувати знак сповіщення.

Відзначимо, що до первинних суб'єктів авторського права належать науково-педагогічні працівники, творчою працею яких створено такі твори. Питання вторинних суб'єктів права розглядається в контексті службових наукових творів. Об'єкти авторського права, створені у ЗВО, мають статус службових творів, оскільки були написані у порядку виконання службових обов'язків науково-педагогічних працівників. Розподіл майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної власності повинен здійснюватися шляхом укладання договору. Такий договір може бути укладений:

– під час прийняття на роботу: як цивільно-правовий договір при прийомі на роботу разом із трудовим договором або відповідні положення можуть бути включені до трудового договору;

– у подальшому у процесі роботи: як цивільно-правовий договір [4].

Таким чином, найбільш багаточисельними результатами наукової та методичної роботи науково-педагогічних працівників є об'єкти авторського права. Вони потребують ефективної правової охорони, особливо у тій частині, що може бути комерціалізована. Для таких об'єктів авторського права доцільно здійснювати державну реєстрацію. При цьому питання розподілу прав на службові твори необхідно вирішувати заздалегідь шляхом укладання договорів між керівництвом ЗВО та науково-педагогічними працівниками.

Література

1. Корогод Н.П. Інтелектуальна власність в управлінні конкурентоспроможністю вищого навчального закладу // Витоки педагогічної майстерності, 2010. – Вип. 7. – С.119-125.

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

4. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права: монографія / кол. авторів; за наук. ред. Мироненко Н. М.: НДІ ІВ НАПрН України. – К.: Інтерсервіс, 2014. – 248 с.

ИННОВАЦИОННЫЙ ИНЖЕНЕРИНГ – ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ ПОДГОТОВКИ ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ЭЛИТЫ УКРАИНЫ

Ю.Н. Кузнецов

д.т.н., профессор кафедры конструирования станков и машин Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского», г. Киев

Сегодня человечество приняло вызов нагрянувшей 4-й промышленной революции «Индустрия 4.0» с ориентацией на искусственный интеллект и полную автоматизацию с применением роботов и робототехнических систем, средств информатизации и коммуникации и всего, что касается общества, бизнеса, производственных технологий и образования. Дело в том, что сегодня одна треть человечества страдает от голода и трудно излечимых болезней, а накопившиеся за миллионы лет недра земли (руда, уголь, нефть, газ и другие ископаемые) катастрофически быстро исчерпываются, что угрожает экологической катастрофой. Это определило основные направления исследований в рамках «Индустрия 4.0», связанные проблемами [1]:

1) в обществе (эффективное электро- и водоснабжение, автономные перевозные средства, экологически чистые технологии и переработка отходов, умные дома и фабрики, интеллигентный транспорт, индустриальная реструктуризация, индустриальная Интернетинфраструктура, интеллектуальная собственность, экосистема, экономическая свобода, информационное общество, инвестиции в высокотехнологические области, инфраструктура экономики знаний, безработица, кибербезопасность, интеллигентные земледелие и здравоохранение, профессии будущего и другие социальные проблемы); 2) в бизнесе (управление технологическими процессами, децентрализация и оцифровывание бизнес-структур, изменяемые бизнес-модели, менеджмент и многое другое); 3) в производственных технологиях (автоматизация, информатизация производства и логистика, коммуникация «физическая машина-кибермашина», виртуальная и добавленная реальность, анализ данных в реальном времени, компьютерно-

интегрированные производства и облачные технологии, коммутативные роботы, интеллигентные производственные технологии и системы, робототехника, аддитивные [2] и армированные технологии, порошковая и плазменная металлургия, микротехнологии и микроэлектромеханические системы, умные сенсоры, нанотехнологии, наноэлектроника, нанометрология, наноборудование и наноиндустрия, энергетические технологии и оборудование, рекуперация энергии, дистанционное управление и поддержание оборудования, биотехнологии и др.); 4) в образовании (креатология и инноватика, искусственный интеллект, сквозная подготовка элиты по цепочке «детский сад - школа – среднее и высшее учебное заведение – производство (профессиональная деятельность-аспирантура и докторантура), междисциплинарный подход, инновационная инженерия, электронное дистанционное обучение, духовное воспитание и др.).

Главной чертой последних десятилетий является осмысление развития современных свертехнологий для решения не только технических, но и социальных, экологических, духовных, психологических и культурных проблем, исследования по которым носят междисциплинарный характер [1]. Ранее подвергнутые уничтожающей критике генетика и кибернетика проложили путь к познанию и междисциплинарному их использованию при создании новой техники и новых технологий.

Инновационный инжиниринг [4] – это область человеческой интеллектуальной и практической деятельности, дисциплина, профессия, задачей которой является применение достижений науки, техники, использование законов Природы и ее ресурсов для решения конкретных проблем, целей и задач человечества. Специализация предусматривает: 60% инженерных дисциплин и 40% дисциплин по экономике, менеджменту, патентоведению, методологии творчества, социологии, интеллектуальной собственности, культуре, этике и эстетике.

Первый год обучения: 1. Современное состояние науки и техники в машиностроении. 2. Прикладная математика. 3. Прикладная физика. 4.

CAD/CAM/CAE/ и PLM – системы в машиностроении. 5. Соционика и законы развития человеческого мышления. 6. Общая теория и законы развития технических систем. 7. Инженерная психология, эргономика и дизайн. 8. Модульное проектирование и изготовление машин. 9. Нанотехнологии. 10. Биоинженерия. 11. Деловая коммуникация и иностранный язык в сфере профессиональной деятельности. 12. Компьютерные технологии в образовании, науке и производстве. 13. Этика и культура управления. 14. Теория решения творческих задач.

Второй год обучения: 15. Инновационные технологии в машиностроении. 16. Махатроника в машиностроении. 17. Интеллектуальные системы управления машинами и роботами. 18. Техническая диагностика и контрольно-измерительные системы технологического оборудования. 19. Стандартизация и Сертификация продукции машиностроения. 20. Генетическое проектирование и предвидение сложных антропогенных систем. 21. Функционально-стоимостный анализ и экономическое обоснование научно-технических решений. 22. Системный инжиниринг. 23. Инновационный маркетинг и бизнес-инжиниринг в машиностроении. 24. Инновационный менеджмент и стратегия инновационного развития предприятия. 25. Патентование и управление интеллектуальной собственностью.

Литература

1. Кузнецов Ю.Н. Вызовы четвёртой промышленной революции «Индустрия 4.0» перед учеными Украины // Вестник ХНТУ, №2(61). – С.67-75.
2. Зленко М.А. Аддитивные технологии в машиностроении: пособие для инженеров / М.А. Зленко, М.В. Нагайцев, М.В. Довбыш.- М.: ГНЦ РФ ФГУП «НАМИ», 2015. – 220 с.
3. Инноватика: учебник для вузов / С.Г. Селиванов, М.Б. Гузаиров, А.А. Кутин.- М.: Машиностроение, 2013. – 640 с.
4. K. Levkov, O. Figovsky: On the training of innovative engineers. Scientific Israel – Technological Advantages, vol. 12, No.4, 2010, pp. 179-186.

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Г.Л. Матвієнко-Біляєва

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту

Харківського національного економічного університету

ім. С. Кузнеця, м. Харків

Одним із найважливіших аспектів процесу управління конкурентоспроможності підприємства є її оцінювання, яка необхідна для визначення рівня конкурентоспроможності, проаналізувати позицію підприємства відносно конкурентів, встановити напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства. Таким чином, конкурентоспроможність підприємства виступає агрегованим показником його конкурентних можливостей і здатності оперативного реагувати і пристосовуватися до факторів мінливого зовнішнього середовища.

Неоднозначність існуючих у сучасній науковій літературі методичних підходів до дослідження конкурентоспроможності підприємства зумовлює і множинність використовуваних методів її оцінки.

Якісні методи оцінки мають невеликий ступінь математичних розрахунків, оскільки там характерна трудомісткість реалізації та дискретність оцінювань. Дані методи не надають повної можливості отримати достовірну оцінку конкурентоспроможності підприємства під час аналізу та отримання пріоритетних напрямків поліпшення конкурентних позицій на ринку.

Кількісні методи надають шанс оцінювати безпосередньо діючі шанси господарства у конкуренції за вигідні зони функціонування та приймати зважені тактичні та стратегічні рішення у діяльності [1].

Крім загальної класифікації методів в економічній теорії існує декілька підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства, основними з яких є:

- 1) методи, що побудовані на теорії ефективної конкуренції;
- 2) методи, засновані на аналізі порівняльних переваг;
- 3) методи, який ґрунтуються на теорії якості товару;
- 4) методи, що базуються на теорії рівноваги підприємства і галузі;
- 5) метод, заснований на теорії мультиплікатора;
- 6) метод визначення позиції в конкуренції з погляду стратегічного потенціалу підприємства;
- 7) методи, засновані на порівнянні з еталоном;
- 8) матричні методи оцінювання конкурентоспроможності;
- 9) комплексні методи та ін.

Вказані методи кардинально відрізняються за своєю сутністю та базою формування показників конкурентоспроможності. Використання їх може бути зручним в різних ситуаціях залежно від специфіки галузі, до якої належить досліджуваний об'єкт **[Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.2-3]**.

На основі вивчення існуючих наукових підходів до угруповання досліджуваних методів, всю сукупність існуючих методів оцінки конкурентоспроможності підприємства можна розділити на п'ять груп: матричні, графічні, індексні, аналітичні та комплексні методи.

Отже, матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів. Матричні методи використовують при діагностиці становища даного підприємства на ринку відносно його конкурентів та при діагностиці асортиментної структури продукції підприємства відносно ситуації на ринку.

Використання графічних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на побудові «багатокутника конкурентоспроможності» або «радіальної діаграми конкурентоспроможності». Загальним недоліком матричних і графічних методів є те, що вони не забезпечують необхідного

системного погляду на конкурентоспроможність, не враховують різну вагу факторів конкурентоспроможності.

Більш комплексними при оцінці конкурентоспроможності підприємств є індексні методи. Реалізація індексних методів зазвичай здійснюється за рядом етапів. Базою для порівняння можуть виступати галузеві показники, показники підприємства-лідера ринку чи ретроспективні показники оцінюваного підприємства.

Аналітичні або розрахункові методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на здійсненні розрахунково-аналітичних операцій із вхідними даними. При цьому, в залежності від конкретної методики аналізу, застосування даних методів може передбачати як прості арифметичні операції, так і досить складні розрахунки.

Найбільш ґрунтовними методами оцінки конкурентоспроможності підприємства є комплексні методи, оскільки вони орієнтовані на аналіз усього спектру найважливіших параметрів функціонування підприємства. Перевагою таких методів є отримання достовірної і найбільш точної інформації про конкурентоспроможність підприємства, його переваг «вузькі місця» за найбільш розширеним переліком порівняльних переваг.

Таким чином, для найбільш повної оцінки конкурентоспроможності підприємства найчастіше використовують індексні та аналітичні методи. Однак, окремі вчені наполягають, що оцінка конкурентоспроможності підприємства повинна базуватися на комплексному методі, який враховує як і внутрішнє, так і зовнішнє середовище.

Література:

1. Гохберг Г. К. Формування стратегії досягнення високої конкурентоспроможності підприємства / Г. К. Гохберг, Л. В. Чернеч. – Суми: Економіст, 2011. – 279 с.

2. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств : теоретичні аспекти. Монографія. / О. І. Драган. – К.: ДАКіМ, 2006. – 160 с.

3. Воронкова А. Е. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / А. Е. Воронкова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 248 с.

УДК 81'22

КОРПОРАТИВНА МОВА ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В.В. Прутчикова

к. філол. н., доцент, завідувач кафедри перекладу та іноземних мов
Національної металургійної академії України (м. Дніпро)

Сьогодні в умовах жорсткої конкуренції бізнесового ринку для підприємств надзвичайно важливою є ефективна та успішна комунікація в сферах управління, бізнесової репутації та маркетингової політики, що має забезпечуватися зокрема професійним застосуванням корпоративної мови (КМ), як одного з елементів корпоративної культури, яка відображає цілі, норми, правила, принципи, цінності і імідж компанії.

Проблеми КМ частково досліджувалися у рамках соціальної лінгвістики ще у 20-х роках ХХ століття у працях Є. Д. Поліванова, Б. О. Ларіна, Л. П. Якубинського та інших. Сьогодні дослідження КМ, а також дотичних до неї корпоративної ідентичності, корпоративної комунікації, набули особливої актуальності [1, 2, 3]. Корпоративна мова (англ.: Corporate Language, нім.: Unternehmenssprache) – це індивідуальний, характерний для певного підприємства (організації, корпорації) мовний стиль, його мовна культура, мовна ідентифікація, що є частиною корпоративного іміджу [4].

КМ використовується підприємством зокрема як маркетинговий інструмент для внутрішньої (діловодство, менеджмент, інформаційні матеріали тощо) і зовнішньої бізнесової комунікації (ділова кореспонденція, брошури, об'яви, реклама, електронна пошта, переписка з клієнтами, соціальні медіа тощо), і для просування на ринок своєї продукції.

Європейський досвід у сфері КМ свідчить про те, що на сьогодні більш менш врегульовані окремі ланки КМ. Зокрема в частині технічної документації прописані і дотримуються певні мовні рекомендації щодо доступності змісту, універсальності форм та структури різних видів технічних текстів, використання корпоративної термінології.

Проте, наприклад, у сфері реклами немало компаній, які позиціонують себе як інноваційні, креативні, медійні, орієнтовані на споживача, пропонують рекламні матеріали, в яких використовуються застарілі мовні стереотипи, кліше, канцеляризми, які не відповідають мовним уподобанням сучасного клієнта або окремих соціальних груп, на які розраховано товар або послугу.

Основні моменти, які потрібно враховувати у КМ сучасного підприємства:

- 1) характеристики сучасного клієнта (освічений, свідомий, мобільний тощо);
- 2) вплив бурхливого розвитку цифрових технологій як на підприємницькі сфери, так і на комунікаційні переваги споживача;
- 3) перенасичення інформації про сучасні продукти та послуги незрозумілими для пересічного споживача науковоподібними термінами, запозиченнями та неологізмами тощо;
- 4) оптимальне застосування мовних засобів (опис продукту, листи партнеру або клієнту, переклади тощо) з метою збереження коштів.

Отже, КМ має також бути «якісним продуктом» підприємства і відповідати основним вимогам, а саме:

- 1) уніфікація правил письма, назв продуктів, стандартів, форм привітання, прощання тощо;
- 2) доступність для розуміння співробітників та пересічного споживача;
- 3) орієнтація на фонові знання та мовні уподобання споживача;
- 4) модернізація мови відповідно до вимог часу (уникнення застарілих формулювань, бюрократичних кліше, надлишку номіналізацій тощо).

В ідеальному випадку КМ – це мова, яка ясно прописана і врегульована, яку використовують усі співробітники підприємства і його клієнти.

Прикладом ефективного використання КМ є оптимізація тексту рахунків за послуги BritishTelecom, яка отримувала близько мільйона телефонних дзвінків від клієнтів щодо змісту рахунків. Удосконаливши мовну частину та структуру

рахунків компанія зменшила кількість дзвінків клієнтів на 25%, зекономила 2,5 млн. хвилин робочого часу, або 5208 робочих днів (по 8 год.), що склало (1 робочий день = 700 євро) понад 3,6 млн. євро економії. Оптимізація тексту коштувала лише 1000 євро [5].

Практичні рекомендації щодо впровадження або удосконалення КМ підприємства: 1) провести аналіз мови підприємства, яка застосовується в усній і письмовій формах та визначити проблемні аспекти; 2) визначити конкретні напрями, цілі та сфери застосування КМ (слогани, назва марок, технічна документація, продаж товарів і послуг, обслуговування клієнтів специфіка цільових груп, переклади тощо); 3) скласти «Методичні рекомендації та словник корпоративної мови (Styleguides)» з визначенням корпоративних мовних понять та правил їх застосування залежно від цільових завдань, зокрема із застосуванням комп'ютерних програм (напр. редактори автоматичного форматування тексту Notepad, TextLab тощо); 4) провести тренінги для співробітників щодо практичного застосування методичних рекомендацій КМ (написання та редагування різножанрових текстів, тренування мовних навичок у ситуаціях PR та міжнародних бізнес-контекстах, дискусій, презентацій тощо); 5) постійно підтримувати актуальність КМ (поповнення словника з корпоративних комунікацій, оновлення граматичних моделей, модифікація усталених конструкцій, текстових форм тощо).

Література

1. Reins Armin. Corporate Language: Wie Sprache über Erfolg oder Misserfolg von Marken und Unternehmen entscheidet, Auflage 1, Verlag Hermann Schmidt, Mainz, 2006. – 388 S.
2. Schwarz Hans. Corporate Language as Part of Corporate Identity // Central Asian Journal of Translation Studies, Vol 1, Number 3, 2018 – pp. 80-95. – available at: <http://cajts.ablaikhan.kz/index.php/j1/article/view/51/34> (Zugriff vom 28. Januar 2019).

3. Warum braucht Ihr Unternehmen eine einheitliche Corporate Language? Ein Interview mit Alexandra Grobe von der Berichtsmanufaktur. – available at: <http://www.englishbusiness.de/de/news-blog/detail/warum-braucht-ihr-unternehmen-eine-einheitliche-corporate-language.html> (Zugriff vom 27. Juni 2018).
4. Haseloff Anika. Corporate Language . – Was Unternehmen von der Technischen Dokumentation lernen können. – available at: <https://intelligent-information.blog/de/blog/2019/01/28/corporate-language-was-unternehmen-von-der-technischen-dokumentation-lernen-koennen/> (Zugriff vom 28. Januar 2019).
5. Corporate Language. – Ein Unternehmen, eine Sprache. – available at: <https://www.new-communication.de/neues/detail/corporate-language-ein-unternehmen-eine-sprache/> (Zugriff vom 28. Januar 2019).

УДК 658.5

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ ТЕХНІЧНИХ РЕГЛАМЕНТІВ ТА РИЗИКИ МАШИНИ НА СТАДІЇ ПРОЕКТУВАННЯ

Ромашко А.С., Кравець О.М., к.т.н., доценти, **Камінський В.В.**, студент
Національний технічний університет України „Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського”, м. Київ

В Україні станом на 14.12.2018 в «Реєстрі технічних регламентів» [1] зареєстровано 61 технічний регламент (ТР), який містить як діючі ТР, так і ТР, які ще наберуть чинності у 2019-2022 роках. Зазначені регламенти охоплюють підтвердження відповідності різних матеріалів, харчових продуктів, обладнання, запасних частин, послуг (в т.ч. ремонту), інфраструктури, маркування (в т.ч енергетичного), обмеження використання небезпечних речовин, екозизайну енергоспоживчих продуктів.

Досить часто одна продукція повинна задовольняти вимоги одночасно кількох ТР. Наприклад для верстата має бути підтверджена відповідність за трьома ТР, а саме: «Технічний регламент з безпеки машин», «Технічний регламент безпеки низьковольтного електричного обладнання» та «Технічний регламент з електромагнітної сумісності обладнання».

Під кожен ТР складений перелік національних стандартів, що ідентичні гармонізованим європейським стандартам та відповідність яким надає презумпцію відповідності вимогам ТР.

Тобто при проектуванні нової продукції/послуги виробник повинен визначити, вимоги яких ТР будуть застосовні, а окрім того визначити перелік застосовних стандартів. Стандарти в переліку, що стосується технічного регламенту безпеки

машин [2] є трьох типів (див. табл.). Один стандарт А-типу - ДСТУ EN ISO 12100:2016 «Безпечність машин. Загальні принципи проектування. Оцінювання ризиків та зменшення ризиків». Стандартів В-типу – 93.

Типи стандартів з переліку національних стандартів, стосуються технічного регламенту безпеки машин

Таблиця

Тип стандартів	Призначення стандартів за Переліком
А-тип	визначають основні поняття, терміни і принципи проектування, що застосовуються до всіх категорій машин. Застосування тільки таких стандартів, забезпечує лише необхідну основу для правильного застосування ТР і не є достатнім для забезпечення відповідності відповідним основним вимогам охорони здоров'я та безпеки технічного регламенту і, отже, не дає повної презумпції відповідності
В-тип	стосуються конкретних аспектів безпеки машин або конкретних видів захисту, які можуть бути застосовані в широкому спектрі категорій машин. Застосування технічних умов стандартів В-типу дає презумпцію відповідності основним вимогам безпеки та охорони здоров'я ТР, які вони охоплюють, коли стандарт С-типу або оцінка ризику виробника показує, що технічне рішення стандарту В-типу є адекватним для конкретної категорії або моделі машин. Застосування стандартів В-типу, які містять технічні умови для компонентів безпеки, які незалежно один від одного розміщуються на ринку, дає презумпцію відповідності для компонентів безпеки і відповідає основним вимогам здоров'я та безпеки, відповідно стандартам
С-тип	містять технічні вимоги для певної категорії машин. Різні типи машин, що належать до категорії, охопленої стандартом С-типу, мають аналогічне призначення і передбачають подібні небезпеки. Стандарти С-типу можуть містити посилання на стандарти А або В-типу, із зазначенням, які з технічних вимог стандарту А або В-типу застосовні до відповідної категорії машин. Коли для даного аспекту безпеки машин, стандарт С-типу відрізняється від технічних вимог стандарту А або В-типу, технічні вимоги стандарту С-типу мають пріоритет над технічними вимогами стандарту А або В-типу. Застосування технічних вимог стандарту С-типу на основі оцінки ризику виробника дає презумпцію відповідності основним вимогам охорони здоров'я і безпеки технічного регламенту безпеки машин, на які поширюється стандарт. Деякі стандарти С-типу розроблені у вигляді серії з декількох частин в тому числі частини 1 і в такому випадку презумпція відповідності основним вимогам охорони здоров'я і безпеки технічного регламенту безпеки машин надається шляхом застосування загальної частини 1 стандарту у поєднанні з відповідною певною частиною стандарту

Найбільша група це стандарти С-типу (684 стандарти).

Розглянемо ДСТУ EN ISO 12100:2016 «Безпечність машин. Загальні принципи проектування. Оцінювання ризиків та зменшення ризиків». В стандарті визначена доцільна термінологія, встановлені принципи оцінювання та зменшення ризиків, які «ґрунтуються на знаннях і досвіді проектування, використання, аналізування нещасних випадків та ризиків, пов'язаних з

машинами». Також в стандарті наявні процедури ідентифікації та виявлення небезпек і визначення ризиків на відповідних фазах життєвого циклу машини, а також процедури усунування небезпек чи забезпечення достатнього зменшення ризику. Наведено вимоги стосовно нормативних документів і перевіряння процесу оцінювання та зменшення ризиків.

З стандарту видно які дії і в якій послідовності має здійснити проєктант для оцінювання та зменшення ризиків. Наведемо скорочений опис такої послідовності (детальніше в самому стандарті): 1 - визначити граничні можливості машинного устаткування в разі застосування за призначеністю та будь-якого логічно передбачуваного неправильного застосування; 2 - ідентифікувати небезпеки та пов'язані з ними небезпечні ситуації; 3- визначити ризики для кожної ідентифікованої небезпеки та небезпечної ситуації; 4 - оцінити ризик і прийняти рішення щодо необхідності зменшення ризику; 5 - усунути небезпеку або зменшити ризик, пов'язаний з небезпекою, за допомогою захисних заходів.

Варто зазначити, що не лише проєктант виконує роботу з визначення та зменшення ризиків. Така робота здійснюється на всіх етапах життєвого циклу виробу, але заходи вжиті проєктантом є ефективніші, бо однаково стосуються усіх користувачів.

Література

1. Реєстр технічних регламентів [Електронний ресурс] – Режим доступу - <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=10f8850c-347e-43c9-a87a-b11a4787cfd&tag=TekhnichniReglamenti> - Дата звернення 30.01.2019 р. - Назва з екрана.

2. Переліки національних стандартів під технічні регламенти. Перелік національних стандартів, що ідентичні гармонізованим європейським стандартам та відповідність яким надає презумпцію відповідності машин вимогам Технічного регламенту безпеки машин (наказ Мінекономрозвитку від 27.09.2017 № 1414 у редакції наказу Мінекономрозвитку від 27.07.2018 № 1044). [Електронний ресурс] – Режим доступу -

УДК 007:339.166.5

**ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА КОРИСТУВАЧІВ ТА ЗАХИСТ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА: З ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ**

С.В. Савченко

К.і.н., доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Л.М. Ткач

К.філол.н., доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності
Національної металургійної академії України, м. Дніпро

В.О. Гайнудінова

Студентка гр. ДІ 01-15 кафедри документознавства та інформаційної
діяльності Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Україна декларує інтеграцію в глобальне інформаційне суспільство, яке характеризується вільним і безперешкодним обігом інформації; рівністю держави, громадянина, громадських організацій у доступі до інформації; сприйняттям інформації як найважливішого ресурсу для правильного прийняття рішення; інформаційною відкритістю влади; відсутністю перешкод у доступі до інформації, яка не містить грифів обмеження доступу.

Частина принципів, прийнятних у демократичному світі, зафіксована в Законі України «Про інформацію» [1]. Відповідно до статті 9 цього Закону, громадяни України мають право «вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів» [1]. А стаття 10 гарантує «вільний доступ суб'єктів інформаційних відносин до статистичних, архівних, бібліотечних і музейних фондів» [1].

Конституція України, декларуючи право людини на інформацію, вводить лише обмеження в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, захисту репутації та прав інших людей, запобігання розголошенню конфіденційної інформації, підтримання авторитету й неупередженості правосуддя. Обмеження в доступі до інформації має бути визначене законом, а не рішенням виконавчої влади чи внутрішніми інструкціями архівно-бібліотечних установ (Йоганесбурзькі принципи). Таким чином, обов'язком держави, яка декларує розбудову відкритого, демократичного суспільства, є створення сприятливих умов для задоволення інформаційних потреб своїх громадян.

Якщо порівнювати зазначені принципи інформаційних відносин з реальними можливостями громадян одержати вільний, безперешкодний, а головне – зручний доступ до інформації в українських бібліотеках, то ми стикаємося з низкою штучно створених бар'єрів. По перше, це відсутність повноцінної мережі доступу до наукової інформації. Така ситуація є наслідком розпаду тотального контролю радянської системи за станом «масової свідомості». Держава позбулася монополії у сфері культури, і тому централізоване управління культурою і культурними запитами «масового читача» втратило свій сенс. Така проблема є глобальною, її неможливо вирішити частковими заходами. Для цього необхідна цілеспрямована державна інформаційна політика, яка спиралася б на принципи максимальної інформаційної відкритості, пріоритету інформаційних прав людини, а також розуміння того, що цінність інформації залежить не від міри її консервування і приховування, а від міри її поширення, якості переробки і створення на її базі нової інформації. «Консервація інформації у ”закритих ємностях” не має сенсу. Відділена, ізольована від своїх потенційних адресатів інформація перестає бути інформацією» (Вс. Речицький).

Створення штучних перешкод у вільному доступі громадян до бібліотечних та архівних ресурсів – ірраціональний релікт тоталітарної системи, що культивувала секретність, побоюючись розголошення інформації. Держава,

яка приховує або штучно ускладнює доступ до інформації, втрачає конкурентоспроможність у світовому інтелектуальному та економічному просторі.

Для реалізації вказаних принципів необхідно усвідомити, що завдання бібліотеки – не зберігання інформації заради самої інформації, а максимально швидке, оперативне, повне, своєчасне і адекватне задоволення інформаційних потреб користувачів.

Проблема полягає в тому, що нині ситуація ускладнюється можливістю адміністрації бібліотек зловживати окремими положеннями інформаційного законодавства. Йдеться про впровадження платних послуг за надання інформації. У статті 36 Закону України «Про інформацію» зазначено, що розмір оплати роботи зі збору, пошуку, підготовки, створення і надання інформації «не повинен перевищувати реальних витрат, пов'язаних з виконанням запитів» [1].

Отже, плата за інформаційні послуги не повинна бути комерційною, вона має лише покривати «реальні витрати». Як зазначено в Порядку надання платних послуг закладами культури і мистецтв (спільний наказ міністерства культури, фінансів та економіки від 30.12.1999 р., оновлений 01.12. 2015 р.) [2], «розмір плати за той чи інший вид послуги визначається на підставі її ціни (тарифу). Базою для визначення ціни послуги є розрахунок витрат, пов'язаних із наданням послуги» [2]. Тому фотографування читачем книги чи статті загального бібліотечного фонду не може входити до переліку платних послуг, оскільки не вкладається в зауважені в правилах розрахунки. Утім низка українських бібліотек встановила власні правила, через які виникає чимало перепон у доступі до інформації чи права працювати з нею.

Ще одним засобом обмеження інформаційних прав користувачів є можливість зловживання окремими положеннями Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3]. В одній із бібліотек не дозволили сфотографувати статтю з журналу «История СССР» 1962 року, причина – порушення права автора на його інтелектуальну власність. Аргументи, що автор давно помер і редакція журналу також не існує, виявилися непереконливими,

оскільки, відповідно до Закону України [3], в автора можуть бути спадкоємці, які мають надавати відповідні дозволи. Щоб не шукати спадкоємців партійного історика хрущовських часів, довелося апелювати до статті 23 цього Закону «Вільне відтворення примірників твору для навчання» [3]. Без згоди автора допускається «відтворення уривків з опублікованих письмових творів <...> за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті» (тобто навчанню). Також допускається «репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних занять опублікованих статей, коли обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті» і «відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру» [3]. У статті 22 йдеться про те, що бібліотека чи архів дозволяють таке відтворення за умови «бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження» [3]. Крім того, відтворення має бути «поодиноким випадком» і не мати «систематичного характеру» [3].

У нашому випадку бібліотекарі відмовили в копіюванні власним технічним засобом опублікованого тексту, пояснюючи свою невпевненість у тому, що дії читача не переслідують комерційну мету. Посвідчення викладача ВНЗ й усні запевнення, що копія статті потрібна лише для наукової роботи, також не справили жодного враження в цій дискусії. Не дуже зрозуміло, які саме докази користувач публічної бібліотеки має надавати, щоб довести відсутність комерційної мети копіювання? В який спосіб читач мусить доводити, що копіювання буде здійснено одноразово? Чому копіювання оригіналу видання загрожує авторському праву, а при замовленні платної ксерокопії таких загроз не виникає? Чому подібних ситуацій не виникає, коли читач копіює текст за допомогою ручки, тобто переписує?

У таких випадках очевидними є декілька речей:

1. Конфлікт інтересів користувачів та розпорядників бібліотечного фонду публічних бібліотек; розпорядник повинен пам'ятати, що він тимчасово виконує функцію посередника між громадою й документним фондом і не є власником документів.

2. Зловживають правом реалізовувати платні послуги, тобто відбувається неправомірний вихід за формальні рамки, передбачені Порядком визначення вартості та надання платних послуг закладами культури.

3. Домінування корпоративних фінансових інтересів розпорядника публічної інформації над правом громадянина на безперешкодне отримання публічної інформації, що не має грифів обмеження доступу [4]. На жаль, Закон «Про бібліотеки і бібліотечну справу» мало конкретизує права користувачів, йдеться лише про право «одержувати документи або їх копії по міжбібліотечному абонементу» [4]. Проте, відповідно до Закону «Про доступ до публічної інформації», до обов'язків розпорядників інформації відноситься реалізація «права запитувачів робити виписки з документів, «фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації» [5].

4. Право на інформацію, її вільний і безперешкодний пошук, використання і поширення належить до фундаментальних прав людини відповідно до 34 статті Конституції України. При цьому спосіб використання і поширення інформації Конституція вважає правом особистого вибору людини [6].

Література

1. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
2. Про затвердження Порядку визначення вартості та надання платних послуг закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-15>
3. Закон України «Про авторське право та суміжні права» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
4. Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95>
5. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

6. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>

УДК 657

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Т.М.Сторожук,

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку Університету державної
фіскальної служби України, м. Ірпінь Київської області

Ринкові умови господарювання вимагають від підприємств України розробки нетрадиційних технологій та схем організації виробництва продукції. Інноваційна діяльність - це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. Тобто, інновації можуть бути у вигляді новостворених або вдосконалених конкурентоздатних технологій; видів продукції; видів послуг; організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва та (або) соціальної сфери.

А. О. Касич та К. О. Кануніковою [2] визначено основні фактори, що стримують реалізацію інноваційної політики на підприємствах України: відсутність державної підтримки, потреба у безперервному вдосконаленні нових технологій, зношеність обладнання та застаріла матеріально-технічна база, дефіцит фінансових ресурсів, недосконалість і недостатність інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств і відсутність чіткої методології формування облікової інформації. Таким чином, формування адекватного інформаційного забезпечення управління проінноваційну діяльність підприємств залежить від формування облікової інформації в системі бухгалтерського обліку і звітності. Тому для ефективного використання інноваційних механізмів українським підприємствам потрібно побудувати систему первинного,

аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку та управлінської звітності щодо здійснення інноваційної діяльності, яка адекватна потребам управління підприємством. Для зовнішніх користувачів джерелом інформації є звітність, зокрема фінансовата статистична.

Кантаєва О. В.[3] метою бухгалтерського обліку інноваційної діяльності визначає створення інформаційної бази для управління процесами розробки, впровадження і реалізації інновацій на підприємстві. Серед основних недоліків сучасного бухгалтерського обліку інноваційної діяльності науковці називають відсутність єдиної системи реєстрів обліку й бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності. Погоджуємося з Г. Ю. Ісаншиною [4, с.150], що проблеми обліку починаються з визначення до якого виду діяльності підприємства відноситься інноваційна діяльність. За результатами дослідження встановлено, що інноваційна діяльність може відноситись і до операційної і до інвестиційної діяльності, що слід відрегулювати в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

«Коли мова йде про облік інноваційної діяльності, то предметом виступає власне інноваційна діяльність як частка господарської діяльності підприємства» [4, с.149]. Оскільки інноваційний продукт може бути результатом науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки виступати у вигляді товарів, послуг, технологій та організаційних рішень, то керуватися в обліку слід: П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», якщо розробки і дослідження стосуються інновацій нематеріального характеру; П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати», якщо підприємство удосконалює або створює нові матеріальні активи у вигляді запасів, П(С)БО 7 «Основні засоби» - удосконалює або створює нові матеріальні активи у вигляді капіталовкладень, основних засобів та інших необоротних матеріальних активів та П(С)БО 16 «Витрати» - при запровадженні нових технологій.

Відповідно до Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління [5] одним із напрямів відображення інформації є «Дослідження та інновації»,

денаводиться загальна інформація про дослідження, інноваційну діяльність та розробки, які проводяться підприємством, обсяг витрат на такі заходи та їх вплив на діяльність підприємства. Джерелом заповнення даної форми звітності може бути статистична звітність підприємства (ф.№1-інновація «Обстеження технологічних інновацій промислового підприємства», річна; №1-програми «Виконання програм з пріоритетного розвитку наукової та інноваційної діяльності», квартальна; №1-наука «Звіт про виконання наукових та науково-технічних робіт», квартальна; дані фінансового обліку (рахунки 15, 23, 39, 941); дані управлінського обліку і звітності; фінансова звітність підприємства (примітки до річної фінансової звітності); дані маркетингового відділу тощо. Для удосконалення обліку інноваційних процесів, систематизації розрізненої інформації та ефективного використання даних для цілей управління по рахунках 15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», субрахунку 941 «Витрати на дослідження і розробки» необхідно формувати окремі регістри (накопичувальні відомості, листки-розшифровки тощо), де на окремих субрахунках та аналітичних рахунках накопичувати інформацію про інноваційні витрати. Формування цілісної системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності дозволить вдосконалити регулювання інноваційним процесом.

Список використаних джерел

1. Закон України Про інноваційну діяльність. Редакція від 05.12.2012 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. А. О. Касич, К. О. Канунікова Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення // Інвестиції: практика та досвід, № 22 листопад 2016 р.-С.21-24.
3. Кантаєва О. В. Бухгалтерський облік і аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія [Текст]: монографія / О. В. Кантаєва. – Житомир, 2010. – 424 с.
4. Ісаншина Г. Ю. Інноваційна діяльність як об'єкт бухгалтерського обліку // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. № 2 (31), 2013. С. 149-152.

5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління» [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>.

UDC 005.8

The Realization Of The Ukrainian Existing ‘Artel’ Production Project Transformation Into The Modern Competitive Shipbuilding

Lb. S. Chernova

Ph.D., ThyDepartment of The Automated Systems Software
Admiral Makarov National University of Shipbuilding,
Nikolaev

Creating a shipbuilding holding on the basis of the Black Sea Shipyard Plant, The Kherson Shipbuilding Plant and The "Ocean" plant is the most promising and advantageous option for animation, formation and development of shipbuilding in Ukraine.

The integration of the three shipyards will ensure the holding for the potential 75% of technological production capacity of Ukrainian shipbuilding.

Characteristic of vertically integrated production structures centralization for management will help to minimize the cost of repair work of existing factories manufacturing equipment and production areas, organizational - technological optimization of production and management, stabilize the load engagement and optimization of financing, improve the quality of marketing and production load, expansion capacity management computerization, design and production, improve the quality and agility of the material and technical support of production, personnel training and provision.

To analyze the limiting technological possibilities of holding was formed the companies settlement program, which provides all places and buildings downloads of holding factories. 11 orders were included in the program:

- Corvette (4 pcs., Naval Forces of Ukraine), 6 tons deadweight cargo ship (3 pcs., Unfinished for ASA "Ukrrechflot"), as well as interest in our domestic market;
- dry-cargo vessels 5, 6, 7 tonnes, arctic supply vessels, deadweight of 5.5 tonnes, 7 tonnes tankers, gas LPG 4tys.t, chemical carriers 8 tonnes deadweight, tugs capacity of 2.5 ths. kWh, research vessels, floating base specifications.

The whole new building makes an interest to Ukraine, as well as it is demanded in the foreign markets and it is placed at building locations, according to the structural and technological features of the craft and experience of holdingplants.

To assess the technological possibilities limits in the Programimplementationof the holding company, was developed a special technique that allows to receive and to predict the results of series-built vessels, as well as to prepare the mathematical description of the interdependence of the major critical events, typical construction schedules that define the duration of construction, the number of vessels and the number of personnel requires.

Qualification construction effort was made using the expected progress, perspective specific labor and related articles of load mass vessels.

Implementation of the proposed project will be possible after the trainingsoaspecialists of themanagementteam - postgraduate training, education and training of major workers commissioned by the holding company. On the basis of the Institute of modern shipbuilding technology in Nikolaev Shipbuilding University named after Admiral Makarov (Figure 1).

Successful implementation of the project will help to return to the lead position of Ukrainian shipbuilding diversified high-techproduction, providing additional employment of the population and, in full, the need of transport, fisheries, research vessels, as well as floating facilities and ships in the Naval Forces of Ukraine.

The Educational Center		The Scientific and Technical Center
Staff qualifications improvement on the shipbuilding enterprises	Engineer training for modern technology work	The shipbuilding enterprises orders execution
<i>The world shipbuilding, the general trends development of vessel types component equipment and materials, the Ukrainian shipbuilding base production</i>	<i>The special complex programs to prepare the progress of work and cost production, planning and monitoring</i>	<i>The vessels types studies of interest to enterprises. The engineering options optimization for the implementation of new ships</i>
Modern organization and management of ship building		<i>Development of pre-contract offers, concept projects, technical offers.</i>
<i>Computerization of engineering and private production preparation programs</i>	<i>Provision computerization of mathematic and technological support for the construction of a ship</i>	<i>Calculations of strength, vibration resistance, pitching, maneuverability, dynamic processes.</i>
		<i>Consultations of enterprises specialists.</i>
housing, devices,		
systems		
electronics, automation		
communication, navigation		
SPECIALIZED TRAINING GROUPS		
The Computer Technology Center		
Computer equipment and software support and maintenance for training use.		
Development, implementation and maintenance of new programs for the shipbuilding companies.		

Figure 1. The Institute Structure Of Modern Shipbuilding Technology

СЕКЦІЯ 4

УПРАВЛІННЯ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

СТАНОВЛЕННЯ ВІДКРИТОЇ МОДЕЛІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ОБМІНУ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В.В. Білоцерківець

д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки, політичної економіки та управління Національної металургійної академії України (м. Дніпро)

О.О. Завгородня

д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки, політичної економіки та управління Національної металургійної академії України (м. Дніпро)

Л.І. Пимоненко

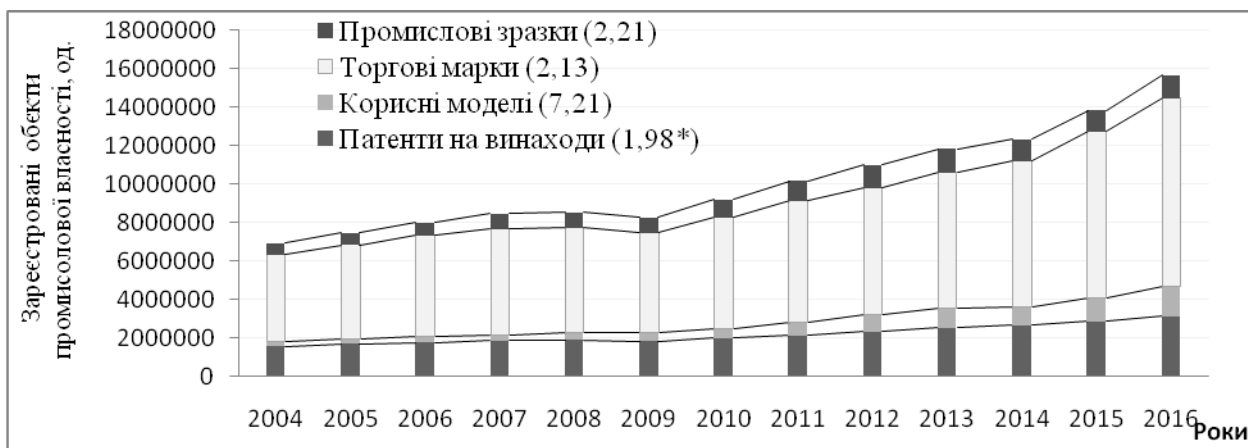
д. геол. н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу геології вугільних родовищ Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова Національної академії наук України (м. Дніпро)

На порозі третього тисячоліття процеси глобалізації охоплюють всю земну кулю і через посередництво мережевих інформаційно-комунікаційних технологій перетворюють світову цивілізацію у цілісну економічну спільноту, ключові елементи якої мають інституційну, організаційну і технологічну можливість працювати як єдине ціле у реальному часі в планетарному масштабі. Невід'ємною складовою модерної глобальної мережі трансграничних потоків ресурсів, товарів і послуг є підсистема міграції (трансферу) різноманітних об'єктів права інтелектуальної власності, економічних інновацій та їх продуцентів.

Найбільш виразними кількісними індикаторами збільшення ваги науково-технічної складової зовнішньоекономічних взаємовідносин є *додатна* динаміка отриманих з національних платіжних балансів країн світу та агрегованих даних щодо: а) поточних платежів між резидентами і нерезидентами за використання інтелектуальної власності; б) роялті та ліцензійних платежів (доходів), як частки світового ВВП, та в перерахунку на душу населення [1]; в) загальної кількості щорічно зареєстрованих об'єктів промислової власності (рис. 1).

Стрімка глобалізація інноваційних процесів, становлення та розвиток відкритої моделі науково-технічного обміну та трансферу технологій є явищем закономірним і мультикаузальним. Його підйоми розширюються у міру

долучення до глобальної мережі науково-технічних інноваційних відносин все більшої кількості активних країн-учасників і зміцнюються через посилення їх взаємозалежності внаслідок поглиблення суспільного поділу праці, розвитку та диференціації форм спеціалізації, кооперації і комбінування виробництва інтелектуально-інформаційного продукту й інноваційних благ.

У дужках наведені індекси зростання відповідного виду ОПВ за даний період.

Рис. 1 - Світова динаміка зареєстрованих заявок на об'єкти промислової власності (ОПВ) за національними та міжнародними процедурами, 2004 – 2016 рр.[1]

Русійний імпульс міжнародному науково-технічному обміну та відкритій інноваційній макродинаміці надає кластер комплементарних тенденцій, що взаємообумовлюють та взаємопідсилюють одна одну, серед них:

- інформатизація, що формує передумови для трансграничної передачі науково-технічної інформації, прискорення та здешевлення її руху, верифікації новизни;

- креативізація та інтелектуалізація економічної діяльності, що узвичаюють творчість та інноваційність як способи економічного буття [3, с. 10-229];

- загострення конкурентної боротьби у глобальному середовищі, що змушує економічних суб'єктів швидше реагувати на конкурентні виклики, убезпечувати свої активи від морального старіння та протидіяти вичерпанню інноваційних джерел підприємницької ренти;

- підвищення мобільності людського капіталу, що провокує зростання

ризиків втрат і витоків стратегічно важливої інноваційної інформації у разі її несвоєчасного оприлюднення із відповідним закріплення прав власності;

– лібералізація, що сприяє послабленню протекціонізму та зменшенню бар'єрів у русі інтелектуально-інноваційного продукту та інноваційних благ теренами глобальної економіки.

Причини послаблення політики протекціонізму слід, насамперед, шукати в самій природі науково-технічних знань, у сучасній специфіці їх продукування. Йдеться про відомі парадокси евристики та стохастичність творчих пошуків, яким іманентна непередбачуваність та множинність отриманих супутніх результатів. Лише частина з них тісно корелюватиме із спеціалізацією та бізнес-стратегією розробника і, з огляду на ресурсні обмеження, ефективно використовуватиметься. Залишок же може стати в нагоді комусь іншому. Здоровий глузд підказує: якщо є хоч мінімальний шанс комерціалізувати такий результат, скорочуючи витрати та підвищуючи віддачу внутрішнього портфеля інтелектуальної власності, то цим слід скористатися. Водночас за наявної швидкості онтологічних змін, подорожчання НДДКР та інноваційного капіталотворення унеможлиблюється задоволення науково-технічних потреб економічних суб'єктів виключно на власній ресурсній базі. Як наслідок, ефективність науково-технічної та інноваційної автаркії знижується, що спонукає науковців та підприємців до інтенсифікації міжнародних науково-технічних відносин й урізноманітнення їх форм.

Література

1. The World Bank data [E-resource] – Режим доступу: <http://data.worldbank.org> – 07.02.19

2. WIPO [E-resource] – Режим доступу: <https://www.wipo.int/ipstats/keysearch.htm?keyId=204> – 16.02.19

3. Інноваційно-інформаційна економіка: зміст, динаміка, регулювання: монографія / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К., та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро: ПМП «Економіка». – 352 с.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В УКРАИНЕ

А. В. Баркалова

студентка кафедры Учета и аудита Государственного высшего учебного заведения «Приазовский государственный технический университет»,
г. Мариуполь

Целью коммерциализации прав на объекты интеллектуальной собственности является получение прибыли за счет использования объектов права интеллектуальной собственности в собственном производстве или продажи и/или передачи прав на их использование другим юридическим или физическим лицам.

Коммерциализация объектов интеллектуальной собственности - это взаимовыгодные (коммерческие) действия всех, кто является участником процесса преобразования результатов интеллектуального труда в рыночный товар.

Основными субъектами отношений по коммерциализации интеллектуальной собственности в современной рыночной экономике выступают:

- Авторы, создатели интеллектуальных продуктов;
- Трудовые коллективы, организации, деятельность которых связана с созданием и использованием объектов интеллектуальной собственности;
- Органы государственного управления национальной инновационной системы; инвесторы, финансирующие создание и использование объектов интеллектуальной собственности;
- Производители и потребители интеллектуальной продукции.

Основными способами коммерциализации объектов интеллектуальной собственности являются:

- Использование объектов права интеллектуальной собственности в собственном производстве;
- Внесение прав на объекты права интеллектуальной собственности в уставный капитал предприятия;
- Передача (продажа) прав на объекты интеллектуальной собственности.

Считается, что коммерциализация через использование объектов интеллектуальной собственности в производстве товаров и услуг является наиболее выгодной с точки зрения прибыли. Ведь вся прибыль от продажи инновационного продукта, получено с помощью объектов интеллектуальной собственности, остается у правообладателя объекта интеллектуальной собственности.

Этот способ коммерциализации связан со значительными стартовыми затратами на доработку объекта интеллектуальной собственности, разработку технологии производства и тому подобное. Но в случае успеха продажи произведенной продукции компенсируют эти расходы, кроме того, будет получен значительный доход.[1]

По мнению современных исследователей, конкурентоспособность определенного объекта интеллектуальной собственности определяется следующими факторами:

- степенью правовой защиты;
- техническим уровнем;
- новизной;
- спецификой рынка;
- ценой;
- ожидаемой остротой соперничества;
- вероятностью расширения рынка.

Купля-продажа объектов интеллектуальной собственности оформляется соответствующим договором, который является действенным инструментом согласования интересов субъектов хозяйствования.

В современной рыночной экономике используются различные методы и правовые соглашения о передаче или продаже объектов интеллектуальной собственности.

Согласно обзору контрактных соглашений о передаче технологий различают следующие способы заключения последних:

- продажи исключительных прав;
- лицензионные контракты;
- специальные соглашения или отдельные положения лицензионного соглашения о ноу-хау;
- коммерческая передача технологий в рамках франшизы;
- контракт на коммерческую продажу оборудования, который сопровождается передачей технологий или ноу-хау;
- соглашение о консультативном обслуживании в связи с приобретением технологии;
- соглашение о совместном предпринимательстве на базе коммерческого использования прав на объекты промышленной собственности;
- соглашение о передаче или строительства промышленного производства по запатентованной технологии.

Чтобы продать права на объекты интеллектуальной собственности или использовать их в собственном производстве, необходимо определить их стоимость.

На сегодня стоимостное оценивание объектов интеллектуальной собственности является сложной проблемой, которая не имеет однозначного решения, поскольку:

- объекты интеллектуальной собственности нематериальны по своей сути, их стоимость невозможно вычислить с помощью традиционного инструментария;
- не все интеллектуальные блага подвергаются непосредственной рыночной оценке;
- не существует (не может существовать) единой общепринятой унифицированной методики оценки объектов интеллектуальной собственности в связи с оригинальностью и неповторимостью интеллектуальных продуктов и условий их использования отдельными субъектами хозяйствования;
- динамика стоимости интеллектуальной собственности не всегда подчиняется определенной общей закономерности. А также она индивидуальна для каждого конкретного ее объекта, поскольку инновации не столько идут за рыночной конъюнктурой, сколько определяют ее изменения.[2]

Существует три общепризнанных подходы к оценке прав на объекты интеллектуальной собственности:

1. Затратный подход;
2. Сравнительный (рыночный) подход;
3. Доходный подход.

Затратный подход (подход на основе активов) основывается на предположении, что стоимость объекта интеллектуальной собственности равна стоимости затрат на его создание, доведение до рабочего состояния и амортизацию. Этот подход к расчету стоимости устраивает покупателя, так как он может документально отследить затраты на создание объекта интеллектуальной собственности и, таким образом, убедиться, что эта стоимость оправдана. Но он не выгоден для продавца, поскольку последний получит сумму, равную только понесенным расходам на создание объекта интеллектуальной собственности, то есть без прибыли.

Сравнительный (рыночный) подход к оценке стоимости прав на объекты интеллектуальной собственности предполагает использование приема сравнения продаж. Сущность подхода заключается в сравнении оцениваемого объекта с аналогичными, при назначении, качестве и полезности, объектами, которые были проданы в настоящее время на аналогичном рынке. Этот подход дает так называемую "справедливую цену", то есть такую цену, за которую продавец, обладающий информацией о рыночной стоимости аналогичных объектов, готов продать объект интеллектуальной собственности, а покупатель, который также владеет полной информацией об объекте интеллектуальной собственности и рыночной стоимости аналогичных объектов, готов купить данный объект интеллектуальной собственности. То есть цена устанавливается рынком и устраивает как продавца, так и покупателя.

Доходный подход предполагает, что никто не станет вкладывать свой капитал в приобретение того или иного объекта интеллектуальной собственности, если такой доход можно получить любым другим способом. Суть подхода заключается в том, что стоимость прав на объект интеллектуальной собственности определяют как функцию дохода, что может принести использование данного объекта интеллектуальной собственности в будущем. Для расчета текущей стоимости объекта оценки применяют два основных приема - дисконтирования и капитализации дохода.

В рамках каждого подхода существует по несколько методов оценки.

На современном этапе для обеспечения дееспособности рынка интеллектуальной собственности в Украине необходимо создать благоприятные условия каждому из его участников для получения ими выгоды при максимальной прозрачности осуществления операций по объектам интеллектуальной собственности, в соблюдении действующего законодательства, правил честной конкуренции и действенной участия государственных органов управления и контроля.

Литература

1. Актуальні проблеми комерціалізації інтелектуальної власності [Електронний ресурс] – helpiks.org.– Режим доступа: <https://helpiks.org/6-31256.html>
2. МолдовановМ.І. «Інтелектуальна власність»/ М. І. Молдованов– Київ: КІМЕП-2008 – 149 с.

СИСТЕМА ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ В УКРАИНЕ

А.В. Бессонова

студентка 1 курса магистратуры кафедры учета и аудита Приазовского государственного технического университета, г. Мариуполь

Украинская система трансфера технологий предназначена для накопления и обеспечения быстрого обмена информацией между разработчиками и потребителями инновационной продукции. Главной целью развития системы трансфера является создание условий для продвижения информационных технологий, высокотехнологичной продукции и услуг на национальный и международный рынки, сокращение затрат предприятий, разрабатывающих технологии, на поиск заказчиков и партнеров по бизнесу, обеспечение юридической чистоты соответствующих соглашений и защита прав интеллектуальной собственности авторов технологий.

К целям создания системы трансфера технологий можно отнести:

- обеспечение открытости доступа к информации о технологиях и объектах интеллектуальной собственности, которые имеют коммерческую ценность;
- автоматизация размещения информации о технологиях, создание открытых каталогов, систем запросов
- создание прозрачного процесса взаимодействия продавцов и потенциальных покупателей;
- развитие информационных ресурсов и услуг, которые способствуют укреплению позиций Украины в мировом сообществе, развитию доверия в различных сферах международного сотрудничества.

Система трансфера технологий в Украине регулируется двумя крупными структурами – Украинским институтом научно-технической экспертизы и информации и Национальной сетью трансфера технологий.

Деятельность Украинского института научно-технической экспертизы и информации (УкрИНТЭИ) в области трансфера технологий направлена на

оперативное обеспечение необходимой научно-технической информацией и актуальными техническими решениями разработчиков, производителей, потребителей и потенциальных инвесторов технологий, а также на содействие развитию партнерских отношений Украины с международным сообществом.

С этой целью в УкрИНТЭИ создана и функционирует автоматизированная система формирования межгосударственных информационных ресурсов, которая дает возможность производить эффективный обмен информационными массивами как с пользователями Украины, так и пользователями других стран.

Национальная сеть трансфера технологий (НСТТ) построена согласно методологии и модели Европейской сети «релей-центров» (InnovationRelayCenters – IRC network, с 2008 года EEN), Российской сети трансфера технологий RTTN и Украинской сети трансфера технологий UTTN.

Создание сети направлено на консолидацию информационных ресурсов государственных, общественных и частных инновационных структур Украины, предприятий, учреждений и организаций в единую сеть трансфера технологий и ее дальнейшую интеграцию в европейскую сеть.

Основными задачами Национальной сети трансфера технологий являются:

- трансфер технологий между научными секторами и промышленностью;
- поиск партнеров и инвесторов для кооперации при разработке и внедрении высокотехнологического научного продукта, причем как в Украине, так и за границей;
- сотрудничество с международными сетями трансфера технологий [1].

В настоящее время создана система трансфера технологий при участии Украинского института научно-технической и экономической информации.

В состав системы входят базы данных, использование которых позволяет обеспечить информационное обеспечение процесса трансфера технологий. Две из них - "Инновационные технологии и разработки" и "Инвестиционные проекты" - имеют связь с сетью Интернет. Доступ к другим возможен через администратора системы. База инновационных технологий и разработок

постоянно пополняется и сейчас насчитывает свыше 1300 результатов научно-технической деятельности, которые предлагаются к внедрению.

В настоящее время партнерами системы являются около 30 национальных и международных организаций.

Данная система является порталом для обмена информацией о новейших научно-технических разработках, механизмом их продвижения на рынок, взаимодействия промышленности, ученых и изобретателей.

Специалистами УкрИНТЭИ осуществляются мероприятия для синхронизации системы с европейской сетью трансфера технологий EEN. Это позволит украинским разработчикам выйти на мировой рынок технологий, расширить круг потенциальных заказчиков.

Кроме того, планируется создание базы данных "Технологические заказы", которая будет формироваться национальными и иностранными промышленными предприятиями. В дальнейшем, при помощи анализа данной базы реальные потребности украинских производителей продукции в инновационных технологиях, разработках и изобретениях, научные учреждения и высшие учебные заведения смогут формировать тематику научных исследований, необходимых для создания новых и модернизации существующих производств [2].

Литература

1. Сайт Киевского национального университета технологий и дизайна [Электронный ресурс]. - https://ru.knutd.edu.ua/technology-transfer/trans_ua/
2. Сайт «Государственная поддержка украинского экспорта» [Электронный ресурс]. - <http://www.ukrexport.gov.ua/rus/economy/brief/ukr/4573.html>

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЙОГО РОЛЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Колєдіна К.О.

к.е.н., інженер 2-ої категорії кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, м. Харків

В сучасному мінливому зовнішньому середовищі інноваційний розвиток є ключовою умовою отримання промисловим підприємством конкурентних переваг для забезпечення стабільності своєї діяльності. Досягнення високого рівня інноваційного розвитку можливе лише шляхом постійного та систематичного створення (придбання), впровадження та комерціалізації інновацій в усіх сферах функціонування промислового підприємства [1, с. 40]. Основною формою просування інновацій є трансфер технологій, що здійснюється або у вигляді знань, досвіду, науково-технічної інформації, або в матеріалах, машинах, обладнанні тощо.

Проблемами розвитку трансферу технологій займаються багато провідних зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: А. Грицай, С. Єгоров, В. Єльнікова, П. Іжевський, Р. Козаченко, В. Лисенко, О. Ляшенко, О. Олейніков, Є. Рудницький та інші. Проте, незважаючи на широке застосування в наукових дослідженнях терміну «трансфер технологій» дотепер мають місце значні розходження в його трактуванні.

Так, П. Іжевський визначає трансфер технології як комерційний договірний процес з передачі на певних умовах фактора виробництва (технології) з метою підвищення конкурентоспроможності покупця та задоволення комерційної вигоди продавця [2].

З погляду В. Єльнікова, трансфер технологій – це поширення технологічних знань прикладного характеру, досвіду щодо процесів, методів

виробництва й інноваційних продуктів усередині галузі, між галузями та країнами [3].

Згідно підходу Ради з наукових і промислових досліджень, трансфер технологій – це процес перетворення нових знань та технологій і ліцензії для третіх осіб, таких як: підприємці, нові стартапи, існуючі галузі, де ці технології будуть представлені на ринку у вигляді товарів і послуг для комерційних вигод або соціальних цілей [4].

Всесвітня організація інтелектуальної власності тлумачить трансфер технологій як процес, в якому розробник технології робить свою технологію доступною для комерційного партнера, який буде її використовувати [5].

В рамках конференції ООН з питань торгівлі та розвитку дефініція поняття трансферу технологій розглядається як процес поширення комерційної технології, в формі передачі технології, який може бути захищений юридичним договором, а може і не бути, але включає взаємозв'язок (комунікацію) між особою, яка передає відповідні знання, і особою, яка їх набуває [6].

У статті 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» визначено, що трансфер технологій – це «передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових» [7].

Однак, найбільш вдале визначення, яке відповідає вітчизняним реаліям, належить О. Ляшенко: «трансфер технологій – система взаємовідносин між агентами суспільного обміну з приводу передавання економічно вигідних, валоризованих нових знань, захищених правом інтелектуальної власності, що використовують реципієнти з метою отримання вигоди [8, с. 8].

Отже, використання трансферу технологій надає можливість промисловим підприємствам виробляти інноваційні товари та надавати високоякісні послуги, принципово поліпшувати якість своєї промислової продукції та знижувати

витрати на її виробництво, тим самим підвищувати рівень своєї конкурентоспроможності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Література

1. Коледіна К.О. Економічна оцінка інноваційного розвитку промислових підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / Інститут економіки промисловості НАН України. Київ. 2018. 273 с.

2. Іжевський П.Г. Ефективність організаційних форм трансферу технологій на виробничих підприємствах: монографія. Київ, 2006.

3. Ельников В.В. Трансфер технологий и региональные задачи экономики. *Восточный базар*. 2004. № 69. URL: <http://www.bazar2000.ru/index.php?article=1642>. (дата звернення: 09.03.2018).

4. Technology transfer. The Council for Scientific and Industrial Research. URL: <https://www.csir.co.za/csir-licensing-and-ventures-transforming-ideas-innovations> (дата звернення: 09.03.2018).

5. World Intellectual Property Organization. URL: http://www.wipo.int/sme/en/documents/pharma_licensing.html#P72_2862 (дата звернення: 10.03.2018).

6. United Nations Conference on Trade and Development: Transfer of technology. New York, Geneva, 2001. URL: <http://www.unctad.org/en/docs//psiteitd28.en.pdf> (дата звернення: 10.03.2018).

7. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 09.12.2015 р. № 143-16 (з наступними змін. та допов.). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/143-16> (дата звернення: 10.03.2018).

8. Ляшенко О.М. Методи та моделі комерціалізації трансферу технологій: автореф. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України– Київ. 2009. 36 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАМИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Корогод Н.П.,

к.пед.н., завідувачка кафедрою інтелектуальної власності та управління
проектами Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Сучасний світ характеризується надзвичайним розвитком науково-технічного прогресу, інноваційних технологій, в якому все більше купують і продають продуктів інтелектуальної праці, а рівень економічного зростання країн, як правило, визначається інтелектуалізацією виробництва. Прикладом є те, що в розвинених країнах на частку нових або вдосконалених технологій, продукції, обладнання припадає від 70 до 85% приросту валового внутрішнього продукту [1].

Одну з найважливіших ролей у формуванні, розвитку й реалізації інтелектуального капіталу відіграє вища освіта. Її головне завдання - підготувати фахівців, здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни та нововведення. Саме здатність ефективно продукувати нові найсучасніші знання, формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців й адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають конкурентоспроможність національної системи освіти і конкретних закладів вищої освіти (ЗВО). Вагому роль у системі управління ЗВО відіграє наукова діяльність. Більшість ЗВО України мають високий науково-технічний потенціал, здатні пристосовуватись до вимог сучасної ринкової системи та здійснювати комерціалізацію досягнутих науково-технічних результатів. Такими результатами є інноваційні розробки, технології та об'єкти права інтелектуальної власності (винаходи, підручники, навчальні посібники, наукові статті, комп'ютерні програми тощо) [2].

Водночас, тенденції розвитку економіки України, що склалися на сьогоднішній день, вказують на недостатнє приділення уваги питанню управління інтелектуальними ресурсами на підприємствах й ЗВО. І це за умов, коли інтелектуальна власність все частіше стає найважливішим активом, що забезпечує їм належний рівень конкурентоспроможності. Тому, для ефективного використання інтелектуальної власності, наприклад, отримання додаткових оборотних коштів, додаткових прибутків від передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, необхідно вдосконалювати сферу управління інтелектуальною власністю. Кінцевим результатом управління інтелектуальною власністю має стати комерційне застосування об'єктів права інтелектуальної власності, тобто їх перетворення у товар.

На наш погляд, доцільно процес управління інтелектуальною власністю розглядати відповідно до фаз життєвого циклу інноваційної продукції (об'єктів інтелектуальної власності: створення, набуття, використання (комерціалізація), захист, утилізація у відповідності до загальних функцій управління (планування, організації, мотивації, контролю, обліку). Функції управління інтелектуальною власністю у ЗВО повинні включати в себе наступні процеси:

- охорону і захист інтелектуальної власності;
- планування розвитку системи інтелектуальної власності;
- створення системи мотивації творчого персоналу;
- формування «портфеля» інтелектуальної власності;
- комерціалізацію інтелектуальної власності;
- трансфер технологій.

Такий підхід дозволяє пов'язати між собою процес управління об'єктами права інтелектуальної власності з процесом створення товарів або послуг, де потрібні ці об'єкти. Для досягнення мети виконання функцій управління системою інтелектуальної власності - успішної комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності - необхідно розробити комплекс наукових, технічних, економічних, правових та організаційних заходів, які сприяли б розвитку інтелектуальної діяльності.

Управління інтелектуальною власністю ЗВО повинно бути спрямоване на взаємозв'язок у цій сфері з підприємствами. Центральною ланкою управління інтелектуальною власністю на підприємствах, в організаціях, закладах вищої освіти мають бути відділи або підрозділи з питань інтелектуальної власності, патентно-ліцензійні відділи, офіси трансферу технологій тощо. Але наразі, одним із суттєвих недоліків можна назвати те, що створення підрозділів з управління інтелектуальною власністю на деяких підприємствах провадиться на формальній основі. Часто фахівці з питань інтелектуальної власності зараховуються до складу підрозділів головного конструктора, головного технолога, підрозділів стандартизації тощо. При цьому їх функції залишаються не зовсім визначеними, «розмитими».

Існує багато прикладів, коли наукові дослідження успішно проводяться у співробітництві ЗВО з підприємствами, приватними компаніями. Таке співробітництво достатньо складне і може розвиватися через різні механізми, серед яких визначальне місце посідають процеси комерціалізації й трансферу технологій. Тому важливо, щоб були чітко визначені права володіння результатами спільної діяльності для усіх партнерів.

Розподіл зазначених прав між розробником об'єкта права інтелектуальної власності або технології - ЗВО та підприємством регулюються умовами цивільно-правових договорів на виконання науково-дослідних чи дослідно-конструкторських робіт на замовлення підприємств, або ліцензійними договорами[3]. Але подібних договорів укладається не так багато через такі перепони, як неузгодженість в оподаткуванні, відсутність принципів підходів держави до закріплення прав на результати наукових і науково-технічних робіт, що фінансуються за рахунок державного бюджету, недосконалість механізму залучення такої власності в господарський обіг тощо. Тому так необхідно правильно сформулювати і здійснювати політику управління у сфері інтелектуальної власності, як важливого чинника активізації інноваційної діяльності, вдосконалення процесів комерціалізації результатів наукової роботи

й трансферу технологій від їх розробників, ЗВО до підприємств різних галузей виробництва.

Література

1. Єременко, А. В. Проблеми комерціалізації інтелектуальної власності в умовах інтернаціоналізації світової економіки// Актуальні проблеми інтелектуальної власності : матеріали виступів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Алушта, 5 - 9 вересня 2005р.).

2.Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підр.– К.:Знання, 2006.– 431с.

3.Воротнікова Д.О., Корогод Н.П. Особливості законодавчого регулювання трансферу технологій: Науковий вісник Національного гірничого університету, №2 – Дніпропетровськ, 2013, с. 105-109.

**УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ
В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ**

М.І.Лазарєв

д.п.н, професор кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної Української
інженерно-педагогічної академії власності, м.Харків

В.М.Тіманюк

к.ф.н., доцент кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної Української
інженерно-педагогічної академії власності, м.Харків

І.В.Тіманюк

к.ф.н., доцент кафедри фармацевтичного маркетингу та менеджменту
Національного фармацевтичного університету, м.Харків

Розробка інноваційного проекту і висновок на ринок інновації є творчий, пов'язаний з невизначеностями і ризиками процес, успіх якого залежить від численних зовнішніх і внутрішніх факторів. Відповідно до загальної типології проектів, яка заснована на предмет, до якого належить інноваційний проект, вони поділяються за масштабами (монопроект, мультипроект і мегапроект) і по предмету (організаційні, економічні, організаційні технічні, соціальні, змішані). Кожен інноваційний проект включає такі загальні етапи, як: ініціація проекту; планування; виконання; контроль; завершення; професійна відповідальність. Інноваційний проект являє собою складну систему процесів, взаємообумовлених і взаємопов'язаних за ресурсами, термінами і стадіями [1,2]. Наприклад, науково-технічні інноваційні проекти являють собою комплекс робіт, які умовно і укрупнено в багатьох джерелах інноваційного менеджменту представляють у вигляді ланцюжка [3, 4].

ФМ – ПМ – Р – ОС – ПП – КР,

де ФМ – фундаментальне (теоретичне) дослідження;

ПМ – прикладні дослідження;

Р – розробка (проектно-конструкторської та технологічної документації);

ОС – освоєння;

ПП – промислове виробництво;

КР – комерційна реалізація (використання нововведення).

У свою чергу, фахівцям в області інтелектуальної власності добре відомо, що на кожному етапі науково-технічного інноваційного проекту можуть створюватися різні об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ), які при правильному управлінні ними дозволяють: ефективно управляти виключними майновими правами на ОІВ: отримати можливість ексклюзивного використання результатів інноваційного проекту; досягти конкурентної переваги на зовнішньому і внутрішньому ринках; використовувати права на ОІВ в якості інструменту залучення інвесторів шляхом взаємовигідного розділу інтелектуальної власності між суб'єктами; забезпечити внесок в ринкову вартість продукту і отримання додаткового прибутку.

Управління ІВ включає в себе не тільки правову охорону і захист ОІВ, а такі важливі функції як: своєчасне виявлення і вибір «потрібного» часу для забезпечення охорони ОІВ; придбання прав на використання ОІВ інших організацій і надання права користування на ОІВ власних ОІВ на підставі ліцензійних договорів; вибір оптимальної форми охорони ОІВ; мінімізація і управління ризиками при використанні прав на ОІВ; визначення вартості прав на ОІВ. Останнім часом різко зросла економічна значимість об'єктів авторського права і суміжних прав. Багато в чому це викликано тим, що в число об'єктів охорони входять програми для ЕОМ, бази даних, топології інтегральних мікросхем і аудіовізуальні твори. Ці ОІВ входять в основу багатьох сучасних інноваційних проектів. У таблиці 1 наведені приклади окремих інноваційних проектів (ІІ) за різними предметними галузями і показано, що в кожному з них можуть міститися ОІВ, якими необхідно управляти на всіх етапах інноваційного процесу.

Таблиця 1

Предметна область ІІІ	Основні ознаки ІІІ	ОІВ, які можуть міститися в ІІІ
Науково-технічні ІІІ	ІІІ спрямований на вирішення конкретної актуальної науково-технічної задачі, в результаті виконання якої створюється нова наукомістка технологія або продукт, що мають велике народно-господарське значення. (наприклад: проект автоматизованої системи, створення нового лікарського засобу).	Основні ОІВ: відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційна таємниця раціоналізаторські пропозиції, об'єкти авторського права
Бізнес-проекти; Проекти реінжинірингу бізнесу	Сукупність методів, дій і засобів, які спрямовані на здійснення конкретних комерційних, господарських заходів або ідей, які призначені для кардинального поліпшення показників уже діючої фірми, з метою отримання прибутку. (Наприклад: проекти запуску нового магазину, організація маркетингової кампанії, запуск нової продукції, масштабування виробництва, злиття-поглинання)	Основні ОІВ: раціоналізаторські пропозиції, торгові марки, комерційні таємниці, промислові зразки і об'єкти авторського і суміжного права, винаходи, корисні моделі. Корпоративна інтелектуальна власність.
ІІІ цивілістики	Регулювання інноваційних правових відносин суб'єктів і відносини державного впливу на інноваційну діяльність (наприклад: електронний суд, оптимізація юридичних послуг)	Основні ОІВ: об'єкти авторського і суміжного права, комерційна таємниця
Економічні ІІІ	Сукупність дій, засобів, заходів по здійсненню конкретного, предметного економічного задуму (наприклад, приватизація підприємства, впровадження системи фінансового планування й бюджетування).	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, раціоналізаторські пропозиції
ІІІ з управління	Створення спеціальної системи управління, яка розробляється для конкретної ситуації при стратегічному управлінні (наприклад, система управління інтелектуальною власністю в ВНЗ, система управління кадровим складом.)	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права.
Консалтингові ІІІ проекти	Поетапно вибудована партнерська діяльність між консалтинговою фірмою і замовником, яка вирішує комплекс завдань з широкого кола питань: по оптимізації і розвитку інноваційного бізнесу, питання інновацій в логістики, інновацій в бюджетуванні, (наприклад, зміна мотивації співробітників, спрямована на поліпшення якості роботи, трансфер технологій).	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, раціоналізаторські пропозиції

Предметна область ІІІ	Основні ознаки ІІІ	ОІВ, які можуть міститися в ІІІ
Фінансові ІІІ	Забезпечення ефективного вкладення коштів в різні активи, оцінка фінансових можливостей для реалізації інноваційних проектів (наприклад, фінансовий план в інноваційному бізнес-проекті, формування фінансових механізмів для економічного інноваційного розвитку)	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права
Організаційні ІІІ	Створення нових організаційних форм для здійснення ефективної інноваційної діяльності (наприклад, створення венчурного підприємства, впровадження матричної системи організації).	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, раціоналізаторські пропозиції
Маркетинговий ІІІ	Сукупність усіх дій, які спрямовані на розробку і розвиток інноваційної діяльності фірми (наприклад: дослідження конкурентних властивостей інноваційного продукту, оцінка конкурентоспроможності нового продукту)	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права
Соціальний ІІІ	Створення, модернізація або підтримання в соціальному середовищі матеріальної або духовної цінності, спрямованої на розвиток суспільства у всіх напрямках життєдіяльності (наприклад: служба соціальної допомоги «Ваше здоров'я», приватний дитячий сад для обдарованих дітей).	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, торгова марка, промисловий зразок
Освітній ІІІ	Система заходів та заходів, які забезпечують ефективні рішення конкретних освітніх завдань і є інноваціями в даній області (наприклад: прилучення до культури в сфері інтелектуальної власності в старших класах, підготовка креативного проект-менеджера)	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, торгова марка, промисловий зразок
ІІІ у проектуванні програмного забезпечення	Процес створення цифрових інновацій, процеси їх розвитку і реалізація в інноваційну діяльність.(наприклад: управління інноваційним проектом, цифрова залізниця)	Основні ОІВ: комерційна таємниця, об'єкти авторського і суміжного права, винаходи, корисні моделі, торгова марка, промисловий зразок, раціоналізаторські пропозиції

Ефективне управління ІВ в інноваційних проектах повинно розглядатися в якості важливого інструменту підтримки та потім просування результатів інноваційного проекту на ринок. У розробці інноваційного проекту повинні

брати участь професіонали в сфері ІВ, що дозволить практично розробляти, обґрунтовувати і приймати стратегічні рішення з питань комерційного використання винаходів, комерційної таємниці та інших результатів інноваційної діяльності.

Література

1. Бабаєв В.М. Управління проектами: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Управління проектами» / Бабаєв В.М. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 244 с.
2. Крайнік О.М.. Планування проектних дій: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 8.18010013 «Управління проектами» денної форми навчання / О. М. Крайнік, Н.І. Тахтаджиєва – Запоріжжя, ЗДІА, 2015. – 80 с.
3. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин и др./ Под ред. С. Д. Ильенковой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2015. – 327 с.
4. Лазарєв М.І. Управління підготовкою фахівців у сфері інтелектуальної власності: трансформації на сучасному етапі / М.І. Лазарєв, В.Е. Лунячек, Н.П. Рубан, В.М. Тіманюк, Н.С. Фесенко, Ю.Ю. Черненко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2017. – № 1 (51).

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ЧЕРЕЗ АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.П. Лучанінова

д-р пед. наук, професор кафедри інженерної педагогіки Національної металургійної академії України (м. Дніпро)

Сьогодні актуальним є питання передачі, застосування механізму трансферу технологій через академічну мобільність викладача й студента закладу вищої освіти.

Так, Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність встановлюється порядок організації програм академічної мобільності для студентів та викладачів вітчизняних вищих навчальних закладів (наукових установ) та студентів, викладачів, дослідників з іноземних країн на території України. Згідно Постанові академічна мобільність поділяється на 2 види: ступенева мобільність, що передбачає здобуття певного рівня вищої освіти; кредитна мобільність – це здобуття компетентностей або кредитів Європейської кредитно-трансферної накопичувальної системи [3].

Академічна мобільність в цілому – це інтеграційний процес у сфері освіти, що надає можливість студентам, аспірантам, викладачам брати участь в різноманітних навчальних або навчально-дослідницьких програмах. Основними цілями таких програм є підвищення якості освіти, розвиток міжкультурного обміну, підготовка майбутніх кваліфікованих спеціалістів. Участь в програмах академічної мобільності дає студенту можливість отримати не тільки якісну європейську освіту по обраному напрямку підготовки, але й розширити свої знання у всіх областях європейської культури, відчутти себе повноцінним громадянином Європи. І, що важливо, стати учасником трансферу технологій не на рівні держави, а в освіті, знайомлячи вітчизняну науку з формами передачі патентів на винаходи; патентним ліцензуванням; торгівлею безпатентними винаходами; передачею технологічної документації, ноу-хау; технологічних відомостей; інформаційним обміном у персональних контактах на

семінарах, симпозіумах, виставках тощо; інжинірингом; науковими дослідженнями і розробками при обміні ученими й експертами; проведенням різними фірмами спільних розробок і досліджень; організацією спільного виробництва; спільного підприємства [1].

Академією технологічних наук України спільно з Міністерством освіти і науки України з 2008 року реалізується проект «Національна мережа трансферу технологій», в основу якого було покладено пілотний проект «Українська мережа трансферу технологій» [2]. У рамках спільного проекту передбачається виконання наступних завдань: розповсюдження «ідеї» трансферу технологій, як важливого фактору формування інноваційного середовища; розширення обміну інформацією між учасниками трансферу технологій (вченими, спеціалістами та менеджерами); створення бази даних нових технологій та її актуалізація; підготовка спеціалістів у сфері трансферу технологій (у тому числі технологічних брокерів) та підвищення їх кваліфікації тощо. Сьогодні Академічна мобільність включає наступні форми міжнародного співробітництва: індивідуальна мобільність; мобільність освітніх програм і університетська мобільність; інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру та освітніх стандартів; вертикальна мобільність (академічна міграція); горизонтальна мобільність; зворотня мобільність; пряма мобільність

Література

1. Меморандум про створення та розвиток Національної мережі трансферу технологій NTTN державними та недержавними суб'єктами трансферу технологій від 19 січня 2010 року: Електронний ресурс. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трансфер_технологій

2. Трансфeр технологій_ Електронний ресурс. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трансфер_технологій

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» Електронний ресурс. Режим доступу:

https://mon.gov.ua/.../12/.../%20579_14.11.2017_final_Nov...

**INTEGRATED APPROACH TO MAKING INTELLECTUAL
PROPERTY MANAGEMENT DECISIONS IN MODERN ENTERPRISES**

Novorodovska T.

Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Department of
Intellectual Property and Project Management,
National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro)

The improvement of the modern enterprise management system, particularly in decision-making on formation and use of intellectual property, is a topical question because in Ukrainian business there is a lack of integrated approach to making management decisions concerning protection of intellectual property rights, using the opportunities to obtain real, tangible material benefits from intellectual property objects owned by enterprises in adverse economic conditions.

The objects of intellectual property include trademarks, copyright, inventions, utility models, designs etc. Intellectual product as intellectual property object are subjects to legislative regulation of legal relations concerning decision making on their creation, use and legal protection [1].

However, the lack of integrated approach to making intellectual property management decisions in modern enterprises, namely to the processes of providing information, expertise, legal support, economic valuation and the use of intellectual property objects, results in focusing at solitary aspects of strategic goals, objectives and priorities, and there is still no management system for valuation of objects of the intellectual property rights and putting them into economic circulation, obtaining the economic reward, profit or other benefits, which are the main reasons why the intellectual property objects are created. Intellectual property management nowadays actually ends at the stage of granting a protection document for IP object [2].

Management of intellectual property is an activity aimed at obtaining the final result as profit or other benefit through the creation and use of intellectual property objects in various fields of economy.

The process of decision-making includes searching alternatives, establishing evaluation criteria, selecting method for evaluation of alternatives etc and results from management activity which is aimed at revealing the most effective ways of use of intellectual property rights through management functions for solving the stated problem and achieving the ultimate goal that is the commercialization of intellectual property, obtaining additional income and protecting them from illegal use.

An integrated approach for making IP management decision should consider all stages of the life cycle of intellectual property as a product, which are creating, acquiring the rights, using (commercialization), protecting the rights and utilization. Each stage of management process has its specific purpose and situation, which, during its achievement, requires adequate decisions in the process of management, involving awareness of the role of intellectual property, introduction of intellectual property management into the system of strategic business planning, inventory of IP portfolio, market analysis, identification of the necessary IP objects, creation (acquisition) of such objects, estimation of its potential effectiveness, taxation of IP operations, IP rights protection and control. [3].

Commercialization of intellectual property is a commercial action of all participants of the process of transformation of intellectual work results into market products. The aim of commercializing is a profit through the use of intellectual property by an enterprise itself, or by selling or transferring IP rights [4].

Several ways of commercialization of intellectual property objects should be considered while making management decision. For example, during the use of intellectual property in its own production it is possible to issue non-exclusive licenses, which provide a plurality of licensees, or to use the equipment lease or franchise, or engineering in the form of consulting services. When transferring the holder does not lose the right to object, and, depending on the type of license agreement, may use the facility within the permissible limits [4]. Thus, the forms of commercialization can be combined.

Assessment of property rights is performed in result of management decision making based on a contract between a subject of assessment activity and a customer of

the assessment or on the basis of a court order appointing an appropriate expertise with regard of assessing property rights. Using intellectual property rights in its management and financial accounting, the company can earn additional income, taking into account the possibility of their protection in a competitive market of innovative products.

Legislation in the field of intellectual property should be developed through the implementation of modern international standards because the level of socio-economic development of the country depends on adequate, reliable and efficient legislative protection of intellectual property [5].

IP rights owners should constantly make appropriate decisions and be able to take actions against violators of these rights.

Thus, the competitive advantages of a modern enterprise are formed as existing objects of intellectual property rights in the process of their managing. These benefits are used by the company management, applying efficient algorithm for management decision making, particularly in the field of protection, defense and commercialization of intellectual property objects. Only under such conditions can venture have a success and prospects of development in the market of innovative products and services.

REFERENCES

1. М.В.Вачевський, В.Г.Кремень, В.М.Мадзігон, В.Г.Скотний, Г.Є.Левченко, О.М.Вачевський. Інтелектуальна власність. Теорія і практика інноваційної діяльності, Підручник / За ред. проф. М. В. Вачевського. — К.: ВД Професіонал, 2005. — 448 с.
2. Череп А.В., Ярмош В.В. Недоліки системи управління інтелектуальною власністю підприємства. // Вісник Запорізького національного університету. — 2010. — № 2 (6). — С. 88–90.
3. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 276 с.

4. І.В.Шуба. Аналіз форм комерціалізації об'єкти інтелектуальної власності, УДК 338.001; 338.246, ISSN2304-621X.Вісник НТУ«ХПІ». 2014. No 23(1066).

5. Орлюк О. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи / О. Орлюк // Право України. – 2011. – № 3. – ст.7.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

П.Г.Перерва

д.е.н, професор, зав.кафедрою менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин НТУ «ХП»

М.І.Погорєлов

к.е.н, професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин НТУ «ХП»

Сучасний стан конкурентного ринку любого промислового підприємства знаходиться в такому стані, що при виборі стратегії дій для досягнення конкурентних переваг необхідно використовувати різні методи: лідерство у витратах, диференціацію продукції, концентрацію, ранній вихід на ринок і т.п. Разом з тим, світовий досвід виробничо-комерційної діяльності неодноразово підтверджує актуальність та важливість використання інтелектуальних розробок, новітніх технологій, різного роду власних чи запозичених об'єктів інтелектуальної власності при створенні, виробництві, продажу та використанні новітніх конкурентоспроможних товарів [1, 2, 3].

В даний час підприємства та організації, що мають відношення до процесів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності використовують на практиці два основних методичних підходи :

а) пряма (безпосередня) комерціалізація передбачає продаж прав на об'єкт інтелектуальної власності як на звичайний інноваційний товар. При цьому покупець об'єкта інтелектуальної власності може представляти або не подавати комерційне майбутнє своєї покупки. У першому випадку у покупця є вже конкретна бізнес-план створення будь-якого продукту, де він передбачає використовувати даний об'єкт інтелектуальної власності. У другому випадку такого плану ще немає, покупець передбачає в майбутньому знайти об'єкту інтелектуальної власності або практичні застосування, або продати його за вищою ціною. На наш погляд, дані підхід до комерціалізації об'єкта інтелектуальної власності пов'язаний з досить великими стартовими витратами на

доведення об'єкта інтелектуальної власності стадії його практичного застосування. Разом з тим, у разі успіху, вихід інноваційної продукції на ринок дає можливість через певний період не тільки компенсувати початкові матеріальні витрати, але і отримати чималий прибуток, яка не тільки покриє початкові витрати, але і дозволить створити певні фонди для подальшого розвитку виробничо-комерційної діяльності. Важливим моментом в цьому процесі є той факт, що вся отримана підприємством прибуток залишається в розпорядженні первісного покупця об'єкта інтелектуальної власності;

б) непряма (опосередковано) комерціалізація передбачає продаж інноваційного товару, в ціну якого входить і ціна об'єкта інтелектуальної власності, з використанням якого і виготовлений даний товар. При цьому інноваційна складова даного товару, його конкурентні переваги і поліпшені техніко-економічні показники багато в чому якраз і визначаються використанням при його створенні, виготовленні та (або) практичне використання даного об'єкта інтелектуальної власності, ринкова комерціалізація якого аналізується. Слід зауважити, що прийняття рішення про виробництво інноваційної продукції з використанням даного об'єкта інтелектуальної власності пов'язано з численними і досить великими ризиками. Тому, перш ніж прийняти таке рішення, необхідно порівняти свою продукцію з аналогічними показниками продукції конкурентів, зробити економічну оцінку передбачуваного інноваційного проекту.

Всі види інтелектуальної власності перетворюються в компонент продуктивних сил і, з'єднуючись з технікою і виробництвом, органічно вбудовуються в відтворювальний процес. Зростає інтенсивність інноваційних процесів, скорочуються терміни створення інновацій, розробниками і споживачами стають нові учасники, змінюються їхні стосунки і функції. Це підвищує рівень відповідальності підприємця-виробника, формує конкурентоспроможний ринок і стимулює інноваційну економіку в нашій країні. Якраз цей фактор і є вирішальним при створенні об'єктивних передумов виходу української економіки із затяжної кризи.

Дослідження теорії та практики управління інтелектуальною власністю [1-14] дозволило виявити різні форми організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на промисловому підприємстві.

Сутність першого варіанту комерціалізації [1-3] об'єктів інтелектуальної власності в тому, що, використовуючи схему непрямой комерціалізації, ця діяльність може бути винесена за межі інноваційного підприємства і функціонально передана існуючій незалежній організації, що займається комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності – інноваційному брокеру. На ринку такі компанії (інноваційні брокери) вже присутні, але, як правило, комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності не є їх основною діяльністю. У такому варіанті, як правило, не досягається постійної і системної роботи з інтелектуальним потенціалом підприємства, а також не відбувається необхідних перетворень на самому підприємстві [1]. Крім того, на наш погляд, в такому вигляді організаційна схема не виконує свого основного завдання – прискорення процесу комерціалізації і підвищення його ефективності. Цей висновок підтверджується тим, що інноваційний брокер отримує зовсім новий для себе товар для подальшого збуту і практично з нуля починає його продаж. Звичайно, певні напрацювання в цього брокера є, але їх може бути зовсім замало для швидкого і ефективного вирішення поставленої перед ним конкретної задачі. Для покращення ефективності дії такого варіанту організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності ми пропонуємо ввести систему ланцюгового інноваційного брокерства, яка передбачає як мінімум подвійне брокерство: пошуково-організаційне і пошуково-збутове. Між цими двома суб'єктами ринкових відносин можуть біти тісні зв'язки, а може бути і відсутність таких зв'язків. В першому випадку, як нам представляється, ефективність дій цих суб'єктів на ринку буде більш ефективною.

Зазвичай інноваційні брокери здійснюють свою діяльність на основі відповідних угод, яка зазвичай містить спеціальні умови щодо обмежень по терміну і території дії. Слід також зробити особливий наголос на тому факті, що така угода обов'язково повинна містити умови конфіденційності.

Другий варіант організації комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності – це створення функціонального підрозділу у вигляді незалежної організації, в якій підприємство є основним засновником. Поточне українське законодавство не дозволяє в повній мірі реалізувати дану форму. Даний варіант організаційної схеми комерціалізації по своїй суті досить близький до першого, але має деякі суттєві відмінності. Зокрема, такого роду функціональний підрозділ проводить більш незалежну політику в сфері комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності і має, на нашу думку, більші комерційні можливості як за межами підприємства-розробника, так і в його складі, використовуючи, наприклад, засади інтрапренерства.

Третій варіант - це створення в складі інноваційного підприємства спеціалізованого функціонального підрозділу – центру комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Будучи структурним підрозділом, центр контролюється підприємством (керівник відділу функціонально підпорядковується керівництву підприємства, а по статусу він може бути заступником директора підприємства) та керується в своїй роботі внутрішніми інструкціями, правилами і загальною політикою підприємства, що є однією з переваг даного варіанту організаційної схеми комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Крім того, весь дохід від діяльності центру залишається на підприємстві.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що проблеми формування ринкових відносин комерційного використання інтелектуальної власності є дуже складними та актуальними в практичному застосуванні, так як від ступеня успішного вирішення цих проблем залежить можливість досягнення кінцевих позитивних результатів інвестиційної та інноваційної діяльності наукоємних підприємств. Тому вдосконалення процесів комерціалізації інтелектуальної власності дозволить високотехнологічним підприємствам стати на шлях інноваційного розвитку та підвищити рівень використання наукоємних продуктів для досягнення соціально-економічного зростання української економіки. Надзвичайно актуальними, на нашу думку, є процеси комерціалізації

інтелектуальних продуктів для машинобудівних підприємств, продукція яких визначає темпи науково-технічного прогресу в машинобудуванні, а і в економіці всієї країни.

Література

1. Pererva P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
2. Дробишева А.В. Дослідження підходів до процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / А.В.Дробишева // Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. студентів та молодих вчених, 16 листопада 2018 р. – Сєверодонецьк, 2018. – С. 182-185.
3. Перерва П.Г. Організаційні підходи до механізму комерціалізації ОІВ та проблеми їх практичної реалізації / П.Г.Перерва, А.В.Косенко // Всеукраїнський семінар з проблем економіки інтелектуальної власності : зб. наук. пр. 1-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Київ : Кравченко Я. О., 2018. – С. 122-128.
4. Nagy, Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine / S.Nagy // Вісник НТУ «ХПІ»" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.
5. Kocziszky, György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, Т.О.Кобієлієва // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О.В. Манойленко. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.
6. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.
7. Kocziszky, György Anti-corruption compliance in the enterprise's program [Electronic resource] / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, P.G.Pererva // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному

середовищі.– Кременчук, 2017. – С. 164-167. – Режим доступу:
<https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view>

8. *Nagy, Szabolcs* Estimation of economic efficiency of power engineering / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.

9. *Kocziszky, György* Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veres Somosi, Т.О.Кобієлієва // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: Є.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.

10. *Nagy, Szabolcs* Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.

11. Романчик Т.В. Аналіз стану інноваційної активності економіки України [Текст] / Т.В. Романчик // Бізнес-інформ. – 2014. – №5. – С. 111-115.

12. *Nagy, Szabolcs* (2015) *Criteria of Effective Marketing - Analysis Of Corporate Marketing Activities In Hungary* // Proceedings of "Balance and Challenges"/- 9th International Scientific Conference., University of Miskolc, pp. 103-112.

13. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Інноваційна діяльність як фактор економічної безпеки промислового підприємства // Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції : монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А. – Суми : Триторія, 2018. – С.56-74.

14. *Nagy, Szabolcs* (2016) *E-commerce in Hungary: A Market Analysis* // Theory methodology practice: Club of economics in Miskolc.- 2016.- №12 (02). pp. 25-32.

**АДАПТАЦИЯ ПОДХОДОВ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКИ
ОБЪЕКТОВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ С
ПЕРЕХОДОМ К ИНДУСТРИИ 4.0**

Н.С. Свищева

аспирантка, Национальный технический университет «Харьковский
политехнический институт», г. Харьков

П.Г. Перерва

д.э.н., профессор. Национальный технический университет «Харьковский
политехнический институт», г. Харьков

Мир меняется ускоренными темпами и трудно даже представить каким он будет через сто лет. Уже сейчас мы пользуемся такими достижениями человечества, о которых еще полвека назад и не следовало мечтать. В большинстве эти достижения связаны с информационно-коммуникативными средствами и технологиями, которые стали на сегодня одной из самых мощных движущих сил мировой экономике. Они изменили и продолжают изменять почти все и в обычной жизни человека, и в бизнесе, и в сфере интеллектуальной собственности. Прежде всего изменения коснулись процессов генерирования, передачи, хранения, управления и анализа информации, а в сфере интеллектуальной собственности – экономической оценки, длительности жизненного цикла и экономического эффекта разработки. Возникают новые типы экономики: информационная экономика; инновационная экономика; новая экономика; экономика знаний; экономика, основанная на знаниях, в рамках которых претерпевают кардинальные изменения бизнес-модели и бизнес-процессы конкурентоспособных предприятий [1-3]. Наиболее значимой концепцией развития экономики и общества сегодня является "Индустрия 4.0", которая впервые была сформулирована в апреле 2011 года на Ганноверской промышленной выставке-ярмарке (HannoverMesse) Х. Кагерманн, В. / Д. Лукасом, В. Вальстером [4] и была основной темой 46-го Всемирного экономического форума (WorldEconomicForum) в Давосе, что состоялось в январе 2016 года [5].

Сущность Индустрии 4.0 заключается в том, что все физические объекты будут определенным образом постоянно подключены к единой мировой сети - Индустриальному Интернету (Интернет вещей на промышленном уровне), с целью обмена информацией между ними без непосредственного привлечения к этому человека [6]. Индустрия 4.0 считается четвертой промышленной революцией, которая уже сегодня происходит в крупнейших экономиках мира, в частности, США и Германии, а ее движущей силой являются крупные промышленные компании и научные центры [6].

Чтобы лучше понять сущность понятия «Индустрия 4.0», обратимся к мнению экспертов. В частности, если рассматривать результаты опроса в рамках проекта *Industrie 4.0 in a Global Context: Strategies for Cooperating with International Partners*, которое было проведено на средства Федерального министерства экономики и технологии Германии (BMWi) (в ходе исследования было опрошено 150 экспертов из шести стран мира: Германии, Китая, Японии, Южной Кореи, Великобритании и США), то можно отметить, что большинство экспертов сходятся во мнении, что Индустрия 4.0 - это, в первую очередь, разработка сетей и цифровые технологии. Кроме того, эксперты включают в это понятие также смарт-товары, оптимизацию производства, автоматизацию и новые бизнес-модели [7].

В рамках таких глобальных промышленных изменений логично ожидать развития подходов и методологии к оценке объектов интеллектуальной собственности.

В соответствии с международными стандартами для оценки рыночной стоимости различных объектов интеллектуальной собственности рекомендуется использовать три основных подхода [8]:

1. затратный (инвестиционный), содержит четыре метода: фактических затрат, плановых затрат, восстановительной стоимости, коэффициентов;
2. рыночный (аналоговый), состоит из трех методов: сравнительных продаж, рынка интеллектуальной собственности, экспертных оценок;

3. доходный (финансовый), насчитывает шесть методов: коммерческой значимости, прибыли, экономического эффекта, «капитализации дохода» (прибыли), дисконтирования, роялти.

Затратный подход основан на расчете затрат, необходимых для полного воспроизведения объекта собственности. Но практика подтверждает, что понесенные затраты очень редко можно сравнивать с будущим успехом на рынке. Рыночный подход воплощается через знание рыночной информации о сделках с аналогичной интеллектуальной собственностью, но такая информация не всегда доступна. Доходный подход осуществляется благодаря оценочеспособности интеллектуальной собственности приносить доход, что требует достаточно точного знания рыночных перспектив товара, в котором используются объекты оценки [9].

Итак, проведя анализ существующих методов оценки стоимости объектов интеллектуальной собственности, можем констатировать, что каждый из них является актуальным и действенным. Однако они имеют ограниченный характер в условиях Индустрии 4.0 и эффективны для оценки только отдельных ОИС и при наличии определенной рыночной информации. Существует потребность в разработке новейшего метода оценки интеллектуальной собственности, в котором будут адаптированы и объединены преимущества всех трех подходов. Он должен обеспечивать решение следующих задач:

- учесть требования Индустрии 4.0 к вновь созданным объектам интеллектуальной собственности;
- учесть изменения в жизненном цикле современных разработок;
- классифицировать объекты интеллектуальной собственности на основе необходимости получения охранного документа или сохранения в тайне как ноу-хау;
- определить размер доли при внесении объекта интеллектуальной собственности в качестве вклада в уставный фонд предприятия;
- оценить стоимость ОИС при составлении и регистрации лицензионных соглашений и (или) сделок купли-продажи;

- рассчитать размер убытков или размер компенсации в случае незаконного использования ОИС;
- обеспечить учет всех нематериальных активов предприятия;
- увеличить рыночную стоимость предприятия;
- оценить стоимость имущества предприятия для получения кредита под залог прав на ОИС;
- учесть стоимость ОИС при реорганизации, ликвидации или банкротстве предприятия;
- осуществлять другие действия, предусмотренные законодательством.

Для создания такого подхода следует не только применять современные интеллектуальные методы, а именно - методы теории нечеткой логики и нейронных сетей, но и предложить коррективы в действующее законодательство Украины касательно объектов интеллектуальной собственности.

Литература

1. Світлична В.Л. Теоретичні базис нової парадигми суспільства — економіки знань [Електронний ресурс] / В.Л. Світлична // Економіка: реалії часу. — 2015. — № 3 (19). — С. 184—193. — Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No3/184/193.pdf>
2. Іванова В.В. Економіка, заснована на знаннях, та економіка знань: адекватність використання категорій [Електронний ресурс] / В.В. Іванова // Механізм регулювання економіки. — 2011. — №3. — С.47—54. — Режим доступу до статті: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/29633/1/Ivanova.pdf>
3. Григорак М.Ю. Теоретичні положення інтелектуально орієнтованої логістики / М.Ю. Григорак // БізнесІнформ. — 2015. — №2. — С. 20—29.
4. Вишне夫斯基 Ю. Как будет работать мировая экономика через 15 лет. [Електронний ресурс] / Ю. Вишне夫斯基 // Власть денег. — 2015. — № 9/434. — Режим доступу до статті: <http://www.dsnews.ua/future/kak/budet/rabotat/mirovaya/ekonomika/cherez/15/let/05092015132200>

5. Мартин Н. "Индустрия 4.0": что будет с рынком труда? [Электронный ресурс] / Н. Мартин, С. Савченко. — 20.01.2016. — Режим доступа:

<http://www.dw.com/ru/индустрия/40/что/будет/с/рынком/труда/a/18993560>

6. Как нам начать четвертую промышленную революцию [Электронный ресурс] // Власть денег. — 2015.

7. Rüßmann, M., Lorenz, M., Gerbert, P., Waldner, M. et. al. (April 2015). Industry 4.0. The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries. Boston Consulting Group.

8. Майброда, М. Аналіз та методи оцінки ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності / Михайло Майброда, Роман Михайлович, Ярослав Сафандула // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу і статистики Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2012. – Вип. 10, ч. 4. – С. 231-233.

9. Послідовність і цілі оцінки прав інтелектуальної власності як нематеріального активу / І. В. Долина [та ін.] // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Технический прогресс и эффективность производства. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2010. – № 60. – С. 104-111.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТРАНСФЕРУ ЦІЛІСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В.М. Тимчук

к.с.-г.н, ст.н.с., провідний науковий співробітник відділу науково-методологічного забезпечення та інтелектуальної власності Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, м. Харків

Н.Ю. Єгорова

к.ек.н. ст.н.с, керівник відділу науково-методологічного забезпечення та інтелектуальної власності Інституту рослинництва ім. В.Я.Юр'єва В.Я.Юр'єва НААН, м. Харків

Є.С. Бондаренко

н.с. відділу науково-методологічного забезпечення та інтелектуальної власності Інституту рослинництва ім. В.Я.Юр'єва НААН, м. Харків

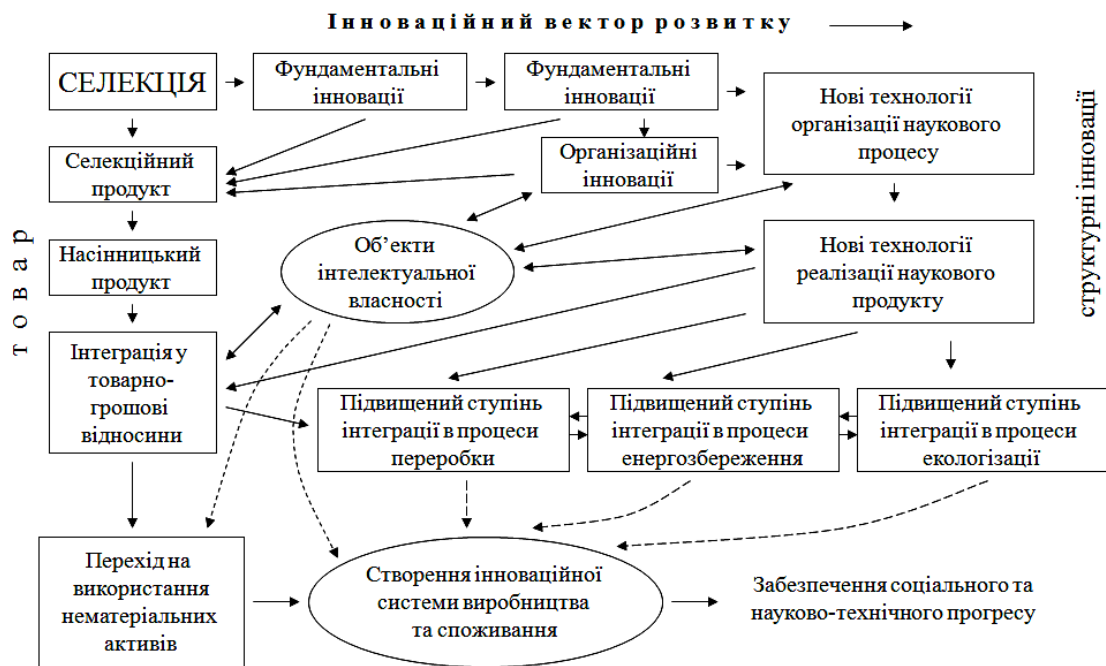
У своїй діяльності наукові установи з державною формою власності рівня Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (ІР НААН) як структуроутворюючі наукові центри мають враховувати багатofакторні та різновекторні підходи при створенні і трансфері конкурентоспроможних селекційно-насінницьких і технологічних інновацій [1]. Виходячи з цього задекларований інноваційно-інвестиційний вектор розвитку АПВ має базуватися на системному моніторингові чинників зовнішньої та внутрішньої систем споживання [2, 3].

При розробці робочих моделей та алгоритмів виходили з урахування позицій організації і логістики, структурної та ієрархічної побудови систем, формалізації та системного підходу на засадах наскрізної координації. Враховуючи специфіку установи, предметом досліджень було визначено складові і вектори трансформації селекційної установи з державною формою власності до рівня оригінатора ОПВ. На сьогодні для науково-методологічних центрів рівня ІР НААН досить важливим вектором є формування адаптованої

методології трансферу та її системне забезпечення відповідно до принципів наскрізної координації і стратегічного планування [1].

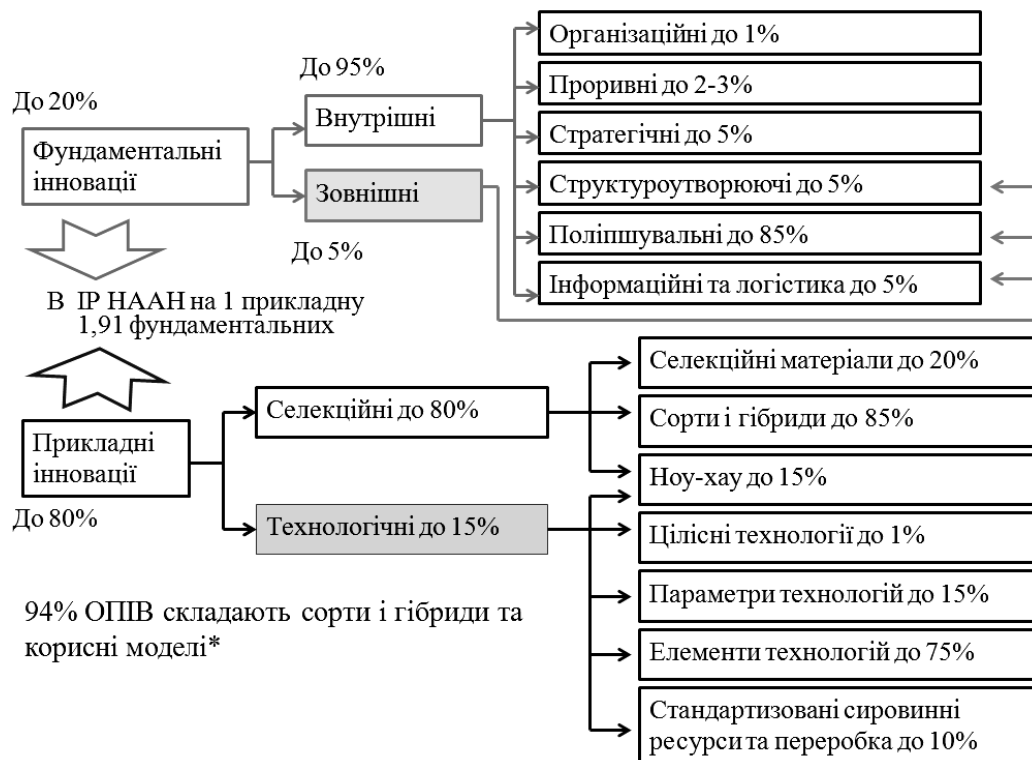
Отримані результати достатньо чітко свідчать, що без системного вирішення проблематики трансферу цілісних технологій та переходу на рівень виробництва стандартизованих сировинних ресурсів ефективна реалізація конкурентних переваг та інноваційний розвиток галузі рослинництва в ближній та середньостроковій перспективі виглядають досить проблематичними. Одночасно з цим вкрай важливо забезпечити поетапний перехід до цілісним технологій з необхідним рівнем ресурсного забезпечення з тим, щоб в більш віддаленій перспективі вийти на рівень трансферу технологій та стандартизованих сировинних ресурсів інтегрованих в переробку [4,5]. Сорт або культура реалізує свій потенціал в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах через систему технологічного, ресурсного та наукового супроводження. Чим більш стабільною та відтворюваною на необхідному технологічному і продуктивному рівні є культура – тим більш очікуваною є її успішність та орієнтація на неї виробництва. В цілому по об'єктах трансферу залишається актуальною проблема переходу на рівень стандартизованих сировинних ресурсів та їх інтеграції в інші галузі [1,4,5].

Стратегічно важливою проблемою також є рівень технологічності та конкурентних переваг, без яких досить складно очікувати ефективної реалізації генетичного потенціалу продуктивності та гарантованих кінцевих результатів в рамках цілісних технологій [6].

Одним з ключових та стратегічних блоків, що потребує вирішення, є нормування і регламентація обігу та комерційного використання інформаційно-консультативного ресурсу як специфічного товару в системі трансферу інновацій. В цьому сенсі простежується значна неузгодженість в засадах задекларованої комерційної реалізації розробок типу «ноу-хау» установами оригінаторами ОПШВ, з одного боку, та їх використанням за адміністративними схемами, з іншого. За групуванням проблематику можна умовно розділити на внутрішній і зовнішній блоки. За генеральними напрямками для ІР НААН – можна виділити як основний напрям селекцію – 83% (лінії -63%, сорти і гібриди -12%, колекції -8%). На рівні селекційного блоку в свою чергу виділяється субблок внутрішнього спрямування – (лінії + колекції – 90,3% селекційного блоку), який не є активним об'єктом трансферу. Частка субблоку зовнішнього спрямування орієнтованого на трансфер (сорти і гібриди) становить менше 10% від селекційного блоку. Напрями організації наукового процесу (способи - 4% та методики 1%) обіймають 5% сегмент. Напрями наукового та

інформаційно-маркетингового супроводження (методичні рекомендації -5%, інформаційні бази -3%, каталоги - 1% та інвестиційні проекти -1%,) сукупно обіймають 10% сегмент. При цьому технологічний сегмент становить лише 2%. Тобто чітко видно проблемні питання і стратегічні напрями подальшої трансформації наукового і трансферного процесів. При цьому генерально основним об'єктом трансферу залишаються елементи технології. Сегментація ж інновацій за напрямками в Інституті рослинництва достатньо чітко демонструє їх недостатню ефективність як об'єктів трансферу. Виходячи зі специфіки діяльності ІР НААН (модельний об'єкт) всі інновації було згруповано в ієрархічному та функціональному порядку з точки зору наступного моніторингу та контролю ефективності їх використання

Реально на сьогодні значний сегмент становлять поліпшуючі інновації внутрішнього споживання, що використовуються суто в селекційному процесі і частково в його технологічному забезпеченні. Кількість структуруючих інновацій, нажаль, є недостатньою для формування системних і цілісних рішень. Тільки окремі інновації формально можуть бути віднесені до параметрів технології і особливо цілісних технологій. При цьому переважна частка інновацій підпадає під сферу елементів технології. Враховуючи те, що ІР НААН

вже сьогодні на 1 грн. бюджетного фінансування заробляє і рефінансує в науковий процес до 2,8 грн. коштів спеціального фонду, активно здійснює напрями міжнародного співробітництва та займає провідні позиції серед установ мережі НААН, чітко вимальовується підвищена пріоритетність інноваційного вектору розвитку. Тому для ІР НААН відпрацювання методології трансферу інновацій в АПВ є актуальним питанням в розбудові інноваційної інфраструктури та трансформації наукового процесу.

Література

1. Тимчук В.М., Токар І.В., Осіпова Л.С. Оцінка ключових факторів трансферу технологій в галузі рослинництва //Тимчук В.М.-2014/ Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка - випуск 148 «Механізація сільськогосподарського виробництва», Харків 2014 - С.199 - 203.

2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article.art_id=47920

3. Шубравська О. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки: теоретико-методологічний аспект // Економіка України. – 2012. – № 1. – С.27-35.

4. Кропивко В. Продовольча безпека країни: стан та перспективи / Валентина Кропивко // Матеріали інтернет-конференції 20-21 жовтня 2011 р. Тернопільський інститут АПВ НААН – секція 5. Економічні науки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.confaiapv.at.ua/publ/konf_20_21_zhovtnja_2011_r/sekcija_5_ekonomichni_nauki/.../23-1-0-1123

5. Матюшенко І. Ю. Технологічна конкурентоспроможність України в умовах нової промислової революції і розвитку конвергентних технологій. Проблеми економіки. 2016. № 1. С. 108–120.

6. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: закон України від 08.09.2011 № 3715-VI (зі змін.) // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: [tp://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2623-14](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2623-14).

СЕКЦІЯ 5

**ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДЕЯКИМ АСПЕКТАМ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА

О.П. Громова

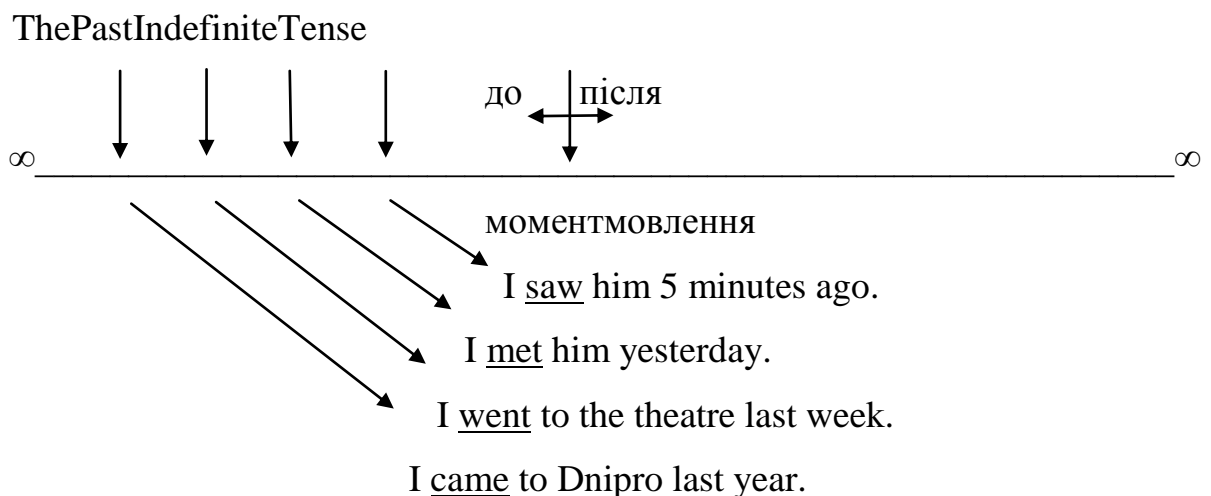
ст. викладач кафедри перекладу та іноземних мов Національної
металургійної академії України, м. Дніпро

Л.М. Піддубна

ст. викладач кафедри перекладу та іноземних мов Національної
металургійної академії України, м. Дніпро

На відміну від української мови, в якій "точкою відліку часу" вчинення дії є тільки реальний акт мовлення, в англійській мові цю роль може виконувати і так званий "додатковий часовий орієнтир", обраний самим автором повідомлення відповідно до його комунікативного наміру.

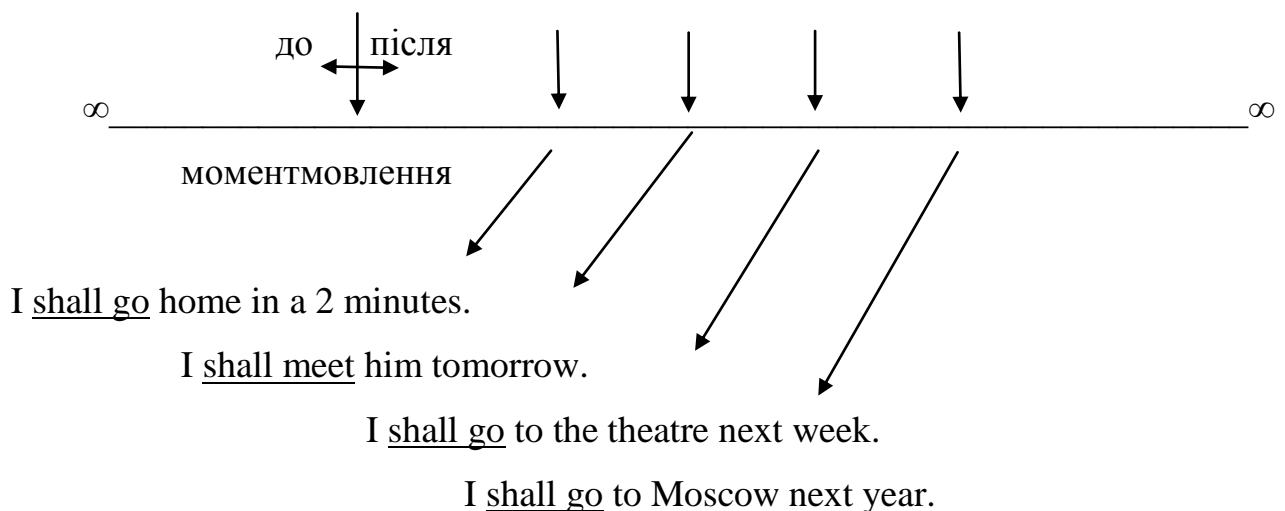
Наприклад, якщо в якості часового орієнтира вчинення дії в англійській мові вибирається сам акт мовлення, то дії, вчинені до цього моменту, позначаються за допомогою часової форми дієслова, що отримала найменування в англійській мові "ThePastIndefiniteTense". При цьому мається на увазі, що дія могла статися в будь-якій конкретній точці часового ланцюга, яка відбулася **перед** актом мови. Схематично це можна представити таким чином:

Для позначення передування дії акту мови служать як морфологічні засоби (Ved), так і лексичні (yesterday, lastweek, lastmonth) і лексико-синтаксичні (2 minutesago).

Для семантики цієї часової форми дієслова характерна відсутність зв'язку дії з актом мови, воно не актуальне для акту мовлення, воно здійснилося і цілком належить минулому.

Аналогічним чином можна трактувати семантику часової форми англійського дієслова, відомої під назвою "The Future Indefinite Tense". Дія, що позначається цією формою дієслова, може відбуватися в **будь-який** конкретний момент часу, **наступний** за актом мови. За своєю семантикою воно як би симетрично дії, що передує акту мовлення, тільки розташовується на часовій осі по іншу сторону від акту мовлення. При цьому лексичні і лексико-синтаксичні засоби аналогічні, а морфологічним засобом позначень віднесеності дій до майбутнього є аналітична форма:

В англійській мові форма дієслова, відома під назвою "The Present Indefinite Tense", яка використовується для позначення дії, що не передує і не слідує за актом мови, а одночасно передує і слідує за ним. Це одне з найбільш яскравих суперечностей системи часових форм англійського дієслова, коли в семантику однієї форми включені сторони, які і стверджують і заперечують одна одну.

Методика "проводить" студента послідовно через всі етапи становлення до свідку грамотної побудови іншомовного висловлювання, центром якого в англійській мові є дієслово-присудок. Становлення навички відбувається

свідомо. Велика кількість вправ (в більшості яких навмисно включено спрощений і повторюваний лексичний матеріал) сприяє міцному засвоєнню навички.

Література

1. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Практична граматики англійської мови з вправами: Посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. – Вінниця: Нова книга, 2006. – Т.1. – 276 с.
2. Gusak T. Modern English Grammar in Practice. Київ: „Фірма „ІНКОС”, 2002.- 308 с.
3. G. Alexander Longman English Grammar Practice. -New York, 2003.

ЛІНГВО – СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕСТІВ

Кривуля В.О. канд., філ., наук, доцент

Національна металургійна академія України, м. Дніпро, Україна

Рекламні тексти відрізняються яскравістю, зрозумілістю, лаконічністю, високопрофесійним виконанням, оскільки їх основна мета – привернути увагу, викликати зацікавленість та простимулювати збут. Для досягнення даної мети рекламодавці вдаються до різноманітних стилістичних та лінгвістичних прийомів, тому в рекламних повідомленнях спостерігається їх висока концентрація [1].

Існує декілька стилів рекламних текстів: пряме висловлення фактів, розповідний стиль, самоописання, діалог/монолог.

У рекламі промислових виробів найбільш часто вживають:

а) стиль прямого висловлення фактів, який безпосередньо пояснює зміст заголовка та ілюстрацій і не приховує свого комерційного спрямування;

б) стиль самоописання, у випадку якого виробник висвітлює основну ідею та переваги своєї компанії та продукції у розповідному, емоційно-забарвленому тексті;

в) стиль діалогу, у якому рекламодавець звертається напряму до потенційного клієнта, спонукаючи його до дії.

Характер як зіставлення, так і перекладу рекламного тексту залежить від того, на яку аудиторію він спрямований. Якщо аудиторія, для якої створюється рекламний текст різноманітна – використовується виключно загальна лексика, яка буде зрозумілою кожному носію мови та широко застосовується у повсякденному спілкуванні.

Якщо ж рекламна кампанія орієнтована на вузьку однорідну аудиторію, яка має свою соціальну чи професійну метамову, то в тексті широко застосовуватимуться жаргонні слова та професіоналізми [2].

Рекламні, як і будь-якому іншому функціональному стилю властиві свої особливості синтаксичних конструкцій, які введені у рекламний текст та взаємодіють у ньому зі специфічними стилістичними ефектами, як то інверсія, риторичне запитання, вживання заперечень для експресивності мовлення, мовне маніпулювання [3].

В рекламних текстах широко представлені алегорія, метафора, порівняння, паралелизми, різноманітні види повторень, алітерація, ономотапея (слова-звуконаслідування), концентрація імперативних форм дієслова та описових прикметників.

Зокрема, оскільки описання товару чи послуги є важливим компонентом рекламного тексту, чималу роль у ньому відіграють атрибутивні (означальні) словосполучення, до складу яких входять прикметники та прислівники.

Деякі дослідники вважають саме прикметники та прислівники ключовими елементами рекламного тексту. Наприклад, Джилліан Даєр, у своїй роботі «Advertising as Communication» (Лондон, 1995), пише: «If you listen to any commercial or glance at advertisements in magazines, you will be subjected to a liberal sprinkling of adverbs and adjectives. They are key parts of speech for advertisers. They are the trigger words because they can stimulate envy, dreams and desires by evoking looks, touch, taste, smell without actually misrepresenting a product».

В англomовній рекламі часто вживаються такі прикметники як: natural, sensual, innocent, passionate, romantic, mysterious, good, better, best, free, fresh, delicious, full sure, clean, wonderful, special, fine, big, great, real, easy, bright, extra, rich, gold. Нерідко зустрічаються прикметники, що вказують на автентичність торгової марки або бренду, а саме слова genuine, authentic, original. Однак найбільш уживаним прикметником є слово new.

На морфосинтаксичному рівні, найбільш важливою ознакою рекламних текстів є часте використання імперативних форм дієслова для посилення динамічності рекламного повідомлення. Наприклад, форми дієслів see, buy, fly.

Часто вживаються особові та присвійні займенники, конструкції типу «ми – наш», «ви – Ваш», які надають рекламному тексту переконливості – найбільш поширені у текстах стилю діалогу/монологу [4].

Бажаючи зробити свою рекламу більш оригінальною та ефективною, рекламодавці нерідко вдаються до створення нових лексем з частин уже відомих слів, які представляють собою перероблені чи спотворені слова активної лексики даної мови.

Насьогодні, в умовах глобалізації, все частіше постає питання створення міжкультурної реклами. Є два можливі шляхи її створення:

а) адаптація рекламних повідомлень, у яких чужі культурні елементи замінюються традиційними для даної країни;

б) стандартизація рекламних повідомлень, які матимуть якомога меншу специфічних етнокультурних ознак.

Можливість стандартизації реклами залежить від виду реклами, ступеня культурної зосередженості товару, цільової групи.

У міжкультурній рекламі часто зустрічаються англо-американізми. Це пов'язано насамперед з процесом глобалізації економіки, а також з тим, що іншомовні слова сприяють приверненню уваги.

У німецькомовних рекламних текстах англійських запозичень набагато більше ніж, наприклад, в українській рекламі, оскільки німецька аудиторія легше сприймає англійську мову.

При перекладі рекламних текстів обов'язково враховуються етнічні, психологічні характеристики аудиторії та специфіка культури країни.

До найбільш часто використовуваних прийомів перекладу відносять транскрипцію, транслітерацію, калькування, стиснення і розширення, персоніфікацію, конверсію, функціональну та граматичну заміну, генералізацію, лексичні та граматичні опущення.

Висновки:

Реклама – це особливий маркетинговий інструмент, непряма форма переконання, що базується на описі переваг продукту, товару або послуги. Її основною метою є донесення інформації від рекламодавця до цільової аудиторії, але у сучасному середовищі вона виконує цілий ряд функцій: маркетингову, економічну, соціальну, ідеологічну, іміджеформуючу, інформаційну, комунікативну. Основними властивостями реклами є її правдивість, конкретність, гуманність, цілеспрямованість та компетентність.

Існує велика кількість різноманітних класифікацій видів реклами. Серед головних слід зазначити види реклами за метою (престижна та товарна) та за каналом поширення (реклама у пресі, телевізійна, радіо-реклама, зовнішня, реклама на місці продажу, сувенірна реклама). Кожний вид має свої характерні риси, переваги та недоліки.

Вироби металургії часто рекламують у вузькоспеціалізованих галузевих друкованих виданнях, які обслуговують професійну діяльність. Серед таких журналів можна виділити «Stahl und Eisen» та «Gesserei-Praxis» (Німеччина), «Fonderie Magazine» (Франція), «Gjuteriet» (Швеція), «Foundry Trade Journal», «Modern Casting» (Великобританія), «Foundry Management & Technology», «Incast Magazine» (США). Рекламні тексти відрізняються яскравістю, зрозумілістю, лаконічністю, високопрофесійним виконанням, оскільки їх основна мета – привернути увагу, викликати зацікавленість та простимулювати збут. Рекламодавці вдаються до різноманітних стилістичних та лінгвістичних прийомів, тому в рекламних повідомленнях спостерігається їх висока концентрація.

Посилання

1. Андреева Н. П. Лингвистические и стилистические особенности английской терминологии рекламы и рекламных текстов: на материале английских и американских реклам: дис. ... кандидата филологических наук / Андреева Н. П. – Омск, 2007. – 216 с.
2. Злобина И. С. Особенности перевода английских рекламных текстов на русский язык. Вып. 1 / Злобина И. С. – Новгород: Альба, 2010.

3. Борнякова И. В. Специфика языка рекламных сообщений и их перевода в рамках межкультурной коммуникации :на материале немецкой и русской журнальной рекламы: дис. ... кандидата филологических наук. /Борнякова И. В. – Москва, 2007. – 181с.
4. Белова А. Д. Особенности перевода рекламных текстов. Успехи современного естествознания, вып. 5 / Белова А.Д. – Таганрог, 2012.

МЕТОДИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Кривуля В.О. канд., філ., наук, доцент

Національна металургійна академія України, м. Дніпро, Україна

Освоюючи комунікативну компетентність іноземною мовою, не будучи в країні, мову якої вивчений, проблема досить складна. Для вирішення цієї проблеми важливі достовірні аудіо і відеоматеріали, мультимедійні документи, інформація з Інтернету. Використання текстового звуку (аудіо-та відеоматеріали, мультимедійні документи) полегшує накопичення нових лексичних предметів, які виконуються одночасно з освоєнням фонетичної системи мови. Відштовхуючись від цього можна сказати, що освоєння комп'ютерних програм для перекладу може спонукати до покращення вивчення іноземних мов, що полегшує роботу вищих навчальних закладів.

У комунікативно-орієнтованому навчанні іноземної мови, коли необхідно сформувати у студентів лінгвокраїнознавчу компетенцію та надати певну картину у курсі вивчення тих самих мов, саме через текст лінгвокраїнознавчі суб'єктів розвивати відповідні навички читання, а далі, на основі фактичної інформації і лінгвокраїнознавчий текст читати - здатність монолог мови і листи. Крім того, текст може використовуватися як джерело інформації в викладанні мови та процесі навчання говорінню. За відсутності середовища язика що вивчається текст дозволяє мистецтву штучно створювати атмосферу спілкування іноземною мовою. [1]

Переклад незмінно розглядається як спосіб забезпечення багатомовного зв'язку між автовідповідачами, відтворення повідомлення на іншій мові, що міститься в початковому тексті. У найбільш загальних термінах лінгвісти зазвичай визначали переклад як заміну тексту в одному тексті текстом на іншій мові, а потім почали вивчати вимоги до виконання згенерованого тексту, щоб служити повною заміною оригіналу, а також відносини, що виникають між оригінальним текстом і перекладом в цілому. Таким чином, лінгвістична теорія перекладу вивчає як відношення двох одиниць не в ізоляції, а в деяких типах

текстів (оригінали та їх переклади), а всі дані, якими ця теорія має в своєму розпорядженні, отримані з порівняльного вивчення таких текстів. [2]

Перед початком роботи перекладач, використовуючи текстовий аналіз, повинен визначити, який тип тексту він повинен перевести. Аналогічно, при оцінці перекладу, перш за все, необхідно отримати чітке уявлення про тип текстів, до яких належить оригінал, щоб уникнути небезпеки оцінки перекладу по невірним критеріям. Типологія текстів, яка відповідає вимогам процесу перекладу і поширюється на всі типи текстів, що зустрічаються на практиці, є неодмінною умовою об'єктивної оцінки перекладів. Існує кілька спроб розробити типологію текстів, яка дозволила б зробити висновки про принципи перекладу або виборі спеціальних методів перекладу. Це показує розуміння того, що методи перекладу визначаються не тільки діапазоном читачів і особливою метою переведення.

Вивчення проблем перекладу враховує фундаментальна відмінність між прагматичним і художнім перекладом. У прагматичних текстах мова - це перш за все засіб комунікації, засіб передачі інформації, тоді як в текстах художньої прози чи поезії служить засобом художнього втілення, носієм естетичного значення твору. У прагматичних текстах є багато спільного, абсолютно необхідно розглянути питання про те, чи виконується переклад і оцінка перекладу специфікації товару, юридичного документа або філософського дослідження. З іншого боку, в художньому перекладі поряд із загальними факторами існують численні диференціюються фактори: переклад стилістично полірованого есе визначається іншими законами, ніж переклад ліричного вірша. При перекладі п'єс на передній план вимоги висувуються, як правило, не враховуються в інших формах так званого художнього перекладу.

Основний стилістичної особливістю популярного наукового тексту є точний виклад матеріалу при майже повній відсутності цих виразних елементів, які надають мові емоційну насиченість, основний упор робиться на логічній, а не на емоційно-сенсорній стороні. [3] Автор науково-технічної статті прагне виключити можливість довільної інтерпретації сутності розглянутого об'єкта, в

результаті чого в науковій літературі майже немає таких виразних засобів, як метафори, метонімія та інші стилістичні фігури, які Широко використовуються в художніх роботах для забезпечення живої мови.

Таким чином, одним з напрямків модернізації системи освіти є вдосконалення методів і форм навчання. Всім відомо, що освіта повинна бути спрямована на самовизначення особистості, створюючи умови для самореалізації. Тому важливою науковою та педагогічною проблемою є розвиток інновацій

Технології в освіті, перевірка їх ефективності, виявлення і аналіз педагогічних моделей. Підхід і впровадження інноваційних технологій в навчальний процес дозволяє підготувати конкурентоспроможних фахівців з високим рівнем кваліфікації, що відповідають вимогам сучасного виробництва, з творчим мисленням і прагненнями до безперервного професійного вдосконалення. Багато вчених працюють над вирішенням проблем автоматичного перекладу, що пов'язано з практичною необхідністю в цьому. Крім того, в сучасному суспільстві спостерігається тенденція до розширення обміну інформацією. За оцінками, тільки один галузевий науково-дослідний інститут, щоб надати своїм співробітникам доступ до іноземної (іноземної) спеціальної літератури, потребує персоналі з 20 кваліфікованих перекладачів, які будуть інтенсивно працювати над перекладами і не брати участь ні в чому іншому. У 2009 році кількість сторінок, переведених за допомогою автоматичного перекладу, оцінювалося в 1,5 мільйона сторінок в рік. З іншого боку, це всього лише 1% всіх перекладених текстів в світі. [4]

Отже, комп'ютер як і раніше в значній мірі не може замінити перекладача. Існує думка про те, що комп'ютер використовується для перекладу літературних текстів, то груба версія тексту, так званий піднесений переклад, перетворюється на витвір мистецтва людиною, яка не говорить на мові оригіналу, але є хорошим літературним редактором. Якщо мова йде про переведення технічних текстів, то при правильному виборі словника за фахом, в рамках якої написаний текст, виходить цілком задовільний результат, який іноді не вимагає додаткових

перешкод. Загалом, необхідність редагування комп'ютерного перекладу дуже часто виникає через проблеми, перерахованих вище. Для цієї системи машинного перекладу обов'язково є засоби редагування текстів. [5]

Для якісного перекладу дуже важливо, щоб майже всі слова вихідного тексту можна було легко знайти в системі словникового запасу. А ті, які в ньому відсутні, переносяться в текст, а не передаються вже на виході з системи, а потім вони переводяться вручну при редагуванні результатів перекладу. Справа в тому, що для визначення того, яка частина мови належить цьому слову, система аналізує ціле речення в цілому. У той же час імітуючи розумову діяльність людини (така система називається системою з елементами штучного інтелекту). Такі слова можуть вплинути на якість перекладу пропозицій. Якщо значення хоча б одного слова в реченні не визначене, воно може спотворити аналіз всього пропозиції, а іноді і результати всього перекладу.

Таким чином, результати машинного перекладу часто потрібні для редагування. Наскільки релевантні результати перекладу на ваш комп'ютер? Він визначається не тільки якістю системи машинного перекладу, а й якістю подальшого редагування. Досить часто система машинного перекладу використовується як фахівець-фахівець, якому необхідно швидко перевести, наприклад, технічну документацію. Тоді проблема правильного використання термінів вирішується сама по собі.

Якість машинного перекладу визначає ступінь складності науково-технічного тексту: чим складніше текст, тим більше помилок виникає при перекладі автомобіля. Такі помилки в значній мірі вводять в оману перекладача щодо предметно-логічної і прагматичної цінності вихідного тексту, неточно описують предмет заяви.

Існує ряд типових помилок, які виникають під час машинного перекладу. Проблеми граматичного перекладу включають в себе неправильне розпізнавання типів відносин між членами пропозиції, що, в свою чергу, порушує порядок членів речення, замінюючи одну пропозицію про членство на інше,

комп'ютерного інтерпретатора досить складно відрізнити племінних І форми справ.

До лексичним проблем, перш за все, відноситься неправильний принцип вибору збігів словників, повна або часткова непримиренність, неправильний переклад термінології. Перш за все, машинний переклад служить допоміжним інструментом в роботі інтерпретатора, оптимізує процес перекладу, обробляє великі обсяги інформації. Результати машинного перекладу повинні бути відредаговані, щоб запобігти переклад помилок в остаточний текст. Практика використання машинного перекладу показує, що 20% пропозицій вихідного тексту переведені некоректно. Причинами такої низької якості автоматизованих систем передачі є відсутність словника і недосконалий алгоритмічний синтез пропозицій з неправильною синтаксичною структурою. Щоб подолати ці недоліки, серйозні зміни в лінгвістичному програмному забезпеченні потрібні шляхом збільшення кількості одиниць словника, безперервного поліпшення лінгвістичних описів синтаксичних конструкцій і правил кодування і транскодування [6].

Мова науково-технічної літератури має свої особливості: граматичні, лексичні, фразеологічні, абрєвіатури. При роботі перекладу та редагуванні технічного тексту слід зазначити перш за все його вид, а саме:

- актуальна науково-технічна література, тобто монографії, збірники та статті з різних проблем науки і техніки;
- технічна і супровідна документація;
- освітня науково-технічна література (підручники, довідники і т. д.);
- науково-популярна література в різних областях техніки;
- технічна реклама, патенти і багато іншого.

Але не слід забувати про граматичну структуру тексту щоб покращити якість редагування. Для технічного тексту властиві такі особливості як наявність довгих речень, які включають велику кількість другорядних і однорядних членів. В цьому випадку, залежать від суб'єктивного і предиката слова, часто стоять на відстані від слова, яке вони визначають. Крім того, технічний текст може

включати використання багатокomпонентних атрибутивних фраз, використання синтаксичних конструкцій, пасивних конструкцій, розворот, використання означень, створених стягування всіх синтаксичних груп, наявність відсутніх певних офіційних слів (статей, допоміжних дієслів). Особливо в таблицях, діаграмах, специфікаціях [7].

Література :

1. Технологія перекладу: навч. Посібник, 2005. / *Л.К. Латішев.*// М.: Академія, С.26-30
2. 2. Машинный перевод в XX веке. Мир Internet. 2005. - № 2. / *Говорун М.* с. 16-26
3. Стилiстика нiмецької мови: навч. Посiбник. М.: Вища школа - 1983 / *М.П. Брандес.* с.175
4. Искусство машинного перевода. М.: Hard'N'Soft – №7 – 2005. / *Евдокимов А.С.* с. 86-91.
5. Компьютер как инструмент. – К.: Випол, 2000. – *Прохорова Е.А.* 198 с.
6. Обзор разработок по машинному переводу: история вопроса, современное состояние и перспективы развития. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXIV. Компьютерная лингвистика. М., 1989./ *Слокум Дж.* с.357-408.
7. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. - М., "Международные отношения", 1975. с.15 / *Бархударов Л.С.*

ВИЯВ ТАКТИКИ ПРОПОЗИЦІОНАЛІЗАЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ ЗАГАДКАХ

Г.М. Пасько

к.філол.н., доцент кафедри перекладу та іноземних мов Національної
металургійної академії України, м. Дніпро

Тактика пропозиціоналізації ґрунтується на предикатно-актантній рамці, компоненти якої, будучи репрезентованими в тексті загадки, є «відповідниками» справжніх, об'єктивних характеристик відгадки. Слідом за О. О. Селівановою, у структурі загадок ми виокремлюємо такі компоненти предикатно-актантної рамки, як локатив, темпоратив, об'єкт, квалітатив, квантитатив, партонім[1, с. 214–215], а також предикати дії, руху.

Отже, **локатив** постає ментальним відповідником:

1) місцезнаходження предмета, що позначає відгадку: *The funny fellow's on the watch, He doesn't sleep by day, He stands in our garden And frightens birds away* (A scarecrow)(2, с. 28);

2) вектора пересування предмета, що позначає відгадку: *It swims to and fro On a white sea. It leaves a smooth surface Quite pleasant to see* (An iron)(2, с. 14).

У вузькому значенні **темпоратив** як мисленнєвий корелят часового виміру ситуації в загадках найчастіше представлений через номінацію часу доби (ранок, день, вечір, ніч): *It is not very big, But it hangs in the middle of the room. In the day-time nobody wants it, But at night everyone needs it* (A lamp) (2, с. 12).

У широкому розумінні темпоратив у загадках позначає час згідно з циклічністю пір року (весна, літо, осінь, зима): *What an animal sleeps all the winter with its head hanging down?* (A bat)(2, с. 31).

Локатив та темпоратив допомагають адресатові загадки краще зорієнтуватись у часо-просторових координатах закодованої відгадки, що, безсумнівно, сприяє продуктивній ідентифікації загадки.

Об'єкт є аналогом істоти, предмета чи явища, на яких спрямовано дію. У корпусах загадок об'єкт як складник предикатно-актантної рамки має таку форму вияву: *He is not a tailor, But carries needles with him* (A hedgehog) (2, с. 30).

У складі предикатно-актантної рамки **квалітатив** є аналогом об'єктивних якісних рис відгадки і може позначати колір, розмір, якість, смак, температуру тощо: *I am long and thin and made of steel I cut the mutton, beef and veal When not in use, I lie and wait Beside my owner's round white plate* (A knife) (2, с. 15).

Наступним компонентом предикатно-актантної рамки постає **квантитатив**, що позначає характеристики відгадок у їхньому кількісному вимірі: *Thirty two white horses upon a red hill, Now they tramp, now they champ, Now they stand still* (The teeth and gums) (2, с. 18).

Партоніми є метонімічними позначеннями будови цілого через окремі його частини. У загадках вони представлені через соматизми – номінації частин людського тіла – голова, очі, ніс, рот, зуби, вуха тощо: *Long legs, crooked things, a little head and no eyes* (A pair of tongs) (2, с. 15).

Водночас у загадках зафіксовано соматичні номінації тварин: *Head of iron, tail of wood* (A axe) (2, с. 15).

Предикати дії, руху характеризують відгадку в її динаміці: *It sleeps in the day-time, It flies at night And frightens passers-by* (A owl) (2, с. 33).

Як правило, тактика пропозиціоналізації постає в загадках не ізольовано, а в своєму синкретичному вияві, тобто кілька актантів присутні в тексті паремії одночасно, що сприяє більш ємній різнобічній об'єктивній характеристиці відгадки.

Література

1. Селіванова О. Дискурс української загадки / Селіванова О. // Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти): [монографія]. – К. – Черкаси : Брама, 2004. – С. 202–219.

2. Соловьева Т. А. 300 загадок на английском языке для школьников / Т. А. Соловьева. – М.: Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства Просвещения РСФСР, 1963. – 48 с.

Наукове видання

**Управління проектами.
Ефективне використання результатів
наукових досліджень та
об'єктів інтелектуальної власності**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(21-22 березня 2019 року)
м. Дніпро-Київ

Організатори випуску збірника:

**Національна металургійна академія України, НМетАУ
Українська асоціація управління проектами «УКРНЕТ»
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України, НДІВ НАПрН У**

Видавець ТОВ «ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ «ЮРСЕРВІС»
49000, м. Дніпро,
вул. Воскресенська, буд. 39
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції
ДК № 6550 від 20.12.2018

